

মহাবিদ্যালয়

আ
লা
দ্বা

সম্পাদক-

মঃ আব্দুল খালেক

GAOHAH UNIVERSITY
Gopinath Bardoloi Nagar

স্বাক্ষর

বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী

বাৰ্ষিক প্ৰকাশ : ১৬শ সংখ্যা : ১৯৮৯-৯০ ইং

শ্ৰদ্ধা/প্ৰীতি আৰু শুভেচ্ছাবে,

শ্ৰী/শ্ৰীমতী Bongaigaon College Library

লৈ

আগবঢ়োৱা।

স্বঃ আৰু লু. ধাৰক
সম্পাদক

তত্ত্বাবধায়ক :

শ্ৰী মহোন্মোহন বাথ এম, এ

সম্পাদক :

স্বঃ আৰু লু. ধাৰক

॥ বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ॥

প্রকাশক :

বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় ছাত্র একতা সভা :

সম্পাদনা সমিতি

- ১। শ্রীযুত সুভাষ চন্দ্র চক্রবর্তী , অধ্যক্ষ, সভাপতি ।
- ২। শ্রীযুত জ্যোতিষ মজুমদার , উপাধ্যক্ষ ।
- ৩। শ্রীযুত মনোমোহন নাথ , অধ্যাপক , তত্ত্বাবধায়ক ।
- ৪। শ্রীযুত সমীর কুমার বায় , অধ্যাপক ।
- ৫। শ্রীযুত বীরেন পাটগিৰী . অধ্যাপক ।
- ৬। শ্রীজয়দেব প্রতীম দাস , উপসভাপতি, ছাত্র একতা সভা ।
- ৭। শ্রীনিবন্ধন বর্মণ , সাধাৰণ সম্পাদক, ছাত্র একতা সভা ।
- ৮। শ্রী বশিৰেখা বৰকাকতী , শ্ৰেষ্ঠ সাহিত্য সেৱী ।
- ৯। শ্রী মঃ আব্দুল খালেক , সম্পাদক ।

বেটুপাতৰ শিল্পী :

শ্রীনিমল বায়

অঙ্গসজ্জা :

সম্পাদক :

ছপাশাল :

ৰূপক প্ৰেছ

এন , এচ , ৰোড , বঙাইগাঁও

—ঃ শ্ৰদ্ধাঞ্জলি :—

- ★ আমাৰ মহাবিভাগলয়ৰ অধ্যাপক মাংকেশ্বৰ বসুমতাৰী
- ★ প্ৰাক্তন মন্ত্ৰী আৰু এসময়ৰ ছাত্ৰ নেতা ললিত বাজখোৱা
- ★ ছাত্ৰ নেতা উপেন্দ্ৰ নাথ ব্ৰহ্ম
- ★ বিধায়ক আলতাফ হুচেইন মজুমদাৰ
- ★ গান্ধীবাদী নেতা কমলাপতি ত্ৰিপাঠী, প্ৰফুল্ল সেন
- ★ সাহিত্যিক মহেশ চন্দ্ৰ দেৱ গোস্বামী, মৈত্ৰেয়ী দেৱী
- ★ মেঘালয়ৰ প্ৰাক্তন মুখ্যমন্ত্ৰী কেপ্টেইন উইলিয়াম চাংচাংমা
- ★ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ দুই সংগ্ৰামী নেতা এ, জেড ফিজো আৰু লালদেংগা
- ★ জনজাতীয় আন্দোলনত নিহত ব্যক্তিসকল
- ★ অস্তিত্ব বক্ষাৰ সংগ্ৰাম, ভাষা, খাদ্য আৰু মাধ্যম আন্দোলনত
প্ৰাণ আৰ্জতি দিয়া ছহীদ সকল
- ★ অগ্নায়ৰ বিৰুদ্ধে গ্নায়ৰ সপক্ষে প্ৰতিটো সংগ্ৰামত
কলিজাৰ কেঁচা তেজ ঢালি দিয়া ছহীদ সকল
- ★ দেশৰ বিভিন্ন প্ৰান্তত বাপ্তিস্তাস আৰু ব্যক্তি সন্তাসৰ
বলি নিৰীহ সকল
- ★ সাম্ৰাজ্যবাদীৰ আগ্ৰাসনবাদৰ ফলশ্ৰুতিত অকালতে পৃথিৱীৰ পৰা বিদায়
লবলৈ বাধ্য হোৱা বিশ্বৰ মেহনতী জনগনৰ লগতে বছৰটোত নশ্বৰ দেহা
ত্যাগ কৰা সকলো গুণী-জ্ঞানী-সংগ্ৰামী ব্যক্তিৰ সোৱৰণত আমাৰ সশ্ৰদ্ধ
শোকাশ্ৰু নিবেদন কৰি বিদেহী আত্মাৰ সদাতি আৰু
চিৰশান্তি কামনা কৰিলো।

শ্ৰীসুভাষ চন্দ্ৰ চক্ৰবৰ্তী

অধ্যক্ষ,

বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়

শ্ৰীমান আব্দুল খালেকৰ সম্পাদনাত বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়ৰ ষষ্ঠদশ সংখ্যা আলোচনীখন অলপতে প্ৰকাশ পাব বুলি জানিব পাৰি আনন্দিত হৈছোঁ। মহাবিদ্যালয় এখনৰ বছৰেকীয়া আলোচনীবোৰে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক বিভিন্ন দিশত তেওঁলোকৰ মনৰ ভাববোৰ প্ৰকাশ কৰাত যথেষ্ট সহায় কৰে। সেয়ে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনীখন প্ৰতিবছৰে যথাসময়ত প্ৰকাশ কৰিবলৈ যত্ন কৰাটো আলোচনী সম্পাদকৰ দায়িত্ব।

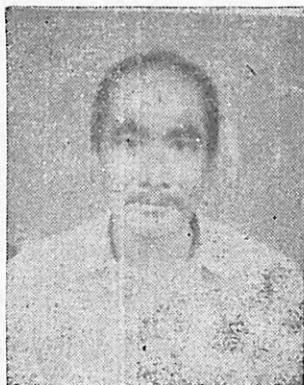
শ্ৰীমান খালেক সেইবাবে প্ৰশংসাৰ পাত্ৰ।

শ্ৰীসুভাষ চন্দ্ৰ চক্ৰবৰ্তী

১৮/৩/৯১

Mankeswar Basumatary

A TRIBUTE

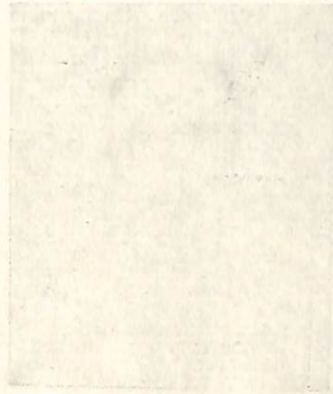
Our heartfelt tribute to a life of determination, he was Late prof. Mankeswar Basumatary of Bongaigaon College who died on 2nd May, 1990 due to heart attack.

Mankeswar Basumatary was born on 31st July, 1937 to his parents late Onaram Basumatary and Bidyasree Basumatary in the village Ladanguri near Bijni. He read in the local primary school in Ladanguri. After passing the L. P. he got himself admitted into Birjhora H.E. School and passed the Matric in 1950. Then he took his I. A. & B. A. from the B. N. College, Dhubri. After appearing his M. A. final in 1963 he taught Subhaijhar H. E. School for six months. When Bongaigaon College was established in 1964 Basumatary joined the college as Lecturer. He got the credit of taking first class of the college.

He married Sudhamati Basumatary 19th February, 1966 of Karigaon, Kokrajhar. But as ill luck would have it, Mrs. Basumatary

Markswar Basumatary

ATRIIBUTE

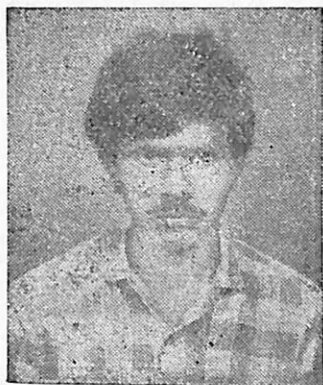
died in 1969 for which he again married Renu Boro on 5th May, 1975. He contested sidli L. A. constituency and M. P. election in 1968 & 1983 respectively. He was associated with several social and cultural organisations. He fought for the inclusion of Bodo Language in Primary school when he was Secretary of Bodo Sahitya Sabha. He established Tribal Cultural Institute at North Bongaigaon.

He was very straight forward in his speech. He helped all sections of people in time of need. He mixed with the old as well as young. He worked hard for the development of the college and other institutions. But alas ! this energetic and courageous man was satched away by the destiny. He left his wife and his only daughter, Mallika Basumatary who is now working as lecturer of Bongaigaon college in the department of history.

We pray the eternal peace of the departed soul.

— Editor.

সম্পাদনাৰ মেজৰ পৰা

চাৰিওপিনে এক্কাৰৰ ৰাজত্ব । বন্দুক বাকদৰ শব্দত
কঁপি উঠে স্বদেশৰ মাটি । কাৰো চকুত টোপনি নাই ।
নিশা হলে কোনো ডেকা লৰাই ঘৰত থাকিবলৈ সাহ নকৰে ।
ধাননি পথাৰ টেংকৰ যাতায়াতৰ ফলত বিধ্বস্ত । পূঁজিবাদী
ব্যৱসায়ী গোষ্ঠীৰ স্বার্থত আঘাত পৰাৰ লগে লগে অসমৰ
বাইজৰ চকুৰ টোপনি কাঢ়ি লৈ জনতাৰ ৰায়বিহীন নতুন
দিল্লীৰ গাদীনাৰী চৰকাৰখনে ৰাজ্যখনৰ গনতান্ত্ৰিক ভাৱে
নিৰ্বাচিত চৰকাৰখনৰ মাত্ৰ ডেৰমাহ কাৰ্যকাল থাকোঁতে বখাস্ত
কৰি ৰাষ্ট্ৰপতি শাসনৰ লগতে জাপি দিলে দুখন কুখ্যাত
কলা আইন । তাৰ ফলশ্ৰুতিত উদ্ভূত পৰিস্থিতি সকলোৰে

জানে । বাইজৰ কলিজাৰ কেঁচা তেজেৰে গঠিত চৰকাৰখনে নিজৰ সকলো অপদাৰ্থতাক
প্ৰতিপন্ন কৰি এনে ভয়াবহ অৱস্থাৰ বাট সন্নিৱেশ কৰি দি এতিয়া আকৌ আমাৰ আবেগক
লৈ মুনাফা লুণ্ঠন কৰাৰ বাবে ৰাউচি জুৰিছে । ৰাষ্ট্ৰীয় দল বিশেষে আকৌ নিজেই
সেনাবাহিনীৰ মুখপাত্ৰৰ ভূমিকা লৈছে । ৰক্ষণশীল সমাজব্যৱস্থাত নাৰীৰ ইজ্জত লৈ
ৰাজনীতি আৰম্ভ হৈছে । বিশ্ববিদ্যালয়ৰ সুৰক্ষিত চৌহদৰ পৰা বুদ্ধিজীৱিৰ দলে নিৰাপদ
অৱস্থান লৈ মাজে সময়ে মন্তব্য এৰিছে । কিছুমানে আকৌ সকলো দেখিও নেদেখাৰ
ভাও জুৰি চকুমুদি আছে । স্বাধীন ভাৰতবৰ্ষত আজি আমি দ্বিতীয় শ্ৰেণীৰ নাগৰিক ।
চকুৰে ধুৱলি-কুৱলি দেখিবলৈ বাধ্য হৈছে নিম্নাৰ্থিত সৰ্বসাধাৰণ জনসাধাৰণ, ছাত্ৰ, যুৱক,
কৃষক । গান্ধীবাদ, অহিংসাৰ মন্ত্ৰসকলো বাস্তৱত ভুৱা বুলি প্ৰতিপন্ন হৈছে । প্ৰশাসনৰ
কামে কাজে প্ৰমাণ কৰিছে গণতন্ত্ৰত তেওঁলোকৰ আস্থা নাই । প্ৰতিবাদী জনগণ বিস্তৃত
বহি থকা নাই । থাকিব নোৱাৰে । প্ৰতিবাদৰ অমল শিক্ষা লৈ ৰাজপথলৈ ওলাই
আহিবই । তেওঁলোকক দিব লাগিব সঠিক নেতৃত্ব । নহলে ইতিহাসৰ কাঠগড়ত
সকলোৰে বিচাৰ অনিবাৰ্য ।

হিংসাত আমি বিশ্বাস নকৰো । বন্দুকৰ নলীৰ
বেআইনী (?) সংগঠন আলফাক মসিমুৰ কৰিবলৈ বাৰ্ধ্ৰ্যপুত্ৰই
মৰিয়া হৈ উঠিছে । যি দৰে জনজাতীয় আন্দোলনৰ বেলিকা
অগপ চৰকাৰেও কৰিছিল । কিন্তু এই কথা ধুকপ শক্তিৰে
কোনো সমস্যাৰ সমাধান নহয় । সেয়া যি পক্ষৰেই নহওঁক
কিয় । প্রশাসন আৰু পিপ্লৰী সকলৰ প্ৰতি সন্ত্ৰ নিবেদন
উভয় পক্ষই জনশক্তিক আক্ৰা কৰি জনতাৰ মাজলৈ সোমাই
যাওঁক ।

বৰ পৰিতাপৰ বিষয় যে যিখন দেশৰ কোটি
কোটি মানুহে ছবেলা ছমুঠি খাবলৈ না পায়, বাতি শুবলৈ
ঠাই নাপায়, লাক্ৰ চাকিবলৈ এডুখৰি কাপোৰ নাপায় অথচ সেইখন দেশৰ চৰকাৰে
ধৰ্মনিৰপেক্ষতাৰ প্ৰোগান দি বিদায় লব লগা হয় । কটিকৈ মন্দিৰ-মচজিদৰ কথাই ডাঙৰ
হয় । বাম - ৰহিমৰ নামত তেজৰ প্লাবন হয় । বলি হয় শ্ৰমজীৱি মানুহ । মুনাফা
লুণ্ঠন কৰে সুবিধাবাদী ধৰ্মাৱলম্বী নেতৃত্বই । নিৰ্বাচনী স্বার্থৰ বাবে সকলোৰে জাত-
পাতৰ ৰাজনীতি কৰে ।

শিক্ষাজগত নৈৰাজ্যকৰ অৱস্থাৰ মাজত ঘূৰ্ণায়মান । চূড়ান্ত পৰীক্ষা আহি যায়
ইফালে পাঠ্য পুথিয়ে নোলায় । দেৱতা নতুবা চয়তান একোৰে নোহোৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰী
দিশাহাৰা হয় । বজ্জৰা নোট কিনি ভাটোৰ দৰে মুখস্ত কৰি নতুবা পৰীক্ষা হ'লত নোট
মেলি যি কোনো প্ৰকাৰে ডিগ্ৰী অৰ্জনেই আজি আমাৰ অন্তিম লক্ষ্য ! নকল ধৰা
শিক্ষকক অপদস্থ কৰাতেই আমাৰ বীৰত্ব ! বাচি যায় পঞ্জীয়নভুক্ত নিবন্ধুৰাৰ সংখ্যা ।
এইবোৰ অপ্ৰিয় সত্য । ইয়াৰ বাবে দায়ী কোন ? আমি সকলোৰে — ছাত্ৰ, অভিভাৱক,
শিক্ষক আৰু কতৃপক্ষ । জাতিৰ ভৱিষ্যতৰ বাবে প্ৰতিজনেই এই বিষয়ত চিন্তা কৰিব
লগা হ'ল ।

আন্ধাৰ ৰাতি । কেতিয়া পুৱাৰ আমি নাজানো । কিন্তু আমাৰ দৃঢ় বিশ্বাস
প্ৰত্যয়ৰ সূৰ্যটোৰ এদিন উদয় হ'বই । সেই দিনটোৰ বাবেই আমি প্ৰতীক্ষাত । আহক,
তাক আদৰিবলৈ সকলোৰে প্ৰস্তুতি চলাওঁ । কলমৰ শক্তিও হ'ব এই পৰিবৰ্তনৰ
অন্ততম আহিলা । কলম হাতত তুলি লোৱা সকলৰ প্ৰতি নিবেদন একোৰে যাজ্ঞেয়
আলোকৰ সন্ধান কৰি হুঙ্কাৰি নাশি সংস্কৃতিৰ যাত্ৰাক আগুৱাই নিবলৈ সকলোৰে ত্ৰতী
হওঁক ।

কৈফিয়ৎ :

বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে এই অভাজনক সাহিত্য আৰু আলোচনী সম্পাদকৰ পদত বিনাপ্ৰতিদ্বন্দ্বিতাবে নিৰ্বাচিত কৰি তেখেতসকলৰ সেৱাৰ সুযোগ দিয়াৰ বাবে অভাজনে সদায়ে কৃতজ্ঞ হৈ থাকিব। ২৩ তম মহাবিদ্যালয় সপ্তাহত মোৰ বিভাগৰ তৰফৰ পৰা বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতাৰ আয়োজন কৰা হৈছিল। প্ৰায় এক দশকৰো অধিককাল ধৰি অৱ্যাহত হৈ থকা ঘূৰ্ণে খাব ধৰা প্ৰাচীৰ পত্ৰিকাৰ ফলি খনৰ সদ্ব্যৱহাৰ কৰি মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ উপলক্ষে আটক ধুনীয়াকৈ এখন প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা প্ৰকাশ কৰা হয়। কপালীজন্তী মহোৎসৱ আৰু নবাগত আদৰণি সভা উপলক্ষে পত্ৰিকাৰ আৰু দুটা সংখ্যা প্ৰকাশ কৰা হয়।

মহাবিদ্যালয়ৰ কপালী জয়ন্তী উপলক্ষে বিভাগীয় হেঁচাত জয়ন্তী উদযাপন সমিতিয়ে ৩ সীতানাথ ব্ৰজ চৌধুৰীৰ সৌৱৰ্ণদীপত সদৌ অসম ভিত্তিত সাহিত্য প্ৰতিযোগিতাৰ আয়োজন কৰে। গল্প প্ৰতিযোগিতাত তৃতীয় আৰু উদগনি বঁটা পায় শ্ৰীৰশ্মিৰেখা বৰকাকতী আৰু শ্ৰীদিলীপ দাস, বচন প্ৰতিযোগিতাত উদগনি বঁটা পায় মঃ আকুল খালেকে। সদৌ অসম নবীন লেখক লেখিকা আৰু শিল্পী সমিতিৰ ৰাজ্যিক ভিত্তিৰ গল্প প্ৰতিযোগিতাত শ্ৰী বৰ্ণালী দাসে উদগনি বঁটা পায়। সদৌ অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলা নবীন লেখক-লেখিকা আৰু শিল্পী সমিতিৰ ৫ম বাৰ্ষিক অধিবেশন উপলক্ষে আয়োজিত গল্প প্ৰতিযোগিতাত শ্ৰীমৃণাল ৰায়ে তৃতীয় স্থান অধিকাৰ কৰে। আটাই কেইজন লৈ আমাৰ উষ্ণ অভিনন্দন থাকিল।

সম্পাদক মাত্ৰৰে ইচ্ছা থাকে এখন সৰ্বাঙ্গ সুন্দৰ আলোচনী প্ৰকাশ কৰাৰ। নানা প্ৰতিকূল অৱস্থা ঘাইকৈ আৰ্থিক দৈন্যতাৰ বাবেই সেৱা সম্ভৱপৰ হৈ নুঠিল। কতৃপক্ষই এই বিষয়ত আগলৈ দৃষ্টি দিব বুলি আশা ৰাখিলো। বাৰে বাৰে লেখনি বিচাৰি জাননী দিয়া সত্ত্বেও সমুচিত সহাৰি নোপোৱাটো দুৰ্ভাগ্যৰ বিষয়। মানদণ্ডৰ অভাৱত যিসকলৰ লেখনি প্ৰকাশ নহ'ল ত্ৰুণ উছাহেৰে কলম চলাবলৈ তেখেতসকলৰ প্ৰতি অনুৰোধ থাকিল। আলোচনীৰ মানদণ্ড বিচাৰৰ ভাৱ পাঠক-পাঠিকা আৰু সুধীজনৰ। দায় দোষ মোৰ। মহিষণ কৰিব। সফলতাৰ কৃতিত্ব সকলোৰে।

বহুত আশাৰে এই পদলৈ নিৰ্বাচিত হৈছিলো । ছাত্র-ছাত্রী বন্ধু-বান্ধৱীৰো মোৰ ওপৰত যথেষ্ট আশা আৰু বিশ্বাস আছিল । সেই দিশত কিমান কৃতকাৰ্য হৈছো তাৰ বিচাৰৰ ভাৰ তেখেতসকলৰে ওপৰতে অৰ্পণ কৰি ডিঙিত গামোছা লৈ ভুলক্রুটিৰ ক্ষমা মাগি সদৌটিলৈ পূৰ্বায়ক্ৰমে শ্ৰদ্ধা, প্ৰীতি আৰু শুভচ্ছা যাচি জন্পাদনাৰ মেজৰ কলমডাল সামৰিছো ।

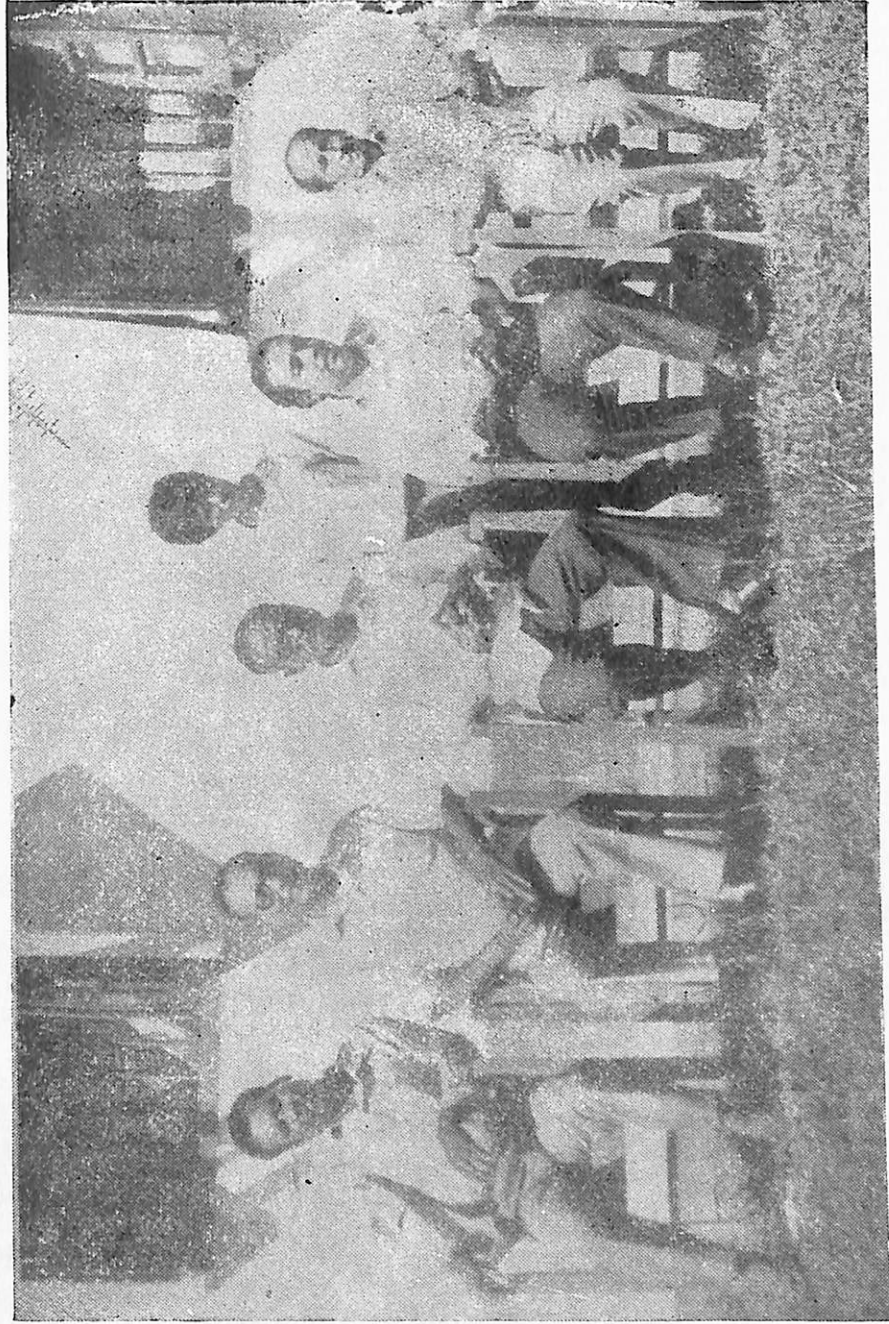
অমৃত বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় ।

অমৃত বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় ছাত্র একতা সভা ।

আব্দুল খালেক

ডিচেম্বৰ, '৯০

EDITORIAL BOARD : 1989 - 90

From Left to Right :

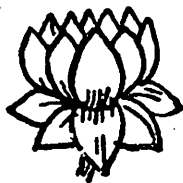
Prof. B. Patgiri, Vice Principal J. K. Majumder, Principal S. C. Chakraborty,
President ; Mr. M. A. Khaleque , Editor (standing) Prof. S. K. Roy
Prof. M. M. Nath , In-charge.

Absence in Photo :

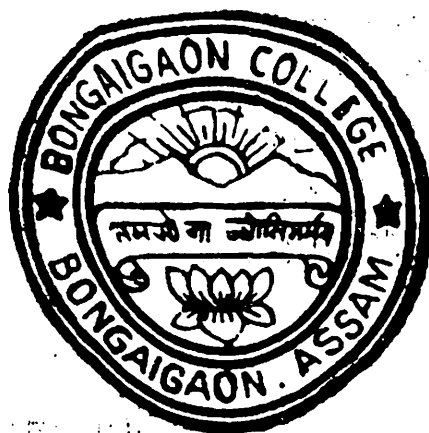
Mr. J. P. Das ; Mr. N. Barman ; Miss R. R. Barkakati

বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী

১৬শ সংখ্যা : ১৯৮৯-৯০ ইং চন

ঃ : অসমীয়া বিভাগ : :

সম্পাদক : শ্রীমান অমল

মঃ আব্দুল খালেক

: অসমীয়া বিভাগৰ পাতে পাতে :

● প্ৰবন্ধ :

বিষ্ণুপ্ৰসাদ বাৰ্তা আৰু সমন্বয়	বশিৰেখা বৰকাকতী	১
জবাহৰ লাল নেহৰু আৰু সমাজবাদ	ড: চন্দ্ৰমোহন দাস	৫
গণ শিল্পী ছফদৰ হাছমী	যতীন বৰুৱা	১৩
ক্ৰমবৰ্দ্ধমান সাম্প্ৰদায়িকতা আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় সংহতি	চাণক্য বৰুৱা	১৭
ৰাষ্ট্ৰীয়কৰ ৰামায়ণত মানৱতাবাদ আৰু কন্দলিৰ ৰামায়ণত লৌকিকতাৰ স্বৰূপ	সাস্তুনাময়ী মজুমদাৰ	২০
শ্ৰীকৃষ্ণৰ ৰাস যাত্ৰা, এটি পৰ্যালোচনা	মনোমোহন নাথ	৩০

● কবিতা :

৩৩-৩৫

মো: জাহান উদ্দিন, পংকজ শৰ্মা,
বিশ্বজিত ৰায়, তপন কলিতা, অৰবিন্দ
বৰ্মণ, পৰমানন্দ পাটগিৰী, ভবেন্দ্ৰ
বেজবৰুৱা, দিপালী দত্ত বৰুৱা,
স্নিগ্ধা বড়া, মনোৰঞ্জন মজুমদাৰ।

● চুটি গল্প :

সংক্ৰান্তি	দৰ্শনা বৈশ্য	৩৬
ঘোলা পানীৰ গোক	য়ণাল ৰায়	৪১
এপ্ৰিল ফুল	দিলীপ দাস	৪৩

● সাঁথৰ :

প্ৰীতি তালুকদাৰ	৪২
-----------------	----

প্ৰবন্ধ

বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা আৰু সমন্বয়

ৰক্ষাৰেখা বৰকাকতি

আজি বাঙালী, সোঁপন্থী সকলোধৰণৰ লোকৰ মাজতে বিষ্ণুৰাভা দিৱস পতাৰ ধুম-ধাম দেখা যায়। ৰাভাৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হোৱাটো নিসন্দেহে শুভ লক্ষণ। পিছে ৰাভাক কেৱল ফ্ৰেমৰ বন্ধনৰ মাজত আবদ্ধ ৰাখি “কলাগুৰু” সজাই বছৰৰ এটা দিনত পুষ্পাৰ্ঘৱে পূজা অৰ্চনা কৰি হাজাৰ হাজাৰ টকা চান্দা তুলি আলোচনা চক্ৰ, ফাংচন একোখন পাতিলেই বিষ্ণুৰাভাৰ প্ৰকৃত মূল্যায়ন কৰা নহয়। তথাকথিত বুদ্ধিজীৱি সকলৰ এচামে বিষ্ণুৰাভাক “কলাগুৰু” সজাই কেৱল বিশুদ্ধ কলা সাধনাৰ “গুৰু” হিচাপেহে প্ৰতিষ্ঠা কৰিব বিচাৰে। অথচ ইয়াৰ দ্বাৰা তেওঁৰ চিন্তা আৰু কৰ্মৰাশিৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ, অবাঞ্ছিত, বিপদশঙ্কুল দিশসমূহ মোকলাই দিয়াৰ পৰিবৰ্তে টাকি বখাছে হয়। ইয়াৰ ফলত বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাৰ মূল্যায়নৰ দ্বাৰা কেৱল শিল্পী কলাকাৰ সকলহে উপকৃত হ’ব পাৰে এনে বিভ্ৰান্তিকৰ ধাৰণা সাধাৰণলোকৰ মাজত প্ৰতিষ্ঠিত হবলৈ ধৰাটো অনুমেয় হয়।

সেয়ে হয়তো সাধাৰণ লোকৰ মাজত আজি বিষ্ণুৰাভাৰ “কলাগুৰু” উপাধি অধিক প্ৰচলিত আৰু জনপ্ৰিয় হোৱা দেখা যায়।

আজিৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত বিষ্ণুৰাভাৰ প্ৰকৃত মূল্যায়নৰ প্ৰয়োজনীয়তা অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। বিষ্ণুৰাভা আছিল সমন্বয়ৰ প্ৰতীক। তেওঁ বিভিন্ন ভাৱিক সম্প্ৰদায়ৰ আৰু জনজাতীয় সকলৰ লগত অকৃত্ৰিম বন্ধুত্ব পাতি স্বতঃস্ফূৰ্ত-ভাবে মিলি যাব পাৰিছিল। তেওঁৰ কামকাজ আছিল সাধাৰণ মানুহৰ মাজত আৰু সাধাৰণ মানুহৰ বাবেই। সমন্বয়ৰ বাবে প্ৰয়োজন গভীৰ বুজাবুজি, আদান প্ৰদান তথা আন্তৰিক আস্থাৰ। বিষ্ণুৰাভাৰ জাতীয়তাবাদ সংকীৰ্ণ নাছিল। ভাৰতৰ জাতীয় জাগৰণৰ গভীৰতা আৰু বিশালতাক তেওঁ হৃদয়েৰে উপলব্ধি কৰিব পাৰিছিল, বাবেই হয়তো সকলো জাতিৰ জাতীয় সত্তা তথা সংস্কৃতিৰ প্ৰতি এক গভীৰ শ্ৰদ্ধা আৰু আকৰ্ষণ দেখুৱাইছিল। ববীন্দ্ৰ সংগীত গাই শান্তিনিকেতনৰ শ্ৰোতামণ্ডলীক মুহিব পৰা ৰাভা, দৰঙাৰ নেপালী গাঁৱত

ঝাউবীয়া গীত গাই নেপালী ৰাইজৰ মন
হৰি নিয়া ৰাভা কেতিয়াও জাতি বিদ্বেষৰ অন্ধ-
গলিত সোমোৱা নাছিল। কোনো বিচ্ছিন্নতাবাদী
ভাবধাৰাকে ধিৰে প্ৰশ্ৰয় দিয়া উচিত নহয়,
সেইদৰে আন্তৰিকতাৰে জাতীয় সমন্বয়
বিচাৰিলেও সমন্বয়ৰ নামত এৰপক্ষীয় সংস্কৃতি
জাপি দিয়াটোও কেতিয়াও সমৰ্থন যোগ্য নহয়।
কোনো অগ্ৰণী জাতিয়ে অনেক তুচ্ছ জ্ঞান
কৰা, আনৰ ওপৰত প্ৰভুত্ব চলাব খোজাটোও
বিচ্ছিন্নতাবাদী মনোভাৱ শিপোৱাৰ অগ্ৰতম
কাৰণ।

ৰাভাই বহু অসমীয়া জাতি গঢ়িব খুজিছিল।
অসমীয়া বুলিলে কেৱল অসমীয়া ভাষা কোৱা
মানুহ খিনিকহে তেওঁ বুজা নাছিল। ভিন্-
ভিন্ জাতি জনগোষ্ঠীৰ লোকে তেওঁলোকৰ
স্বকীয়তা বজাই ৰাখি নিজ নিজ ভাষা-
সংস্কৃতিৰ বিকাশ ঘটাই মহিমাম্বিত হৈ উঠি-
বহু অসমীয়া জাতিত অবিহনা যোগাৰ
এয়ে আছিল তেওঁৰ সাধনাৰ নিহিতাৰ্থ।
আৰু তেওঁৰ কল্পনাৰ বহু অসমীয়া জাতি
বিভিন্ন জনজাতীয় সংস্কৃতিৰ সন্তত্ৰবীয় চৰ্চাত
তেওঁ সদায় উৎসাহ যোগাইছিল। বিভিন্ন
সংস্কৃতি আগ্ৰহ আৰু শ্ৰদ্ধাৰে শিকি তাৰ
চৰ্চাৰ দ্বাৰা অসমীয়া সংস্কৃতি সমৃদ্ধ কৰাতহে
তেওঁ গুৰুত্ব দিছিল। অসমৰ অন্যান্য
জাতিসমূহৰ মাজত এৰপক্ষীয়ভাৱে কেৱল

অসমীয়া ভাষাসংস্কৃতি জাপি দিয়াৰ সলনি-
সকলো কৃষ্টি সংস্কৃতিৰ সমন্বয়ত এক উৎকৃষ্ট
সংস্কৃতি তথা সুস্থ অসমীয়া জাতি গঠনতহে
তেওঁ অধিক গুৰুত্ব দিছিল, আজিৰ অসমীয়া
জাতিৰ ভাঙোনমুখী প্ৰক্ৰিয়াত জাতি
দান্তিকতাবাদী হঠৰ অৱদান কম নহয়।

নিজস্ব স্বকীয়তা বজাই ৰখাত গুৰুত্ব দিও
অসমৰ বিভিন্ন জাতিৰ প্ৰাণপ্ৰবাহৰ ঐক্য
তেওঁৰ দৰে গভীৰভাৱে আন কোনেও উপলব্ধি
কৰিব পৰা নাছিল। তেওঁৰ মানত—

“অসমীয়া কৃষ্টি, সংস্কৃতি আৰু সাহিত্য
ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দৰে বিশাল আৰু বিৰাট। সক-
সক জুৰি, নিজৰা নৈ, উপনৈৰ সমন্বিত শক্তিৰ
দ্বাৰা যেনেকৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰই তাৰ বিশালতা আৰু
বিৰাটতা লাভ কৰিছে ঠিক তেনেকৈ অসমৰ
বহু জাতি, উপজাতি আৰু জনজাতিৰ কৃষ্টি
সংস্কৃতি আৰু সাহিত্যত বিশালতা আৰু
বিৰাটতা লাভ কৰিছে।”

বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাই নানাকালত এচাম জন-
জাতীয় লোকৰ মাজত গঢ়লৈ উঠা নেতিবাচক
আচুটীয়া মনোভাৱৰ পক্ষপাতী নাছিল।
বিভিন্ন জাতি, জন জাতিৰ সমন্বয়ত ঐক্যবদ্ধ
সংস্কৃতি জন্ম হোৱাটো তেওঁৰ কাম্য আছিল।
সেইবুলিয়েই কোনো বিশেষ অগ্ৰসৰ জাতিৰ
তত্ত্ববধানৰ তলত এনে সমন্বয় হোৱাটোবো
তেওঁ কেতিয়াও পক্ষপাতী নাছিল। আজিৰ

অসমৰ ভাই ককাইৰ মাজৰ ফৰা কন্দলক
অন্যতম কাৰণ জাতিসুলভ দান্তিকতাৰ বিৰুদ্ধে
তেওঁ তাহানিখনতে সতৰ্কবাণী শুনোৱাইছিল—
“অসমৰ অত্যাচাৰিত আৰু অৱনত জাতি-
সমূহক আন আন উন্নত জাতিৰ লগত এফে
আসনতে ঠাই দিবলৈ অসমৰ প্ৰত্যেক
ৰাজনীতিজ্ঞ আৰু সমাজনেতা সকলে এতিয়াৰ
পৰা চেষ্টা কৰা উচিত । তাকে নকৰিলে
অৱনত জাতিসকলৰ বুকুত বিদ্বেষৰ অগ্নি
জ্বলাই অসমত আৰু এটা গৃহকন্দলৰ বাই
সাজি দিয়া হ'ব ।”

(আৱাহন ২য় বছৰ ১১ শ সংখ্যা)
স্বাধীনতা সংগ্ৰাম আছিল ৰাভাৰ জাতীয়তা-
বাদী চিন্তাধাৰাৰ পটভূমি । “স্বাধীন
ভাৰতে” নাম সলনি কৰিলে “স্বাধীন
ভাৰতলৈ” । নিচলা দুখীয়াই স্বাধীনতা নাপালে
দৰিদ্ৰতাৰ পৰা স্বাধীন নহল শ্ৰমিক, কৃষক
সকল । এজাক ৰজাৰ সলনি আন এজাক
ৰজা আহিল । চলনি নহল—শোষণৰ
নীতি । উচ্ছেদ নঘটিল জমিদাৰতন্ত্ৰৰ ।
খেতিয়কসকল মাটিহীন হৈয়েই থাকিল ।
সামন্ততন্ত্ৰৰ লগৰীয়া জাতিভেদ প্ৰথাও
প্ৰচলিত হৈয়েই ব'ল । ৰাভাই উপলব্ধি কৰিলে
সমাজতন্ত্ৰহে জাতিসমূহৰ একমাত্ৰ মুক্তি তথা
উন্নতিৰ পথ । অসম, ভাৰত তথা পৃথিৱীৰ
সকলো দেশৰে সবাসাধাৰণ শ্ৰমজীৱি লোকৰ

শ্ৰমৰ ফল আত্মসাৎৰ দ্বাৰা এচাম শ্ৰেণীক
ঐশ্বৰ্য্যশালী হৈ উঠিছে । এই ধনিক শ্ৰেণীৰ
শোষণ ও নিপীড়নৰ পন্থা একেই । শোষণ
শ্ৰেণীৰ কোনো জাতি বা দেশ নাই ।
বিষ্ণুৰাভাই এক জাতিগত নিপীড়নৰ আঁৱত
এক ব্যাপক শ্ৰেণীগত নিপীড়নৰ আভাষ
পালে ।

মাক্সবাদী দৰ্শনে বিষ্ণুৰাভাৰ অন্তৰ
আত্মাৰ স্বতঃস্ফূৰ্ত অভিব্যক্তিবোৰ পৰিস্কাৰকৈ
উদঙাই দিয়াত সহায় কৰিছিল । মাক্সবাদত
বিষ্ণুৰাভাৰ বিদ্বেষী মনৰ আবেগে বিচাৰি
পাইছিল সিহঁতৰ লক্ষ্যস্থল । তেওঁৰ নিজৰ
ভাষাত “মাক্সবাদ-লেনিনবাদে মোৰ চঞ্চল
অস্থিৰ শিল্পী জীৱনলৈ আনি দিছে সাগৰ
সংগমৰ পূৰ্ণতা আৰু গভীৰতা । ” মাক্সীয়
সমাজ দৰ্শনে তেওঁৰ শিল্পসৃষ্টিৰ ওপৰত
প্ৰচুৰ প্ৰভাৱ পেলাইছিল । প্ৰথম ভাগত
“অসমীয়া সমনীয়া আগবাঢ়ি যাওঁ বল” বুলি
আহ্বান কৰা বিষ্ণুৰাভাই পৰবৰ্তী কালত
ৰাইজলৈ আহ্বান জনালে এইবুলি—

“অ বনুৱা সমনীয়া
আগবাঢ়ি যাওঁ বল ।”

তেওঁৰ বিপ্লবী পৰ্য্যায়ৰ গীতত “অসমীয়া”
নহয় “বনুৱা”হে সমনীয়া ।

। বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আয়োচনী ।

“ব’ল ব’ল ব’ল
কৃষক শক্তিদল
অ বন্ধুৰা সমনীয়া
আগবাঢ়ি যাওঁ বল
জাগ্ জাগ্ জাগ্
মজহুৰ নজেরান
নিৰ্য্যাতিত নিপীড়িত
কৃষক শক্তিমান ।”
জাতি বৰ্গ নিৰ্বিশেষে জনোৱা এই আহ্বান
তেওঁৰ ভাবাদৰ্শৰেই উদ্ভৱ ।

বৰ্তমান অসমৰ সমস্যাসমূহৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত
বিষ্ণুৰাভাক পৰ্যালোচনা কৰি বাস্তৱতাৰ

ভিত্তিত সেইসমূহৰ স্মৃষ্টি সমাধান কৰিলেহে
বিষ্ণুৰাভাৰ প্ৰকৃত মূল্যায়ন কৰা হ’ব আৰু
তেওঁলৈ প্ৰকৃত সন্মান য’চা হ’ব ।

বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভাৰ সামগ্ৰিক মূল্যায়নৰ
বাবে এখন সম্পূৰ্ণ ৰচনাৱলীৰ লগতে বীৰ
পূজাৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰ সলনি বৈজ্ঞানিক বিশ্লেষণৰ
দ্বাৰা নিৰ্মোহভাৱে লেখা তেওঁৰ এখন
পূৰ্ণাংগ জীৱনৰো প্ৰয়োজন । বৰ্তমান যুৱক
সমাজৰ বিষ্ণুৰাভাৰ প্ৰতি ক্ৰমবৰ্দ্ধিত প্ৰেমে
এই প্ৰয়োজনীয়তা সমূহ পূৰ কৰি “কমৰেড
বিষ্ণুৰাভা”ৰ প্ৰকৃত মূল্যায়ন সম্ভৱ কৰি তুলিব
বুলি আশা কৰাৰ থল আছে । □ □

“বাৰে বাৰে জাতিৰ নামত চুৰি ডকাইতি খেল,
বজ্জাতৰ দলে পাতে নানা জালিয়াতী মেল ।
আগবাঢ়ি বল ডাঙি চিঙি জুলুমবাজীৰ জাল
নকৰিবি ভয় ব’ল হৈ শোষণবাদীৰ কাল ।”

— বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা

জৱাহৰলাল নেহৰু আৰু সমাজবাদ

ডঃ চন্দ্ৰশোহন দাস

“১৯২৭ চনত ইউৰোপৰ পৰা উভতি নতুন শক্তি আৰু উদ্দীপনা অনুভৱ কৰিবলৈ ধৰিলে। মই এতিয়া বহুত বহল দৃষ্টিভঙ্গিৰে চাব পৰা হৈছে। জাতীয়তাবাদ মোৰ মনত অতি ঠেক আৰু অসম্পূৰ্ণ নীতি যেন লগা হ’ল। সামাজিক স্বাধীনতা আৰু ৰাষ্ট্ৰ আৰু সমাজক সমাজতান্ত্ৰিক ভেটিত প্ৰতিষ্ঠা কৰিব নোৱাৰিলে দেশৰে বোলক বা কোনো বিশেষ মানুহৰে বোলক পূৰ্ণ উন্নতি সাধন হব নোৱাৰে।” জৱাহৰলালে আৰ্শ্ব কৈছিল, ‘কমিউনিষ্ট দৰ্শনে দিয়া জীৱনৰ ব্যাখ্যাৰ মাজত সাস্থ্য আৰু আশা পালো। ৰুছিয়াৰ কথা বাদ দিও মাক্সৰ মতবাদ আৰু দৰ্শনে মোৰ মনত বহুত একাৰ কোণ পোহৰাই তুলিছে। বুৰঞ্জীৰ এটা নতুন তাৎপৰ্য মই দেখিবলৈ পালো। যুক্তিহীন মতবাদৰ পৰা মুক্ত আৰু বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভঙ্গী থকা কৰনেই মই মাক্সীয় মতবাদৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হলো।’ কিন্তু ভাৰতবৰ্ষত মই মাক্সীয়বাদ প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত হতাশ হৈছিল। জৱাহৰলালে কৈছিল, কমিউনিষ্টসকলে ভাৰতৰ জাতীয়

আন্দোলনক ইউৰোপীয় শ্ৰমিক আন্দোলনৰ মানদণ্ডেৰে বিচাৰ কৰে। এয়া স্বাধীনতাৰ আগৰ কথা। বাৰ্ণাডুই কোৱাৰ দৰে ‘বিজিত জাতিয়ে কেঞ্চাৰ ৰোগত ভোগা মানুহৰ দৰে আন একো কৰিব নোৱাৰে।’ তথাপিও ১৯৩৪ চনত কংগ্ৰেছ সমাজবাদী দল গঠিত হয়। কংগ্ৰেছৰ ভিতৰতে থাকি সমাজবাদী চিন্তাধাৰা বা কাৰ্যসূচী বিয়পাই দিয়াটো লক্ষ্য আছিল। আনহাতে কংগ্ৰেছৰ কিছুসংখ্যক নেতাই কংগ্ৰেছ সমাজবাদী দলক ভাল চকুৰে চোৱা নাছিল। স্বাধীনতা সংগ্ৰামত সকলোৰে যোগদান কংগ্ৰেছ সমাজবাদী দলে বিচাৰিছিল। শ্ৰমিক, কৃষক সকলোৰে সমানে যোগদান কৰাটো অৰ্থাৎ সাম্ৰাজ্যবাদী শক্তিৰ বিৰুদ্ধে থিয় হোৱাটোৱে সমাজবাদৰ প্ৰথম পদক্ষেপ বুলি বিবেচনা কৰিছিল। কিন্তু বিশ্বয়ৰ কথা — কৃষক, শ্ৰমিকৰ যোগদান সেৱেঙা আছিল। কৃষকক অনুপ্ৰাণিত কৰিব পৰা নাছিল। শ্ৰমিকৰ যোগদান উৎসাহজনক নাছিল। নেতাসকলে সেই পৰিবেশ সৃষ্টিকৰাত

। বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ।

ব্যৰ্থ হৈছিল। কৃষক শ্ৰমিকে সমানে ভাগ ললে নিশ্চয় অগ্ৰকণ ললেহেঁতেন। সমাজবাদৰ অংকুৰ সৃষ্টি হলেহেঁতেন। কৃষক শ্ৰমিকৰ সমস্যাৰ লগত পৰিচয় ঘটিলেহেঁতেন। সেইকথা স্বাধীনতাৰ পিছত বহুজনে স্বীকাৰ কৰিছে। স্বাধীনতাৰ পিছত সমাজবাদৰ ৰূপ আৰু সমাজৰ অগ্ৰগতি দেখি নানাঞ্জে মত প্ৰকাশ কৰিছে যে ক'ৰবাত কেৰোণ বৈ গ'ল। ডঃ আশ্বেন্দকাৰে সমাজবাদ মৌলিক অধিকাৰ অধ্যায়তে সন্নিবিষ্ট কৰিব খুজিছিল। চৰ্দাৰ বল্লভ ভাই পেটেল আৰু আচাৰ্য জে. বি. কৃপালনীয়ে ইচ্ছা প্ৰকাশ নকৰিলে। তেতিয়া ডঃ আশ্বেন্দকাৰে ডঃ ৰাজেন্দ্ৰপ্ৰসাদ আৰু পণ্ডিত নেহৰুৰ ওচৰলৈ গ'ল। তেওঁলোকেও আগ্ৰহ প্ৰকাশ নকৰিলে। আশ্বেন্দকাৰ হতাশ হৈ পৰিল। সমাজবাদো কলিতে মৰহি গ'ল।

ভাৰতবৰ্ষত সকলোৱে সমাজবাদৰ কথা কয়। ৰাজনৈতিক দলসমূহেও সমাজবাদী নীতিৰ কথা ঘোষণা কৰে। ৪২ নং সংশোধনী প্ৰস্তাৱৰ জৰিয়তে এতিয়া আমাৰ সংবিধানতো প্ৰস্তাৱনাত 'সমাজবাদ' শব্দটো অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। কিন্তু প্ৰকৃততে সমাজবাদ ৰূপায়নৰ পথত নে? নে নামাৱলী পৰিধান কৰি ভোট বৈতৰনী পাৰ হোৱাৰ ভুৱা মন্ত্ৰ? এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰ এতিয়া ৰাইজে বিচাৰিছে। সমাজবাদৰ ব্যাখ্যাও আজিলৈ ঠিকভাৱে

নহ'ল। অৱশ্যে সমাজবাদৰ ৰূপ ভিন্ন ভিন্ন। বৈজ্ঞানিক সমাজবাদৰ (সমাজতত্ত্ববাদ) দৰ্শন সুকীয়া। ভাৰতবৰ্ষত সমাজতত্ত্ববাদ অগ্ৰসৰ হ'ব পৰা নাই। সৰু বৃত্ত এটাৰ পৰিধিতে সীমাবদ্ধ। কিন্তু সম্ভাৱনা প্ৰচুৰ।

সকলো প্ৰকাৰ শোষণৰ পৰা মুক্তি লভি সমতাৰ ভেটি স্থাপন কৰি সুস্থ সমাজ প্ৰতিষ্ঠা কৰাটোৱে সমাজবাদৰ প্ৰধান লক্ষ্য। এই উদ্দেশ্য সাৰোগত কৰি বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন প্ৰচেষ্টা চলোৱা হৈছিল। অৰ্থনৈতিক প্ৰক্ৰিয়া লাহে লাহে জটিল হৈ অহাৰ লগে লগে নতুন নতুন ব্যাখ্যা আৰু কৰ্মপদ্ধতিৰ প্ৰয়োজন হ'ল। নৱ নৱ সূত্ৰৰ উদ্ভাৱন হ'ল। গতিকে সমাজবাদৰো আমি বিভিন্নৰূপ দেখিবলৈ পাওঁ।

ইউৰোপীয়ান সমাজবাদীসকলৰ ভিতৰত টমাছ ম'ৰেই সমাজ ব্যৱস্থাৰ পৰিবৰ্তন বিচাৰিছিল। ম'ৰৰ জন্ম হৈছিল ১৪৭৮ চনত লণ্ডন চহৰত। নতুন সমাজ ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্তনৰ প্ৰয়াস কৰিছিল। উৎপাদনৰ মূল আহিলাখিনি ব্যক্তিগত মালিকানাৰ কবলত থকাটোৰ বিৰোধিতা কৰিছিল। শেষত টমাছ ম'ৰেই বলিশালত ডিঙি পাতি দিব লগা হৈছিল। তাৰপিছত হেনৰী চেণ্ট চাইমন, (১৭৬০—১৮২৫), চাৰ্লচ ফুৰিয়েই (১৭৭২—১৮৩৭) ওৱেন আদিয়ে ইউৰোপীয়ান সমাজবাদৰ গুৰি ধৰিছিল। ফৰাচী বিপ্লৱ যেতিয়া আৰম্ভ

হয় চাইমেনে আদৰণি জনাইছিল। পিছত কিন্তু বিপ্লবৰ পৰা আঁতৰি পৰে। বিজ্ঞানী আৰু শিল্পপতি সকলৰ কৰ্ম আঁচনিৰে এখন আদৰ্শ সমাজ গঠাৰ কথা চাইমেনে চিন্তা কৰিছিল। যোগ্যতা অনুযায়ী কৰ্মসংস্থান আৰু নিয়ম মতে বেতনৰ ব্যৱস্থা হ'ব লাগিব। ফুৰিয়েই ধনতন্ত্ৰ কঠোৰভাৱে সমালোচনা কৰিছিল। কিন্তু ফুৰিয়েই শ্ৰেণী সংগ্ৰাম আৰু বিপ্লব সমৰ্থণ কৰা নাছিল। শান্তিপূৰ্ণ উপায়েৰে সমাধা কৰাৰ পক্ষপাতী আছিল। ইউটোপীয়ান সমাজবাদী সকলে বস্তুনিষ্ঠ দিশটো চালিছাৰি চোৱাৰ প্ৰয়াস কৰা নাছিল আৰু মূলতঃ ভাববাদী আছিল। গতিকে বস্তুবাদী দৃষ্টিভঙ্গীৰে সমাজ অধ্যয়ন কৰা নাছিল। তথাপিও ইউটোপীয়ান সমাজবাদী আন্দোলনৰ অৱদান কম নহয়— The great merit of utopian Socialists is that they censured Capitalism and proved beyond doubt that a Society based on exploitation can give people neither freedom nor equality nor brotherhood (Progress publisher's, what is socialism, p-14) সমাজ কেনেকৈ নিয়ন্ত্ৰিত নহয় সেইটো ইউটোপীয়ান সকলে ব্যাখ্যা দিব পৰা নাছিল— 'But Utopian Socialists failed to

understand the laws governing the development of Society. They did not see the social force which could creat a new society because they lived at a time when the class struggle between the prolete-riate and the bourgeoisie was yet to develop' (what is socialism ? P-15.)

মাক্স (১৮১৮-৮৩) আৰু এঞ্জেলছে (১৮২০-৯৫) নতুন দিশৰ পৰা অধ্যয়ন আৰম্ভ কৰে। বিজ্ঞানসন্মতভাৱে বিশ্লেষণ কৰে আৰু ফলত ইতিহাসৰ বস্তুনিষ্ঠ অধ্যয়ন আৰু উদ্ভূত মূল্য তত্ত্ব আৱিষ্কাৰৰ ফলত নতুন ব্যাখ্যাৰ সূচনা হয়। হেগেলৰ ভাববাদী দৰ্শনে ইতিহাসৰ ধাৰা সমাকভাৱে ব্যাখ্যা কৰিব নোৱাৰিলে। চেতনাই সকলো নিয়ন্ত্ৰণ কৰা বুলি হেগেলৰ যুক্তি মাক্সে খণ্ডন কৰে আৰু মাক্সে প্ৰতিষ্ঠা কৰে যে পৰি-পাশ্বিক অৱস্থাইহে নিয়ন্ত্ৰণ কৰে। এনেকৈ মাক্সীয় দৰ্শনে চিন্তাধাৰাৰ সোঁত ওলোটাই দিয়ে। দৰ্শনৰ অভাৱ উদঙাই দি নতুন দৰ্শন প্ৰতিষ্ঠা কৰে। ইতিহাসৰ বস্তুবাদী বিশ্লেষণ আৰু শ্ৰমিকৰ উদ্ভূত শ্ৰমফল ওৰ্ত্তা কৰি মাক্সে বৈজ্ঞানিক সমাজবাদৰ পাতনি মেলে আৰু সেয়ে বিপ্লবৰ সূচনা কৰে।

। বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ।

শ্রমিকৰ উদ্ধৃত্ত শ্রমফল শোষণ কৰিয়েই পুঁজিপতি সকলে সোনিৰ সৌধ গঢ়িছে আৰু আনহাতে শ্রমিকসকল নিঃস্ব হৈ পৰিছে । মহামতি লেনিনে মাৰ্ক্সৰ সূত্র কছদেশত প্ৰয়োগ কৰি নতুন দিগন্ত উন্মোচন কৰে । জৱাহৰলাল নেহৰুৱে কছদেশ ভ্ৰমণ কৰি আহি অতিশয় মুগ্ধ হৈছিল । কিন্তু স্বাধীনতাৰ পিছত ভাৰতবৰ্ষত সমাজবাদে কি ৰূপ ললে সেইটো লক্ষনীয় । জৱাহৰলাল নেহৰু আছিল দেশৰ প্ৰধান কৰ্ণধাৰ । গতিকে নেহৰুৰ নীতি আৰু নীতি ৰূপায়নৰ পদক্ষেপ বিচাৰ্য । আমাৰ দেশত কি ধৰনৰ সমাজবাদ প্ৰয়োগ হৈছে, প্ৰকৃততে প্ৰয়োগ হৈছেনে ? সংবিধানৰ নীতি নিৰ্দেশমাত সমতাৰ কথা উল্লেখ থাকিলেও সংবিধানত সমাজবাদ শব্দটো সিদিনাহে অন্তৰ্ভুক্ত হ'ল । নিৰ্দেশা-
ঙ্ক নীতি হিচাপে নাগৰিকসকলৰ জীৱিকাৰ ব্যৱস্থা, উমৈহতীয়া স্বাৰ্থৰক্ষাৰ কাৰণে সম্পদ বিতৰণ কৰা, সম্পদ যাতে কেন্দ্ৰীভূত নহয় তাৰ ব্যৱস্থা কৰা, শ্রমিকৰ স্বাৰ্থৰক্ষা, মহিলাৰ প্ৰতি সমবিচাৰ, শিক্ষাৰ অধিকাৰ দিয়া আদি সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে । কিন্তু এইবিলাকৰ সাংবিধানিক তাৎপৰ্য নাই কাৰণ এই নীতি-
সমূহ বাদযোগ্য নহয় । কিছুমানে অৱশ্যে ফেৰিয়ান সমাজবাদৰ প্ৰভাৱ আছে বুলি কয়, কিন্তু সেয়াও বাস্তৱ ক্ষেত্ৰত কাৰ্যকৰী

নহ'ল । ফেৰিয়ান সমাজবাদী আন্দোলনে বিশেষ কোমো সামাজিক পৰিবৰ্তনৰ সূচনা কৰিব নোৱাৰিলে । কিন্তু দুই এজনৰ বিচাৰ ধাৰাই গভীৰভাৱে বেখাপাত কৰে । গণ-
তান্ত্ৰিক সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠাৰ ক্ষেত্ৰত বাৰ্ণাউশ্বই অবিহনা যোগাইছিল । ইংলণ্ডৰ ফেৰিয়ান ছছাইটিত যোগদান কৰিছিল । গণতান্ত্ৰিক উপায়েৰে সমাজবাদ প্ৰতিষ্ঠাৰ প্ৰয়াসী আছিল । ইডাম এফ এম, ডাৰ্বিনৰ জন্ম ১৯০৬ চনত । তেওঁ অক্সফোৰ্ড বিশ্ববিদ্যালয়ৰ মেধাৱী ছাত্ৰ আছিল । ডাৰ্বিনে উল্লেখযোগ্য অৱদান আগবঢ়াইছিল ডাৰ্বিনে উদ্যোগনমূহ প্ৰথমে সামাজিকীকৰণ, তাৰ পিছত কল্যাণমূলক আঁচনিত হাত দিবলৈ কৈছিল । তেওঁ কৈছে যে “কল্যানকামী ৰাষ্ট্ৰৰ পৰিকল্পনাৰ আঁচনি-
বিলাকে একচেতীয়া কাৰবাৰ সৃষ্টি কৰে আৰু উৎপাদন সংকোচন কৰে । ইয়াৰ পৰা কিছুমান সম্পত্তিৰ অধিকাৰী লোকৰ আৰু কিছুদূৰ বনুৱা শ্ৰেণীৰ লাভ আৰু উপকাৰ হয় । কিন্তু সব'সাধাৰণ ৰাইজৰ ত্যাগ আৰু ক্ষতি হয়, অৰ্থাৎ সব'সাধাৰণ ৰাইজৰ ক্ষয়ক্ষতিৰ ওপৰত (at the expense of the community)
উক্ত দুটা দলৰ লাভ আৰু উপকাৰ হয় ।” (ড: পদ্মেশ্বৰ গগৈ, গণতান্ত্ৰিক সমাজবাদ পৃ: ৩)
হেবল্ড জে লাক্সি ফেৰিয়ান ছছাইটিৰ সদস্য হলেও যেতিয়া পুঁজিপতিৰ শোষণ শীৰ্ষবিন্দু

পাইছিল তেতিয়া সশস্ত্র শক্তিরে সমাজবাদ প্রতিষ্ঠা কৰাৰ মত পোষণ কৰিছিল । মেকাইভাৰে কিন্তু হিংসাৰ বিৰোধিতা কৰিছিল । নেহৰুৱে কল্যাণকামী আঁচনি হাতত লৈছিল । কিন্তু ডাঙৰ ডাঙৰ উদ্যোগ সামাজিকীকৰণ নোহোৱাৰ ফলত ডাৰ্বিনৰ মতৰ সত্যতা প্ৰকাশ পোৱা যেন লাগে ।

নাটিক জেলত ৰাজনৈতিক বন্দী জয়প্ৰকাশ নাৰায়ণ, এম, আৰু মাছানি, অচ্যুত পটৱৰ্দ্ধণ আৰু অশোক মেহতা আদিয়ে কংগ্ৰেছ ছ'চিয়েলিষ্ট পাৰ্টি (C. S. P.) গঠন কৰাৰ পৰিকল্পনা কৰে । সেইমতে ১৯৩৪ চনৰ ১৭ মে তাৰিখে আচাৰ্য নৰেন্দ্ৰদেৱৰ সভাপতিত্বত পাৰ্টীত সমাজবাদীসকলৰ সন্মিলন বহে । উৎপাদনকাৰী জনতাৰ হাতলৈ ক্ষমতা হস্তান্তৰ, উৎপাদন বিতৰণ আৰু বিনিময় ব্যৱস্থা সামাজিকীকৰণ, বৈদেশিক বাণিজ্য ৰাষ্ট্ৰৰ হাতত লোৱা, সমবায় অনুষ্ঠান গঢ়ি তোলা, বিনা ক্ষতিপূৰণে বজা, মহাবজা জমিদাৰ আৰু অগ্ৰাণ্য সকলো শোষণকাৰী শ্ৰেণীৰ বিলোপ সাধন কৰা, কৃষকসকলৰ মাজত মাটিৰ পুৰণি কৰা, ৰাষ্ট্ৰৰ সমূহীয়া কৃষি প্ৰণালীক প্ৰেৰণা দিয়া কৃষক আৰু বনুৱাৰ ধনৰ বিলোপ সাধন কৰা কৰ্মৰ অধিকাৰ মানি লোৱা আদি কাৰ্যসূচী কংগ্ৰেছ সমাজবাদীদলে আগবঢ়ায় । জৱাহৰলালে সমৰ্থন জনাইছিল ।

কাৰ্যসূচী প্ৰেৰণাদায়ক আছিল কিন্তু ভাৱতবৰ্ষ তেতিয়া পৰাধীন +

কমিউনিষ্টসকল কংগ্ৰেছ সমাজবাদীদলৰ অন্তৰ্ভুক্ত হ'ল । জয়প্ৰকাশ নাৰায়ণে সমাজবাদী ঐক্যৰ বাবে প্ৰচেষ্টা চলালে । কিন্তু কমিউনিষ্টসকলে প্ৰচাৰ চলালে যে তেওঁলোক হে আচল সমাজবাদী । কংগ্ৰেছ সমাজবাদীসকল একো সমাজবাদী নহয় । কমিউনিষ্টসকলে সমাজবাদী দলৰ মাজত ভাঙোন অনাৰ চেষ্টা চলায় । ২য় মহাযুদ্ধৰ পটভূমিত কমিউনিষ্টসকলৰ ভূমিকা সৰ্বজনবিদিত । কমিউনিষ্টসকলে মুকলিভাৱে কংগ্ৰেছ সমাজবাদী দলক সমালোচনা কৰে । ১৯৪০ চনত ৰামগড়ত বহা অধিবেশনত কংগ্ৰেছ সমাজবাদী দলৰ লগত কমিউনিষ্টৰ যোগাযোগ বিচ্ছিন্ন হৈ যায় । ১৯৩৮ চনৰ স্মৃভাষ চন্দ্ৰ বসু ভাৰতীয় কংগ্ৰেছৰ সভাপতি নিৰ্বাচিত হোৱাত বামপন্থী দল শক্তিশালী হব বুলি আশাৰ সঞ্চাৰ হৈছিল । জৱাহৰলাল আৰু স্মৃভাষ বসু সমাজবাদী দলৰ সমৰ্থক আছিল । ১৯৩৬ চনত লক্ষ্মী কংগ্ৰেছৰ সভাপতিৰূপে নেহৰুৱে কৈছিল— 'ছ'চিয়েলিজম কেৱল এটা অৰ্থ-নৈতিক মতবাদেই নহয়, ই তাৰো ওপৰত, ই এক জীৱনদৰ্শন, গতিকে ছ'চিয়েলিজম মোৰ বাবে মই ভালপোৱা এক অৰ্থনৈতিক মতবাদেই নহয়, ই এটা মোৰ মূল বিশ্বাসো

। বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ।

(a vital Creed) যিটো মই সকলো মস্তিস্ক আৰু অন্তৰেৰে আঁকোৱালি ধৰিছোঁ ।

দৰিদ্ৰ, বিশাল নিবনুৱা সমস্যা অধঃপতন আৰু ভাৰতীয় লোকৰ পৰাধীনতাৰ অন্ত পেলাবলৈ মই ছ'চিয়েলিজমৰ বাহিৰে অণু গতি দেখা নাই । মই কংগ্ৰেছক সমাজবাদী অনুষ্ঠান হোৱাটো বিচাৰোঁ ।') উক্ত গ্ৰন্থ পৃঃ ৪৬) দ্বিতীয়বাৰ যেতিয়া সুভাষ চন্দ্ৰ বসু নিৰ্বাচিত হয় তেতিয়া নেহৰুকে ধৰি ওৱাকিং কমিটিৰ সৰহ সংখ্যক সদস্যই কমিটিৰ পৰা পদ ত্যাগ কৰে । কংগ্ৰেছ সমাজবাদী দলৰ ১৯৩৬ চনত মিৰাট সন্মিলনত "সদৌ ভাৰত কিষাণ সভা" গঠন কৰা হয় । সোঁপন্থী কংগ্ৰেছী সকলে কিষাণ সভাৰ তীব্ৰ বিৰোধীতা কৰে আৰু কংগ্ৰেছৰ শাখা হিচাবে স্বীকৃতি নিদিলে । আগতে উল্লেখ কৰি অহা হৈছে যে কৃষক বনুৱাক অৱহেলা কৰা হৈছে । এই ক্ষেত্ৰত জৱাহৰলাল নেহৰুৱে সক্ৰিয় ভূমিকা গ্ৰহণ নকৰি অৰ্থপূৰ্ণ নিৰৱতা অবলম্বন কৰিলে । এনেকৈ সমাজবাদী আন্দোলনৰ ঐক্যৰ ক্ষেত্ৰত ফাট মেলিলে । নীতিৰ পিনৰ পৰা সমাজবাদী দল দূৰ হৈ থাকিল কিন্তু সংগঠনৰ ক্ষেত্ৰত দুৰ্বল হ'ল ।

কংগ্ৰেছৰ গঠনতন্ত্ৰত নতুন নীতি প্ৰৱৰ্তনৰ ফলত কংগ্ৰেছ সমাজবাদী দল কংগ্ৰেছৰ ভিতৰত থকা অসম্ভৱ হ'ল । সমাজবাদীসকলে

নিজৰ নীতি এৰিবলৈ প্ৰস্তুত নহ'ল । মহাত্মা গান্ধীয়ে সমাজবাদীসকলক কংগ্ৰেছৰ ভিতৰত ৰাখিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল । জয়প্ৰকাশ নাৰায়ণ বা আচাৰ্য নৰেন্দ্ৰ দেৱক কংগ্ৰেছৰ সভাপতি কৰিবলৈ পৰামৰ্শ দিছিল । ১৯৪৭ চনৰ নবেম্বৰত আচাৰ্য কৃপানলী সভাপতি পদৰ পদত্যাগ কৰাত গান্ধীজীয়ে এই প্ৰস্তাৱ দিছিল । কিন্তু জৱাহৰলালে আৰু চৰ্দাৰ পেটেলে লগলাগি ডঃ ৰাজেন্দ্ৰপ্ৰসাদক হে বাছনি কৰিলে । চৰ্দাৰ পেটেলে ১৯৪২ চনৰ আন্দোলনত জয়প্ৰকাশৰ ভূমিকাক প্ৰশংসা কৰি কৈছিল — 'The part you played in the 1942 movement has wiped out all differences between you and me. What do you Congress Socialists expect the Congress government to do ? I should like to know if you have any programme that you want us to follow' (J. P. Towards total revolution — vol 1 Introduction) সাম্ৰাজ্যবাদী দলে আঁচনি এখন দিছিল কিন্তু জৱাহৰলাল নেহৰুৱে কোনো সঁহাৰি নিদিলে । ওৱাকিং কমিটিৰ সদস্য হলেও জয়প্ৰকাশ নাৰায়ণক সমাজবাদী হোৱা হেতুকে সম্পাদক নিৰ্বাচিত কৰিব পৰা নহ'ল । সমাজবাদীসকলে নিজৰ সকলো

বিসৰ্জণ দি কংগ্ৰেছত থাকিবলৈ ইচ্ছা প্ৰকাশ নকৰিলে । সমাজবাদী সকলে কংগ্ৰেছৰ পৰা ওলাই আহিল । ১৯৪৮ চনৰ মাৰ্চ মাহত নাটকিত কংগ্ৰেছ সমাজবাদী দল নহয়, সমাজবাদী (Socialist) দলৰহে সন্মিলন বহে ।

পিছত কংগ্ৰেছৰ সোঁপন্থীসকল শক্তিশালী হ'ল । নেহৰু লাহে লাহে সোঁপন্থীসকলৰ চক্ৰত সোমাবলৈ ধৰিলে । সমাজবাদী দলো পিছত ভাগ ভাগ হ'ল — নিষ্ঠাবান নেতা থাকিলেও সংগঠন নিশক্ৰীয়া হৈ পৰিল । কমিউনিষ্ট সকলেও গোটেই দেশতে জাগৰণ আনিব নোৱাৰিলে । এনেকৈ সমাজবাদৰ ভেটি দুৰ্বল হ'ল । এনেকৈ সাধাৰণ মানুহৰ দুখ আৰম্ভ হ'ল । ১৯৫৫ চনত বহা কংগ্ৰেছৰ আবাদী অধিবেশনত সমাজবাদী আৰ্হিৰ সমাজ গঠনৰ প্ৰস্তাৱ গৃহীত হয় । ঘোষণা কৰা হৈছিল — 'we want a Socialist Society in India. There is no lack of firmness about that we aim at socialism in this country.'

১৯৬০ চনৰ ২২ আগষ্টত তৃতীয় পঞ্চ-বাৰ্ষিকী পৰিকল্পনাৰ পাণ্ডুলিপিখন লোকসভাত গৃহীত কৰিবলৈ দাঙি ধৰোঁতে জৱাহৰলালে কৈছিল — আমাক ভাৰতত এখন সমাজবাদী সমাজ লাগে । সেইবিষয়ত দৃঢ়তা অটুট

থাকিব । সমাজবাদ আমাৰ এই দেশত লক্ষ্য ।" (উক্ত গ্ৰন্থ, পৃঃ ৬২) নেহৰুৱে পঞ্চবাৰ্ষিকী পৰিকল্পনাৰ সূত্ৰপাত কৰিছিল । আৰু এইটোৱে এক নতুন দিশ উন্মোচন কৰিছিল । কিন্তু এই ক্ষেত্ৰত বহু কেৰোণ থাকি গ'ল । বিদেশী ঋণৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি ডাঙৰ ডাঙৰ প্ৰকল্প হাতত লোৱা হ'ল । যাৰ ফলত জাতীয় অৰ্থনীতিৰ ভাৰসাম্য হেৰাই গ'ল । শ্ৰী বিজয় চন্দ্ৰ ভাগৱতীয়ে সঠিকভাৱে কৈছে, "জাতীয় উপাৰ্জন আৰু উৎপাদনৰ মূল উপায় বিলাক (means of production) সমুচিত বিতৰণ নকৰাকৈ চলি অহা আৰ্থ-সামাজিক ভেটিতে জাতীয় পৰিকল্পনা কৰিবলৈ লোৱাত পৰিকল্পনাৰ ক্ষেত্ৰত মৌলিক দোষ ঘটিল, তাৰ কাৰণে শ্ৰেণীগত বৈষম্য পূৰ্ব-ত-কৈয়ো ভীষণ হৈ দেখা দিলে আৰু সংঘাতৰ কাৰণ সৃষ্টি হ'ল । (অগ্ৰদূত, ২০ এপ্ৰিল ১৯৮৮) কল্যাণকামী আঁচনি বা কেইটামান সংস্কাৰৰ দ্বাৰা সমতাৰ সৃষ্টি কৰা অসম্ভৱ । ভূমি নীতিৰ মৌলিক পৰিবৰ্তন নহ'ল — ভূমিহীন লোক ভূমিহীনেই থাকি গ'ল । বৰং ভূমিহীনৰ সংখ্যা বৃদ্ধিহে পাইছে । ১৯৬০ চনৰ ২২ আগষ্টৰ উক্ত ভাষণতে জৱাহৰলালে কৈছিল — "Again it is said that the national income over the first and second plans has gone up by

42 percent on the per capita income by 20 percent. Now a legitimate query is made where has this gone ? (J. P. Towards Total Revolution : Introduction) জাতীয় আয় শতকৰা ৪২ বৃদ্ধি হৈছে । কিন্তু গৰীব শ্ৰেণীয়ে পাইছেনে ? তেনেহলে গ'ল ক'লে ? কাক লৈ এই শতকৰা হিচাপ ? জাতীয় হিচাপ ? এই বিষয়ে অনুসন্ধান কৰিবলৈ প্ৰশান্ত চন্দ্ৰ মহলানবিশক দায়িত্ব দিয়া হৈছিল । মহলানবিশৰ প্ৰতিবেদন মুঠেই আশাশ্ৰিত নহয় । মহলানবিশৰ নেতৃত্বত গঠিত (The committee on distribution of income and levels of living) কমিটিয়ে প্ৰতিবেদনত কৈছিল— 'Land is still the biggest source of inequality. The distribution of land holdings in India is unequal. In 1953 - 54 the top one percent of the households owned 17 percent ; the tops 5 percent owned 41 percent; and the top 10 percent owned 58 percent of the ownership holdings of the household. The situation in 1959-60 was not far different, These proportions stood at 16 percent, 40

percent and 56 percent respectively." (J. P. Towards Total Revolution. Vol. I Introduction)

জব্বাহৰলাল নেহৰুৰ দিনত যি কেইটা প্ৰতিষ্ঠান ৰাজহুৱা খণ্ডত প্ৰতিষ্ঠিত হৈছিল বা ৰাষ্ট্ৰীয়কৰণ কৰা হৈছিল সেই প্ৰতিষ্ঠানসমূহে জনসাধাৰনৰ কল্যাণ সাধন কৰিব পৰা নাছিল । বৃহৎ ব্যৱসায়ী গোষ্ঠীৰে পাবেমানে স্বার্থপূৰণ কৰিছিল । অকল ৰাষ্ট্ৰীয়কৰনেই সমাজবাদ নহয়— Socialism is not synonymous with Government ownership of the principal industries, nor is it the equivalent of 'Middle way' in Sweden, The mixed economy of Nehru's India on the welfare state in the united state. (Ideas in conflict by E. M. Burns) গণতান্ত্ৰিক ভেটি সৰল নহলে অধিক ৰাজহুৱা খণ্ডই ৰাষ্ট্ৰীয় পুঁজিবাদ সৃষ্টি কৰিব পাৰে । গণতান্ত্ৰিক ভেটিত বিকেন্দ্ৰীকৰণৰ উপায়েৰে নিয়ন্ত্ৰণ কৰিলেহে জাতীয় আয়ৰ বিতৰণ গ্ৰায়নিষ্ঠ হ'ব । জব্বাহৰলাল নেহৰু মানসিকভাৱে মাজবাদৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হৈছিল, সমাজবাদ জীৱনৰ লক্ষ্য আছিল কিন্তু কাৰ্যক্ষেত্ৰত পদক্ষেপ বলিষ্ঠ নাছিল । মিশ্ৰিত অৰ্থনৈতিক ব্যৱস্থা

[শেষাংশ ১৮ পৃষ্ঠাত চাওক]

গণ - শিল্পী ছফদৰ হাছমী

অধ্যাপক যতীষ বৰুৱা

১৯৫৪ চনৰ এপ্ৰিল মাহত গণশিল্পী ছফদৰ হাছমীৰ জন্ম হৈছিল। তেওঁৰ পিতৃ হানিফ্ অবিভক্ত কমিউনিষ্ট পাৰ্টিৰ এগৰাকী আগশাৰীৰ নেতা আছিল। মাক কোমাৰ হাছমী আৰু পত্নী মালা হাছমী আছিল ছফদৰ হাছমীৰ পাৰ্টিৰেই সদস্য। ১৯৭৫ চনত জৰুৰী অৱস্থাৰ সময়তেই ছফদৰ হাছমীয়ে চি. পি. আই (এম) দলৰ সদস্য পদ লাভ কৰিছিল। তেওঁৰ ভায়েক চোহেল হাছমীও আছিল পাৰ্টিৰ দিল্লী ৰাজ্য কমিটিৰ সম্পাদক মণ্ডলীৰ এজন।

দিল্লীৰ ষ্টিফেনচ্ কলেজত শিক্ষা গ্ৰহণ কৰা হাছমীয়ে গাৰোৱাল, কাশ্মীৰ আৰু দিল্লীৰ কেইবাখনো শিক্ষানুষ্ঠানত শিক্ষকতা কৰিছিল। জনজীৱনৰ লগত ওতঃপ্ৰোতভাৱে জড়িত হৈ তেওঁ নিজকে কেৱল শিক্ষকতাৰ কামত নিয়োজিত কৰি ৰখাত দ্বিধাবোধ কৰি ভাৰতীয় গণনাট্য সংঘৰ মঞ্চলৈ ওলাই আহে। সৰুৰে পৰা নাটকৰ প্ৰতি তেওঁৰ আছিল গভীৰ টান আৰু খাটিখোৱা মানুহৰ প্ৰতি আছিল অসীম শ্ৰদ্ধা, আস্থা আৰু বিশ্বাস। শ্ৰমিক - কৃষক - ৰায়তৰ গণতান্ত্ৰিক অধিকাৰ

সাৰাস্তৰ সংগ্ৰামৰ প্ৰতি হাছমীৰ আছিল অগ্নিস্থিৰ আশ্ৰয়। গণ - নাট্য সংঘৰ মঞ্চত হাছমীয়ে বিচাৰি পাইছিল শিল্প আৰু সংগ্ৰামৰ উত্তৰণৰ প্ৰকৃত পথ।

১৯৭৩ চনত ছফদৰ হাছমীয়ে দিল্লীৰ বুকুত জন্ম দিছিল 'জন নাট্য মঞ্চ' নামৰ জনগণক সচেতন কৰি ঐক্যবদ্ধ কৰিব পৰা এক লেখতলবলগীয়া নাট্যানুষ্ঠানৰ মাধ্যমেদি দিল্লীৰ বুকুত ছফদৰ হাছমীয়ে আলোড়নৰ সৃষ্টি কৰিছিল। 'জন নাট্য মঞ্চ'ৰ তেওঁ নিজেই আছিল সংগঠক, প্ৰচাৰক, অভিনেতা, গীতিকাৰ, নাট্যকাৰ আৰু পৰিচালক। আশীৰ দশকত দিল্লীৰ বুকুত হাছমী পৰিচালিত 'জন নাট্য মঞ্চ'ৰ সবাস্থাৰণ ৰাইজৰ সবাতোকৈ জনপ্ৰিয় 'পথ - থিয়েটাৰ' ৰূপে পৰিগণিত হয়। হাছমীৰ 'পথ থিয়েটাৰ'ৰ মঞ্চ আছিল বাট-পথ, সাধাৰণ কৃষক শ্ৰমিকৰ জীৱনবৃত্তই আছিল তেওঁৰ নাটকৰ উপজীৱ্য আৰু খাটিখোৱা শ্ৰেণীৰ লোকেই আছিল তেওঁৰ নাটকৰ শিল্পী অভিনেতা। দহবছৰতকৈও অধিককাল হাছমীৰ 'পথ থিয়েটাৰ' দেশৰ বিভিন্ন ঠাইত চাৰি হেজাৰৰো অধিক বাৰ

। বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ।

প্রদৰ্শিত হৈছে । হাছমীয়ে তেওঁৰ নাটকক গণ-সংগ্ৰামৰ এক অস্ত্ৰৰূপে ব্যৱহাৰ কৰাৰ স্বপ্ন দেখিছিল । সেই উদ্দেশ্যেই তেওঁ কৃষক-শ্ৰমিকৰ জীৱন যাত্ৰাৰ নানান সমস্যা কৈন্দৰু কৰি নাটক ৰচনা কৰিছিল আৰু তাত নিজস্ব মূল্য বোধেৰে সমাজ আৰু ৰাজনীতি সম্পৰ্কীয় বিষয়বোৰ উপস্থাপন কৰিছিল । ‘পথ-থিয়েটাৰ’ৰ যোগেদি হাছমীয়ে ভাৰতৰ প্ৰচলিত ৰাজনীতিক বাংগ কৰাৰ উপৰি দেশৰ বিভিন্ন ঠাইত চলা নাৰী নিৰ্যাতন, ধৰ্ম, ইত্যাদি আৰু সাম্প্ৰদায়িক দাংগা হাংগামাৰ বিষয়েও ৰাইজক অৱগত কৰিছিল । দিল্লী ট্ৰেন্সপৰ্ট কৰ্পৰেচনৰ ষাড়া বৃদ্ধিৰ বিৰুদ্ধে হোৱা প্ৰতিবাদ আন্দোলনক হাছমীৰ ‘জননাট্য মঞ্চ’ই পথ-থিয়েটাৰৰ যোগেদি সাফল্য মণ্ডিত কৰি তুলিছিল । ‘জননাট্য মঞ্চ’ৰ জৰিয়তে হাছমীয়ে সাম্প্ৰদায়িক সম্প্ৰীতি অটুট ৰখাত আগ ভাগ লোৱাৰ কাৰণে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে হাছমীৰ নামত পুৰস্কাৰ (Harmony Award) এটিও আগবঢ়াইছিল । হাছমী আছিল নিজৰ নীতিত অলৰ-অচৰ ব্যক্তি । সেয়ে তেওঁ সাম্প্ৰদায়িক শক্তিক উচটনি দিয়া তথ্য আৰু অনাৰ্থাৰ মন্ত্ৰী এইছ, কে, এল, ভগতৰ হাতৰ পৰা সেই পুৰস্কাৰ ল’বলৈ অস্বীকাৰ কৰিছিল ।

পথ-থিয়েটাৰৰ জন্মদাতা আৰু তাক এক স্বতন্ত্ৰ শিল্প মাধ্যম হিচাপে গঢ় দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত

ছফদৰ হাছমীৰ তৰিহণা অত্যন্ত মূল্যবান । সৰ্বত্ৰতে প্ৰচলিত থিয়েটাৰে সৰ্বসাধাৰণ ৰাইজৰ আশা আকাংক্ষা আৰু সংগ্ৰামক সঠিকভাৱে ৰূপায়িত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সাফল্য-হ’ব পৰা নাই বুলি ভাবিয়েই হাছমীয়ে ‘পথ-থিয়েটাৰ’ৰ জন্ম দি, গঢ়ি তুলিছিল । তেওঁৰ নাটকৰ ভাষা আছিল কৃষক শ্ৰমিকৰ মুখৰ সাধাৰণ কথিত ভাষা আৰু সংগীত আছিল জনগণৰ মুখৰ স্বাভাৱিক সংগীত । প্ৰচলিত ছাঁ-পোহৰৰ মেলাৰে তেওঁৰ নাটক মঞ্চস্থ হোৱা নাছিল । হৈছিল উন্মুক্ত আকাশৰ তলত সূৰ্যৰ শাস্বত পোহৰতহে ।

ছফদৰ হাছমীয়ে ৰচনা আৰু পৰিবেশনা কৰা ‘পথ-থিয়েটাৰ’ৰ নাটকবিলাকৰ ভিতৰত উল্লেখযোগ্য কেইখন হ’ল — সম্ৰাট, মেচিন ঔৰত, চক্ৰাজাম, মোতে বাম কী সত্যপ্ৰহ আৰু হাল্লা বোল । ১ জানুৱাৰী ’৮৯ তাৰিখে উত্তৰ প্ৰদেশৰ অন্তৰ্গত দিল্লীৰ নিকটবৰ্তী ছাহিবাবাদ নগৰত ছপৰীয়া ‘হাল্লা বোল’ নাটকখানি অভিনয় কৰি থকা অৱস্থাতে প্ৰথিতযশা গণনাট্য শিল্পী ছফদৰ হাছমীক আৰু তেওঁৰ সহশিল্পীসকলক এটা গুন্দা বাহিনীয়ে অত্যাধিক আক্ৰমণ কৰে । পিছদিনা পুৱা দিল্লীৰ লোকনায়ক জয়প্ৰকাশ নাৰায়ণ চিকিৎসালয়ত অভাৱনীয়ভাৱে হাছমীয়ে মৃত্যুক আঁকোৱালি ল’বলগীয়া হয় । এই

। বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ।

মুশংস হত্যাকাণ্ডৰ লগে লগে ভাৰতত কংগ্ৰেছ (ই) চৰকাৰৰ ক্ষমতাৰ অপব্যৱহাৰ দৃষ্টান্ত নথকপত ওলাই পৰিল । উত্তৰ প্ৰদেশৰ মুখ্যমন্ত্ৰী নাৰায়নদত্ত তেৱাৰীয়ে শিল্পীজনৰ মৃত্যুৰ দিনাই, ছাহিদাবাদৰ যি ঠাইলৈ নাট মঞ্চস্থ হৈছিল সেই ঠাইত 'হাছমীৰ স্মৃতিস্তম্ভ' নিৰ্মাণ কৰাৰ ঘোষণা দি শিল্পীৰ স্বাধীন চিত্তীয়া পৰিকল্পনাক বাংগ কৰিলে । উল্লেখনীয় কথা যে, হাছমীৰ মৃত্যুত 'জন নাট্য মঞ্চ'ৰ সহ শিল্পীসকল ভাগি পৰা নাছিল । মৃত্যুৰ দুদিনৰ পিছত সেই কাৰণেই 'জন নাট্য মঞ্চ'ই উক্ত হত্যাকাণ্ড সংঘটিত হোৱা ঠাইতে হাল্লাবোল' নাটকৰ অভিনয় কৰি হাজাৰ-বিজাৰ দৰ্শকৰ নয়ন অশ্ৰুজলেৰে সজল কৰি তুলিছিল । হাছমীৰ পত্নী মালা হাছমীয়ে আগতকৈ বেছি উৎসাহেৰে নাট্যাভিনয়ত অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল । ৰাজসিংহাসনত বহি থকা চৰকাৰলৈ ভয় কৰি শিল্পীজনৰ হত্যাৰ প্ৰতিবাদ নকৰাকৈ দিল্লীৰ নাট্যকাৰ, সাহিত্যিক, সাংবাদিক, অভিনেতা - অভিনেত্ৰী, নাট্যশিল্পী, আইন-জীৱি, শিক্ষক, কৰ্মচাৰী আৰু কৃষক-শ্ৰমিক সকল হাত সাৱটি বহি থকা নাছিল । কোনোধৰণৰ পূৰ্ব পৰিকল্পিত কাৰ্যমূৰ্তী নোহোৱাকৈয়েই ওলাই অহা হাজাৰ - হাজাৰ মানুহে প্ৰায় চাৰি কিলোমিটাৰ পথজুৰী সমদল

উলিয়াই দিল্লীৰ ৰাজপথত শিল্পী জনাৰ হত্যাৰ বাবে কংগ্ৰেছ (ই) দলত উচ্চৈশ্বৰে ধিক্কাৰ দিছিল । উল্লেখযোগ্য কথা যে, হাছমীৰ মৃত্যুত 'জন নাট্য মঞ্চ'ৰ সহশিল্পী-সকল শোকাকুল হৈ পৰিছিল যদিও ভাগি পৰা নাছিল । মৃত্যুৰ দুদিন পিছতে তেওঁলোকে হত্যাকাণ্ড সংঘটিত হোৱা স্থানতে 'হাল্লাবোল' নাটকৰ অভিনয় কৰি হাজাৰ বিজাৰ দৰ্শকৰ নয়ন অশ্ৰুজলেৰে সজল কৰি তুলিছিল । হাছমীৰ পত্নী মালাই সেইদিনা আগতকৈ বেছি উৎসাহেৰে নাট্যাভিনয় অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল । ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰমাণিত হ'ল যে হত্যাৰে কোনো শিল্পী বা ব্যক্তিৰ প্ৰতিভা আৰু আদৰ্শ কাহানিও নিঃশেষ কৰিব নোৱাৰি ।

ছফদৰ হাছমীৰ হত্যাকাণ্ডত গভীৰ উদ্বেগ প্ৰকাশ কৰি প্ৰসিদ্ধ চলচ্চিত্ৰ পৰিচালক গোবিন্দ নিহালনীয়ে কৈছে : "হাছমীৰ হত্যা চৰকাৰৰ মুখাপিকা সাংস্কৃতিক নীতিক উদঙাই দেখুৱালে; যি এফালে অপূৰ্ণা উৎসৱ আৰু ভাৰত মহোৎসৱৰ আয়োজন কৰে আৰু আনফালে মেহনতী জনগণৰ সাংস্কৃতিক পাশৰি ভাৱে আক্ৰমণ কৰে ।" দ্বাদশ আন্ত-জাতিক চলচ্চিত্ৰ উৎসৱৰ উদ্বোধনী অনুষ্ঠানত (দিল্লীৰ চিৰি ফোৰ্ট অডিটৰিয়ামত) তথা আৰু অনাতাঁৰ মন্ত্ৰী এইছ কে, এল, ভগতৰ উপস্থিতিতে প্ৰতিবাদী চলচ্চিত্ৰাভিনেত্ৰী

। বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনা ।

শ্রাবানা আজমীয়ে কৈছিল : “কংগ্রেছ (ই) দলৰ স্তম্ভ সকলেই ছফদৰ হাছমীক হত্যা কৰিছে । এই চলচ্চিত্ৰ উৎসৱ এক ভুৱা কাৰবাৰ । শিল্পীৰ হত্যাকাৰী সকলৰ কোনো অধিকাৰ নাই— শিল্পীক লৈ উৎসৱ কৰাৰ ।” নাট্য কুশলী এম. কে. ৰাইনাই কৈছে : “যদি আমি এই আক্ৰমণৰ বিৰুদ্ধে থিয় নিদিওঁ, তেনেহলে আমি নিঃশেষ হৈ যাম ।” প্ৰগতিবাদী নিৰ্ভীক কাকত ‘মেইন ষ্ট্ৰিম’ত স্মৃতি চট্টোপাধ্যায়ে লিখিছে : “জৰুৰী-কালীন অৱস্থাৰ পৰা শাসক দলৰ পৃষ্ঠপোষকতাত লালিত - পালিত এই ৰাজনীতিয়ে এতিয়া এক ভয়ংকৰ ৰূপ ধাৰণ কৰিছে । ছফদৰ অকাল-মৃত্যু চিন্তাশীল লোক সকলৰ বাবে এক সতৰ্কবাণী যদি আমি এক সুস্পষ্ট

দৃষ্টিভঙ্গী গ্ৰহণ কৰি একগোট হ’ব নোৱাৰোঁ তেন্তে এই মাতলামি বন্ধ কৰিব পৰা নাযাব ।” নাট্যকাৰ - পৰিচালক হাবিব তনবীৰে হয়তো সেই কাৰণেই কৈছে : Today it is Hashmi, tomorrow it will be Raina and the day after me.”

প্ৰচলিত সমাজ ব্যৱস্থাৰ কেৰোণবোৰ ফঁহিয়াই দেখুৱাই এখন সুখী সমৃদ্ধিশালী সমাজবাদী সমাজৰ সুপোন ৰচা হাছমীক যি অশুভ শক্তিয়ে অগণতান্ত্ৰিক ভাৱে আমাৰ মাজৰ পৰা আঁতৰাই গঠালে, সেই বিকৃত মানসিকতাৰ অশুভ শক্তি নিপাত গলেহে যেন হাছমীৰ অমৰ আত্মাই শান্তি পাব ।

“আমাৰ আছে মানুহৰ ওপৰত বিশ্বাস

আমাৰ আছে ভৱিষ্যতৰ সুস্থ ৰঙা সূৰ্য্যৰ পিনে চকু ।”

— অমূল্য বৰুৱা

ক্ৰমবৰ্দ্ধমান সাম্প্ৰদায়িকতা আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় সংহতি

শ্ৰী চাণক্য বৰুৱা

~~বিভিন্ন সাম্প্ৰদায়িকতাৰ প্ৰতিৰোধ~~

উপমহাদেশ স্বৰূপ এই ভাৰতবৰ্ষত বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ যেনে হিন্দু, মুছলমান, জৈন, খৃষ্টান মানুহে বসবাস কৰি আছে আৰু তেওঁলোকৰ প্ৰত্যেকৰে নিজা নিজা ভাষা সংস্কৃতি আছে। বৈচিত্ৰ্যতাৰ মাজত এই ভাৰতবৰ্ষত একাই আদৰ্শৰূপে প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰি আহিছে। যদিও সময়ে সময়ে ইয়াৰ বিভিন্ন অংশত সাম্প্ৰদায়িক শক্তিসমূহে গা কৰি উঠিছে। ফলস্বৰূপে ভাৰতবৰ্ষৰ একা সংহতি বিপৰ্য্যস্ত হৈ পৰিছে।

ক্ৰমবৰ্দ্ধমান হাৰত বৃদ্ধি পাই থকা এই সাম্প্ৰদায়িকতাৰ মূলতঃ দুটা কেন্দ্ৰবিন্দু বিচাৰি পোৱা যায়। প্ৰথমে, বহুসময়ত কিছুমান স্বার্থান্বেষী ৰাজনৈতিক দালালে নিজৰ স্বার্থসিদ্ধিৰ বাবে কিছুমান বিশেষ সম্প্ৰদায়ৰ পৃষ্ঠপোষকতা কৰা দেখা যায় আৰু সেই বিশেষ সম্প্ৰদায়ৰ স্বার্থৰ হকে কাম কৰি অন্তঃসম্প্ৰদায়ৰ স্বার্থবিৰোধী কাম কৰা পৰিলক্ষিত হয়। ফলস্বৰূপে ভাৰতবৰ্ষৰ বিভিন্ন ঠাইত পাৰস্পৰিক বুজা-বুজিৰ অভাৱত সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষই গা কৰি উঠিছে, এই প্ৰবণতা বৰ্ত্তমানে প্ৰৱলভাৱে

বৃদ্ধি পাই আছে। GNLF ৰ আন্দোলন, গুজাৰ আন্দোলন, এইবোৰে তাকেই আঙুলিয়াই দিয়ে।

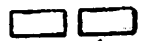
কেতিয়াবা কোনো কোনো ৰাজনৈতিক দলে দলীয় মুনাকা আদায়ৰ বাবে সম্প্ৰদায় বিশেষক উচটাই দিয়ে। দীৰ্ঘদিনীয়া শোষণ নিপেষণৰ ফলস্বৰূপে গঢ়ি ওঠা প্ৰতিৰোধ-মূলক সংগ্ৰামক বিশেষ সম্প্ৰদায় বিৰোধী ৰাজনৈতিক দলে মুনাকা আদায় কৰাৰ প্ৰবণতা প্ৰায়ে পৰিলক্ষিত হয়। এনে সংগ্ৰামৰ ফল-শ্ৰুতিত গঢ়ি উঠা সন্তাসবাদৰ বলি হয় সাধাৰণ নিৰপৰাধী জনগণ। উদাহৰণ স্বৰূপে বড়ো আন্দোলনৰ কথাই উল্লেখ কৰিব পাৰি।

নিৰ্বাচনক কেন্দ্ৰ কৰিও বহুত সময়ত সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষই গা কৰি উঠে। কেতিয়াবা একেটা সমষ্টিত দুটা সম্প্ৰদায়ৰ দুজন ব্যক্তি প্ৰাৰ্থী হ'লে নিৰ্বাচনৰ অভিযান চলা সময়ত সম্প্ৰদায় দুটাৰ মাজত মতবিৰোধে দেখা দিয়ে। তাৰোপৰি নিৰ্বাচনৰ সময়ৰ জাত-পাতৰ ৰাজনীতিৰ কথা উল্লেখ নকৰিলেও

[১৯ পৃষ্ঠাত চাওক]

সমাজবাদ কপায়নৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰধান তন্ত্ৰবায় ।
উৎপাদনৰ মৌলিক আহিলা আৰু বিতৰণ
ছয়োটাই দুবল হোৱা হেতু জনসাধাৰনৰ
অৱস্থা একেই থাকিল । নেহৰুৱে বান্ধ, বিদ্যুৎ
প্ৰকল্প, যোগাযোগ, ৰাস্তাঘাট নিৰ্মাণ কৰি
বুনিয়াদ সৃষ্টি কৰিছিল । কিন্তু সেয়ে সমাজ-
বাদ নহয়, বহুতে কিন্তু এইখিনিতে সমাজবাদৰ
ধ্বনি দিয়ে । এজন কৃষকৰ ২৫ পইচাৰ দৈনিক
অংগেৰে সমাজবাদৰ ধ্বনি দিব পাৰেনে ?
সংস্কাৰমূলক আঁচনি সমূহেও সমাজবাদৰ
পথৰ সন্ধান নিদিয়ৈ ।- কষ্টৰ সাময়িক উপশম
ঘটাৰ পাৰে কিন্তু স্থায়ী নিৰাময় হ'ব নোৱাৰে ।
ইন্দিৰাগান্ধীৰ কুৰিদিনীয়া আঁচনিয়ৈ কোনো
মৌলিক পৰিবৰ্তন সাধন কৰিব নোৱাৰিলে ।

এক মুহূৰ্তত জৱাহৰলাল নেহৰুৱে সকলো
বাদৰ (ism) বিৰুদ্ধে জনসাধাৰণক সান্থন
কৰি দিছিল, অগ্ৰমুহূৰ্তত সমাজবাদত বিশ্বাসী
বুলি কৈছিল । গতিকে জৱাহৰলাল নেহৰু
ক্ষেত্ৰত আমি নিজৰ মতৰ স্ববিৰোধিতা
দেখিবলৈ পাওঁ আৰু সেইটোৱে প্ৰবল ক্ষতি-
কাৰক হৈ দেখা দিলে । জৱাহৰলাল নেহৰুৱে
গান্ধীবাদ বিসৰ্জণ দিলে, সমাজবাদৰ কথা
পাহৰিলে । সেই কাৰণে একচেতীয়া ব্যৱসায়ী
গোষ্ঠীৰ হাতত জাতীয় আয় কেন্দ্ৰীভূত হ'ল ।
দুখীয়া-দৰিদ্ৰৰ দুখ কুলাই পাচিয়ে নধৰা
হ'ল । বৈষম্য চৰম সীমা পালেগৈ ।

“যি কোনো সামাজিক, ৰাজনৈতিক আদি সংগঠনৰ প্ৰতি
আগ্ৰহী সকলৰ বাবে মৌলিক প্ৰয়োজন হৈছে সত্যতা,
নিষ্ঠা, পৰিশ্ৰমৰ শিক্ষা :— যেনেকৈ যিকোনো ভাৰতীয়
সঙ্গীতৰ বাবে প্ৰয়োজন হয় সা - বে - গা - মাৰ শিক্ষা ।”

— ডঃ ভবেন্দ্ৰনাথ শইকীয়া

[১৭ পৃষ্ঠাৰ পিছৰ অংশ]

জনাজনে জানে । বিগত নবম লোকসভাৰ নিৰ্বাচনত উত্তৰ প্ৰদেশ, বিহাৰত বহুত সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষই ঘটি গ'ল ।

দ্বিতীয়তে . মঠ - মন্দিৰ, মহজিদ, গৌৰ্জী আদিক কেন্দ্ৰ কৰি সঘনে সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষৰ সৃষ্টি হোৱা দেখা যায় । কেতিয়াবা বিশেষ ধৰ্মাৱলম্বী মানুহে কোনো এখন ঠাইত ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান পাতিব বিচৰাত অগ্ৰ ধৰ্মাৱলম্বী মানুহে বাধা দিলে সম্প্ৰদায় দুটাৰ মাজত সংঘৰ্ষৰ সৃষ্টি হয় । তাৰ ফলত ৰাষ্ট্ৰীয় ঐক্য বিপদাপন্ন হয় । এনে ঘটনাৰ উদাহৰণ বিৰল নহয় ।

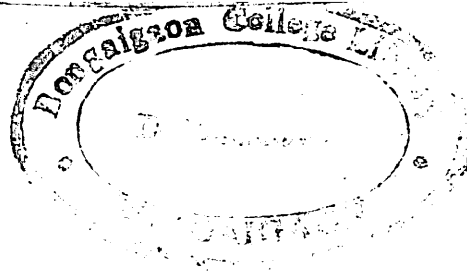
কেতিয়াবা একেটা ঠাইত দুটা ধৰ্মীয় গোষ্ঠীয়ে নিজাববীয়াকৈ ধৰ্মীয় আধিপত্য দাবী কৰিলে ধৰ্মীয় গোষ্ঠী দুটাৰ মাজত সংঘৰ্ষৰ সূচনা হয় । চাচাৰামৰ সংঘৰ্ষ ইয়াৰ জ্বলন্ত উদাহৰণ । আজি ৰামজনমভূমি - বাবৰী মহজিদৰ নিচিনা এটা স্পৰ্শকাৰ সমস্যা লৈ ৰাজনৈতিক দলসমূহে ৰাজনীতি কৰাৰ বাবে সমস্যাটো ক্ৰমে জটিলৰ পৰা জটিলতৰ হৈ ৰাষ্ট্ৰীয় সংহতিৰ বাবে ভাবুকি স্বৰূপ হৈছে । এই সম্পৰ্কত প্ৰশাসনে এক দৃঢ় পদক্ষেপ গ্ৰহণ

কৰা প্ৰয়োজনীয় ।

ভাৰতবৰ্ষত নানা কাৰণত বৃদ্ধি পাই থকা সাম্প্ৰদায়িকতাক মসিমূৰ কৰিবলৈ দ্বিদলীয় প্ৰথাৰ প্ৰৱৰ্তন আৱশ্যকীয় । এনে কৰিলে সাম্প্ৰদায়িকতাক লৈ কৰা ৰাজনীতি কিছু পৰিমাণে হলেও উপশম হ'ব আৰু প্ৰশাসন যন্ত্ৰটোও হীনীতিমুক্ত হ'ব বুলি আশা কৰা যায় ।

ধৰ্মীয় কাৰণত যিবোৰ সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষ গা কৰি উঠি ৰাষ্ট্ৰীয় সংহতি বিপদাপন্ন কৰিছে সেইবোৰ আঁতৰাবলৈ হলে প্ৰতিটো ধৰ্মীয় গোষ্ঠীয়ে আবেগৰ সলনি যুক্তিক প্ৰাধান্য দি চলিব লাগিব । উৰাবাতৰিত ভোল গৈ সংঘৰ্ষত লিপ্ত নহৈ প্ৰতিটো কথাৰ যৌক্তিকতা বিচাৰ কৰিব লাগিব । সহনশীলতা, সহানু-ভূতি আৰু পাৰস্পৰিক সন্মানবোধ সম্প্ৰদায়-সমূহৰ মাজত থাকিলে সাম্প্ৰদায়িকতাৰ শিথা বাঢ়িব নোৱাৰে । 'আইটু আই' মতবাদেৰে পৰিচালিত নহৈ যুক্তি আৰু বিবেচনাৰে সকলো কথা চিন্তা কৰিলে ৰাষ্ট্ৰীয় ঐক্য শিলৰ খুটিৰ দৰে দৃঢ় হ'ব সি ধুৰূপ । আমি তাৰেই কামনা কৰোঁ ।

: বাৰ্মীকিৰ ৰামায়ণত মানৱতাবাদ আৰু কন্দলিৰ ৰামায়ণত লৌকিকতাৰ স্বৰূপ—

অধ্যাপিকা সান্ত্বনাময়ী মজুমদাৰ

ভাৰতীয় সাহিত্যত ‘ৰামায়ণ’ মহাকাব্যৰ মহত্ত্ব অসীম । সেয়েহে, সৃষ্টিকৰ্ত্তা ব্ৰহ্মাই বাৰ্মীকিৰ প্ৰতি দয়াশীল হৈ আশীৰ্বাদ প্ৰদান কৰিছিল যে — “যাৱং স্থানুন্তি গিৰয়ঃ সৰ্বিতশ্চ মহীতলে । তাৱং ৰামায়নীকথা লোকেষু প্ৰচৰিস্থতি ।” (১/২/৩৬)

অৰ্থাৎ— “যেতিয়ালৈকে পৃথিৱীত পৰ্বতমালা আৰু নদীসমূহ থাকিব, তেতিয়ালৈকে ৰামায়ণৰ কথা লোকসমাজত প্ৰচলিত থাকিব ।” ব্ৰহ্মাই এই উক্তিৰ যথার্থতা এই কুৰিশতিকাৰ শেষৰ পৰ্য্যায়তো প্ৰতিফলিত হোৱাৰ পৰাই গ্ৰন্থখনিৰ সাৰ্বজনীনতা বা জনপ্ৰিয়তাৰ আভাষ পোৱা যায় । কেৱল সেইয়াই নহয় আহিবলগা শতিকাবোৰলৈও হয়তো ৰাম-কথাৰ নিত্য-নূতন ৰূপ ভাৰতীয় সাহিত্য পিপাসু সকলৰ চিত্তত অমৃতময় সুধা ঢালিব । ভক্তকৱি তুলসীদাস নতুবা অন্যান্য ধৰ্ম্মপ্ৰচাৰক সকলৰ মানসত ৰামচন্দ্ৰ পৰমব্ৰহ্মাৰ দ্বিতীয় বিগ্ৰহ ৰূপে ধৰা দিলেও মূল বাৰ্মীকিৰ ৰামায়ণৰ প্ৰস্তাৱনাত ৰামচন্দ্ৰ এজন আদৰ্শ পুৰুষৰ

বাহিৰে অগ্ৰ একো নহয় । অন্যান্য মহৎ কাব্যৰ ৰচয়িতাসকলৰ দৰে এটা মহৎ সৃষ্টিৰ প্ৰেৰণাই বাৰ্মীকিকো ব্যতিব্যস্ত কৰি তুলিছিল, সেইয়েহে তেওঁ সৰ্বজ্ঞৰূপে বিদিত নাৰদক সন্মুখত পাই প্ৰশ্ন কৰিছিল যে, “বৰ্ত্তমান কালত পৃথিৱীত এনে কোন লোক আছে, যি গুণবান, বীৰ্যবান, কৃতজ্ঞ, সত্যভাষী, সংকল্প-সিদ্ধকাৰী, চৰিত্ৰশীল, সৰ্বপ্ৰাণীৰ হিতকাৰী, বিদ্বান, সমৰ্থশীল, প্ৰিয়দৰ্শন, আত্মস্থ, ক্ৰোধ-জয়ী, কান্তিমান, কাৰো প্ৰতি অসুয়াশূন্য আৰু কাৰ খং উঠিলে দেৱতাসকলো সন্তুষ্ট হয় ?”

“কোহনস্মিন সাম্প্ৰতং লোকে গুণবান্ কশ্চ বীৰ্যবান্ ।

ধৰ্ম্মজ্ঞশ্চ কৃতজ্ঞশ্চ সত্যবাক্যো দৃঢ়ব্ৰতঃ ॥

চৰিত্ৰেন চোযুক্তঃ সৰ্বভূতেষু কোহিতঃ ।

বিদ্বান কঃ কঃসমৰ্থশ্চ কশ্চৈক প্ৰিয়দৰ্শনঃ ।

আত্মবান্ কো জিতক্ৰোধঃ দ্ৰাতিমান্ কোহনস্বয়কঃ ।

কশ্চ বিভেতি দেবাশ্চ জাতৰোষম্য সংযুগে ।”

(১/২-৪)

ইয়াৰ উত্তৰত নাৰদে কৈছিল “সম্প্ৰতি পৃথিবীত এজনেই মাত্ৰ পুৰুষ আছে যি তুমি উল্লেখ কৰা গুণ সমূহতকৈও অতিৰিক্ত গুণৰ অধিকাৰী । তেওঁ হৈছে, সীতাপতি, লক্ষ্মণগ্ৰজ, দশৰথভ্ৰাজ, ঈক্ষাকুবংশীয় ৰাম ।” — ইয়াৰ দ্বাৰা এটা কথাই অন্ততঃ স্পষ্ট হৈ পৰিছে যে, “ৰাম নোঁ ওপজোতেই ৰামায়ণৰ জন্ম হোৱা কথাটো অতিশয়োক্তি মাত্ৰ । ৰামৰ জন্মৰ বহু পিছত, সীতাক বিবাহ কৰাৰ পিছত লৱ-কুশই জন্মলাভ কৰাৰ পূৰ্বৰ পৰাহে ৰামায়ণ ৰচিত হৈছিল আৰু ৰামৰ প্ৰতি অতিশয় শ্ৰদ্ধাশীল বুলি জানিহে সীতাই বাল্মীকিৰ আশ্ৰমত বসবাস কৰিবলৈ কুণ্ঠিত নহৈছিল, আৰু সীতাৰ পৰাও বাল্মীকিয়ে ৰামৰ বিষয়ে বহু তথ্য যুগুতাব পাৰিছিল, যিটো এজন সাধক জীৱনী কাব্যৰ ৰচক এজনৰ কাৰণে অতি প্ৰয়োজনীয় বিষয় আছিল । এই অৰ্থত “ৰামায়ণ”ক এখন সাধক জীৱনী-কাব্য বুলিও অভিহিত কৰিব পাৰি, বিঅৰ্থত বেদব্যাসে মহাভাৰতক “ইতিহাস” কাব্যবুলি আখ্যা দিব পাৰিছিল । কিন্তু কথা হ’ল তথা-কথিত জীৱনী বা ইতিহাসৰ মৰ্যাদাক অতিক্ৰম কৰি প্ৰতিভাশালী কবি হুজুৰাৰ ৰচনাৰ শ্ৰেষ্ঠ-ত্বই এই দুয়োখন মহাকাব্যকেই বিশুদ্ধ সাহিত্যৰ মৰ্যাদা দান কৰি মহাকাব্যৰ স্থান গ্ৰহণ কৰাৰ যোগ্যতা অৰ্জন কৰিলে । ইয়াও

কবি হুজুৰাৰ প্ৰতিভাৰ ক্ষমতাহে অত্যাধিক বুলিব পাৰি, কাৰণ, প্ৰতিভাশালী কবিৰ ৰচনাত সকলো সাহিত্যই সুমহান আৰু অৰ্থ-পূৰ্ণ হৈ পৰে কাৰণ কোৱাও আছে, “প্ৰতীয়মানং পুনৰুদ্দেশ্যন্তি বাণীষু মহাকবনাম্ যংতংপ্ৰসিদ্ধায়বতিৰিক্ত বিভাতি

লারন্যা মিরঙ্গনাযু ।” (ভাৰাৰ্থ) অৰ্থাৎ “মহাকবি সকলৰ বাণী বা ৰচনা বা সাহিত্যত আনকবিসকলৰ ৰচনাত নথকা আন এটা অতিৰিক্ত বস্তু বা গুণৰ প্ৰকাশ পায়, যিটো নাৰীদেহৰ লারন্যাৰ দৰে উপলব্ধিৰ হে বস্তু, বিশ্লেষণৰ অতীত পদাৰ্থ ।”

বাল্মীকি, বেদব্যাস, কালিদাস, ভৰভূতি মাঘ, দণ্ডী প্ৰভৃতিৰ ৰচনাত এনে অতিৰিক্ত মাধুৰ্য্য বা প্ৰতিভাৰ প্ৰাচুৰ্য্য ক্ষণে ক্ষণে পৰিদৃষ্ট হয় । বাল্মীকিৰ ৰামায়ণখনো মূলতঃ এখনি কাব্যোপম জীৱনীহে আছিল যদিও প্ৰতিভা-শালী কবিৰ ৰচনাৰ মহত্বৰ ফলতেই ই শেষলৈ দেৱতাকো অতিক্ৰম কৰি লোৱাৰ কাৰণেই পৰবৰ্ত্তী যুগৰ সহৃদয় পাঠক-ভক্তসকলৰ মানসত ৰাম-চৰিত্ৰই ঈশ্বৰত্ব লাভৰ অধিকাৰী হ’ল । ত্ৰেতাযুগত ৰামৰ যি সত্যতা আৰু পবিত্ৰতা, দ্বাপৰ যুগত যুধিষ্ঠিৰৰো সেই একে-বৰণৰ ভাগ আৰু মৰ্য্যতা, কিন্তু ত্ৰেতাযুগতকৈ দ্বাপৰ যুগটো নানাধৰণে বিশ্লেষণশীল আৰু প্ৰগতিশীল হৈ পৰাৰ কাৰণে যুধিষ্ঠিৰৰ ব্যক্তিত্বই

কৃষ্ণৰ ব্যক্তিত্বক চেৰাই যাব নোৱাৰিলে । গতিকে পৰবৰ্ত্তী যুগত বাম চৰিত্ৰৰ মহত্বই কিমানদূৰ অতিক্ৰম কৰি গ'ল, তাত মানৱত্বৰ ছাঁয়া বিলুপ্ত হৈ গ'ল, আনহাতে যুধিষ্ঠিৰৰ চৰিত্ৰই সমধৰ্ম্মী চাৰিজন ভাতৃ, কৃষ্ণ আৰু দ্ৰৌপদীৰ অৱলম্বনত বিকশিত হৈ উঠাৰ কাৰণে বামচৰিত্ৰৰ দৰে অপ্রতিদ্বন্দ্বী হৈ উঠিব নোৱাৰিলে । অৰ্থাৎ বামায়ণৰ যুগৰ একনায়কত্ববাদৰ দৃষ্টিভঙ্গীয়ে মহাভাৰতৰ যুগত অলপ হ'লেও গণতান্ত্ৰিকতাৰ ফালে চাল খালে । মূল বাঙ্গালীকি বামায়ণৰ মানৱতাবাদ বামৰ অসাধাৰণ ব্যক্তিত্ব আৰু গুণগীলতাৰ কাৰণে ঈশ্বৰত্ব লাভ কৰিলে আৰু প্ৰধানকৈ ভক্ত কবি তুলসীদাসৰ হাতত বামচন্দ্ৰৰ চৰিত্ৰই ভক্তিৰ গভীৰতা লাভ কৰি পৰম ব্ৰহ্মৰ পৰ্য্যায় লাভ কৰি বিষ্ণুৰ সমান স্থান অধিকাৰ কৰিলে । কিন্তু মূলৰ মতে বাম মানুহৰ মাজতহে বিষ্ণুতুল্য ব্যক্তি হোৱা উচিত আছিল কাৰণ যজ্ঞ-লব্ধ পৰমাত্মৰ ফল তিনিওগৰাকী বাণীয়ে ভোগ কৰাৰ ফলত বাম প্ৰকৃততেই চাৰিভাগতে বিভক্ত হৈছিল, গতিকে এই সূত্ৰৰ দ্বাৰাও বামচৰিত্ৰত গুণাধিক্যহে মানিল'ব পাৰি; ভগৱানৰ অঞ্চ কপৰ কল্পনা কৰিব নোৱাৰি । কিন্তু এই বিষয়ৰ অৱতারণা কৰাটো এই প্ৰৱন্ধৰ লক্ষ্য নহয় । লক্ষ্য হৈছে, বাঙ্গালীকিৰ হাতত মহামানৱৰূপে অঙ্কিত হৈ

উঠা বামচৰিত্ৰই বামায়নক আক্ষৰিক অৰ্থত বা 'সাৰোদ্ধৃত' ৰূপত অনুবাদ কৰা কবিসকলৰ ৰচনাত কিমানদূৰ পৰিবৰ্ত্তন লাভ কৰিছে, তাক আঙুলিয়াই দেখুওৱাহে, আমি এই প্ৰৱন্ধটোত কেৱলমাত্ৰ অসমীয়া কবি "মাধৱ-কন্দলি"য়ে বাঙ্গালীকিৰ বামায়নক কিমানদূৰ যথায়থ আৰু কিমানদূৰ পৰিবৰ্ত্তন সাধন কৰিছে তাক বিশ্লেষণ কৰিবলৈহে যৎপৰোনাস্তি প্ৰচেষ্টা চলাইছো । বাঙলাৰ ভয়ত, প্ৰতিজন অনুবাদকৰ মৌলিকত্বৰ দিশসমূহ ফঁহিয়াই চাবলৈ চেষ্টা কৰা নাই ।

বাঙ্গালীকিয়ে প্ৰতিষ্ঠা কৰি থৈ যোৱা মানৱতাবাদত পৰবৰ্ত্তী যুগৰ প্ৰায়বিলাক কবিয়েই ভক্তিৰ ৰহন মানি বামক উপাস্ত দেৱতাৰ শাৰীলৈ তুলিলে । মাধৱকন্দলিৰ বামায়ণৰ আদি আৰু অন্তত থকা কাণ্ড দুটাৰ বিলুপ্তিয়ে আমাক ভবাই তুলিবলৈ বাধ্য কৰিলে যে, কন্দলীয়েনো মই দুটা অধ্যায়ত বামচৰিত্ৰৰ বৈশিষ্ট্য কেনেদৰে বাখিছিল, আনহাতে, এই পাঁচোটা কাণ্ডৰ জড়িয়তেও বামচৰিত্ৰৰ নিটোলৰূপটিয়ে প্ৰকাশ লাভ কৰিছে, তেনে স্থলত এই দুটা কাণ্ডত ৰচিত বস্তুৰে বৰ্ত্তমান-যুগৰ গবেষণা গ্ৰন্থসমূহত থকা বিষয়বস্তুৰ আভাস আৰু বিষয়বস্তুৰ পৰিপূৰ্ণতাৰ ইঙ্গিত ৰহন কৰাৰ বৰ্ণনাই যোগদিছিল বুলিও ভাবিলোৱাৰ খল আছে । সম্ভৱস্থলত এনে

। বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ।

হোৱাৰ কল্পনা কৰিয়েই হয়তো মহাপুৰুষ দুজনাই আদি আৰু উত্তৰাকাণ্ডত তেনে সংযোজনা দান কৰিলে, লগতে বৈষ্ণৱযুগৰ ভক্তিৰ পৰাকাঠা দেখুৱাবলৈ গৈ ৰামচন্দ্ৰিৰ অবতাৰবাদৰ ওপৰত অতিশয় গুৰুত্ব আৰোপ কৰিলে, গতিকে বিতৰ্কৰ মাজলৈ নগৈ আমি মাধৱকন্দলিৰ প্ৰাপ্ত কাণ্ড পাঁচোটাত থকা বিশেষত্বৰ কথাহে আলোচনা কৰা হ'ল।

ৰাম কাহিনীয়ে জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰাৰ পিছত, ৰামায়ণ ৰচনাকৰাৰ কেইবা শ বছৰৰ পাছত আনুমানিক দ্বাদশ শতিকামানৰ পিছৰ পৰাহে ৰামায়ণখন ভাৰতীয় প্ৰাদেশিক ভাষা সমূহলৈ অনূদিত হয়। তাৰে ভিতৰত, উত্তৰ ভাৰতৰ ভাষাসমূহৰ ভিতৰত অসমীয়া ভাষাতেই পোন প্ৰথমে ৰামায়ণখন অনূদিত হোৱাৰ গোঁৱৰ মাধৱকন্দলিৰ প্ৰাপ্য। কেৱল সেইয়াই নহয় উত্তৰ ভাৰতৰ অগ্ৰাণ্য ভাষা লৈ পিছত অনূদিত হোৱা ৰামায়ণ সমূহৰ ভিতৰতো মাধৱকন্দলিৰ “ৰামায়ণ”খন নিঃসন্দেহে শ্ৰেষ্ঠ আৰু মাইলসুস্ত স্বৰূপ। এইখিনিতে অনুবাদ সাহিত্যৰ স্বৰূপ বিষয়ে এটা কথা অৱগত কৰোৱা ভাল যে, এজন অনুবাদকে মূল কাব্যখনৰ সকলো সৌন্দৰ্য্য ৰক্ষা কৰি, মূলক বিকৃত নকৰাকৈ, সামান্য লৌকিকতা বা স্থানীয় ৰহন প্ৰদান কৰি জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কৰাটো দোষনীয় নহয়,

কাৰণ ‘অগ্ৰাণ্য দেশৰু ৰুচিৰ লগত খাপ নোখোৱা’ এখন সমাজত অপৰিচিত বস্তুৰ আদৰ বৰ কম, কিন্তু তাকে নকৰি অনুবাদত নানাধৰণৰ অন্যগ্ৰন্থৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা ভেজাল তথ্যৰ বৰ্ণনা আৰু অবিশ্বাস্য মৌলিক বিষয়ৰ অৱতাৰনা কৰি মূলগ্ৰন্থৰ ৰচক জনৰ প্ৰতি অসন্মান বা অন্যায় কৰা হয়। কাৰণ যিহেতু গ্ৰন্থখনে অনুবাদৰূপে স্বীকৃতি লাভ কৰে, সেই কাৰণেই আনোৰ দোষ-ত্রুটিয়ে প্ৰথম জনকহে স্পৰ্শ কৰে দ্বিতীয়জন বা অনুবাদক জনক নহয়। মাধৱ কন্দলিৰ ৰামায়ণখনি অনুবাদ গ্ৰন্থ হিচাবে কেইবাটাও ক্ষেত্ৰত শ্ৰেষ্ঠত্ব লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। প্ৰথম কথা তেওঁৰ সত্যতা, দ্বিতীয়তে স্বীকাৰোক্তি আৰু তৃতীয়তে পৃষ্ঠপোষক ৰজাৰ প্ৰতি কৃতজ্ঞতা ৰক্ষা কৰিহে তেওঁ তাত দুই চাৰিটা বৰ্ণনাৰ ক্ষেত্ৰত লৌকিকত্বৰ পৰশ দিবলৈ গৈছিল। তদুপৰি, তেওঁৰ ৰামায়ণখন বাণ্যীকিৰামায়ণৰ আক্ষৰিক অনুবাদ নহলেও তেওঁ তাৰ “সাৰোদ্ধৃত” কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। অৰ্থাৎ অশ্ৰয়োজনীয় আৰু বাণ্যীকিৰ ৰামায়ণৰ পৰবৰ্ত্তী সংস্কৰণবোৰত থকা পুৰুষজিয়ন্ত বৰ্ণনাসমূহক “চৰ্কিত - চৰ্কন” বুলি ভাবিলে তাক বিসৰ্জন দিয়াৰ প্ৰচেষ্টা কৰিছে বুলিও কাছাবীঘৰত থিয় হৈ ‘হলফ’ খোৱা মানুহৰ দৰে গ্ৰন্থৰ মাজত বুকু ভাটি কোৱাৰ সাহস

গোটাৰ পাৰিছে। তলত তেখেতে এই সম্পৰ্কে দিয়া স্বীকাৰোক্তিৰ উদ্ধৃতি কেইটা দিয়া হ’ল—
 দুৰ্ভাগ্যক্ৰমে তেওঁৰ ৰচনাৰ পাঁচোটা কাণ্ডহে যদিও পোৱা গৈছে, বাকী দুটা পৰবৰ্ত্তী বৈষ্ণৱ কৱি দুজনৰ সংযোজনা বুলি “কলাগুৰু চৰিত”ত উল্লেখ আছে, তেওঁৰ ৰচিত পাঁচোটা কাণ্ডৰ মাজতো কাব্য-কাহিনীয়ে পূৰ্ণতা লাভ কৰিছে, যিহেতু তেখেতে সাৰথিনিহে উদ্ধৃত কৰিছে, গতিকে বাকী দুটা কাণ্ডক তেওঁ ইচ্ছা কৰিয়েই বাদ দিছিলনে, তেওঁ সেই দুটা কাণ্ড কোনোবাই আত্মসাৎ কৰিলে, সিও ভাৱিলোৱাৰ থল আছে। কাৰণ তেখেতে কৈছে,—

“নাতোকাকু ৰামায়ণ পদবন্ধে নিবন্ধিলো
 লভ্তা পৰিহৰি সাৰোদ্ধতে।
 মহামাণিকাৰ বোলে কাব্যৰস কিছু দিলো
 দুগ্ধক মথিলো যেন ঘূতে।”

ইয়াৰ দ্বাৰা মাধৱ কন্দলীৰ পৃষ্ঠপোষক ৰজা মহামাণিকাৰ উল্লেখ পোৱা গ’লেও তেওঁ কোন অঞ্চলত ৰাজত্ব কৰিছিল তাৰ সঠিক সম্ভেদ পোৱা নাযায়। “মাণিকা” উপাধি লোৱাৰ পৰা তেওঁলোকৰ এটা শাখাই ত্ৰিপুৰা দেশতো ৰাজত্ব কৰাৰ থল আছে। আকৌ ত্ৰিপুৰা ৰাজ্যলৈ কছাৰী ৰাজ্যৰ মাজেদি যাব লগা হোৱাৰ বিৱৰণো ‘ত্ৰিপুৰা বুৰঞ্জী’ত ত্ৰিপুৰালৈ যোৱা পথৰ বিৱৰণৰ পৰা পোৱা

যায়। গতিকে, আহোমৰাজ্য আৰু ত্ৰিপুৰা-ৰাজ্যৰ মধ্যৱৰ্ত্তী স্থানত আনুমানিক কপিলী উপত্যকা বা বৰাক উপত্যকাৰ আশে-পাশে কোনোবা অঞ্চলত বৰাহী শাখাৰ কছাৰী ৰজাৰ আমোলত এই গ্ৰন্থখনৰ ৰচনা কৰিছিল আৰু কৱিৰাজ কন্দলিও আছিল সম্ভৱতঃ নগাওঁৰ কন্দলী মৌজাৰ অধিবাসী কোনো পণ্ডিত কুলৰ শিৰোমণি “কৱিৰাজ” উপাধিযুক্ত কৱি—

“কৱিৰাজ কন্দলীয়ে আমাকে সে বুলিৱয় (বুলিকয়)

কৰিলোহো সৰ্বজনবোধে

ৰামায়ণ সুপয়াৰ শ্ৰীমহামাণিকায়ৈ

বৰাহ ৰজাৰ অনুবোধে।” —

যি কি নহওক, কৱিৰাজ মাধৱকন্দলীয়ে তেওঁৰ কাব্যপ্ৰতিভা তথা স্মৃতিৰ কাৰনেই এইজনা ৰজাৰ শুভদৃষ্টি লাভ কৰি ৰামায়ণ ৰচনা কৰিবলৈ হাতত লয় আৰু মূল ৰামায়ণৰ অবিকল আক্ষৰিক অনুবাদ হাতত নলৈ মহামাণিকাৰ অনুবোধ অনুসৰি ‘লভ্তা পৰি-হৰি সাৰোদ্ধতে’ বা দীঘলীয় বিৱৰণসমূহক পৰিত্যাগ কৰি তাৰ সাৰ থিনিহে মাথো গ্ৰহণ কৰি তাক কাব্যৰসেৰে উপাদেয় কৰি তুলি জনমানসক আনন্দদান দিবলৈ গৈ লৌকিকত্বৰ পৰশ দিবলৈ যত্নপৰ হৈছে, তাকো তেওঁ অজ্ঞ পাঠকৰ ওচৰত গোপন কৰি নাৰাখি পণ্ডিতসকলৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা জনাই মুকলি ভাবে

। বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনা ।

অভিব্যক্ত কৰিছে কিস্কিন্ধাকাণ্ডৰ শেষৰ ফালে,—
য'ত তেওঁ 'বামচৰিত্ৰক দেৱত্বৰে বঞ্জিত নকৰি
'পৰম পৱিত্ৰ' বুলিহে অভিহিত কৰি থৈ
গৈছে,—

“শুনিলাহা সামাজিক বামৰ চৰিত্ৰ
নানাবসে বসবন্ত পৰম পৱিত্ৰ ।।

তাক শুনি হুইয়ো সবে মনত সন্তোষ ।

কিন্তু বঢ়া - টুটা নধৰিবা গুণদোষ ॥”

লগতে তেওঁ এইটোও কৈছে যে গঢ়-পঢ়
ছন্দত ৰচিত, বাণীকিৰ শাস্ত্ৰখনক বিচাৰ
বিশ্লেষণ কৰি চাই, নিজৰ বুদ্ধি আৰু উপ-
লব্ধিৰ ক্ষমতাৰে যেনেকৈ হৃদয়ঙ্গম কৰিব পাৰিছে
তেনেকৈহে ৰচনা কৰিছে,—

“আপোনাৰ বুদ্ধি অৰ্থ যিহতে বুঝিলো ।

সংক্ষেপ কৰিয়া তাক পদ বিৰচিলো ॥

সমস্ত বসক কোনে বুঝিবাক পাৰে ।

পখীসৰ উৰই যেন পখা অনুসাৰে ॥

কবিসৰ নিবন্ধয় লোক ব্যৱহাৰে ।

কতো নিজ কতো লভা কথা অনুসাৰে ॥”

সেইদৰে কবিসকলৰ ৰচনাত যে নিজত্ব
বা মৌলিকত্ব থাকেই, তাক তেওঁলোক
“লোক ব্যৱহাৰ” বা স্থানীয় পৰিবেশৰ লগত
খাপখোৱাকৈ ৰচনা কৰে সেইটোক স্বাভাবিক-
ভাৱে গ্ৰহণ কৰিছে আৰু ঠায়ে ঠায়ে “বঢ়া-
টুটা” হোৱা গুণৰ স্বীকাৰো অকপটে কৰি থৈ
গৈছে । তদুপৰি, তেওঁ 'বামকথাক অলৌকিক

বা অমানৱীয় বিষয়বস্তু বুলি নাভাৱি বাণীকিৰ
দৰেই “লৌকিক” বা জীৱিত সংসাৰৰ ধৰ্ম্ম
অনুসৰি সৃষ্টি হোৱা মহাকাব্য ৰূপেহে গৌণ
কৰি তাক “দৈৱবাণী নুহি ইটো লৌকিক সে
কথা” বুলি স্বীকৃতি দিবলৈ গৈ বাণীকি
ৰামায়ণত প্ৰতিষ্ঠিত হোৱা মানৱতাবাদকেই
বুলি পৰিস্ফুট কৰিছে । তদুপৰি এজন
অনুবাদকৰ ক্ষেত্ৰত থাকিব লগা সকলোধৰণৰ
স্বাধীনতাকে গ্ৰহণ কৰি নিজৰ কবি-প্ৰতিভাকো
স্বীকৃতি দিবলৈ সন্মত হৈছে । তাৰ দ্বাৰা
তেওঁ বাণীকিৰ ৰচনাক বিকৃত কৰিছে বুলি
নাভাৱি “বসবন্ত হৈহে বুলিহে দৃঢ়মত পোষণ
কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে আৰু এই সম্বন্ধে থকা
তেখেতৰ আত্মবিশ্বাস আৰু প্ৰত্যয়ও মন
কৰিবলগীয়া । তেওঁৰ ৰচনাত নোহোৱা
কথাৰ অৱতাৰনা হোৱা নাই, কিন্তু বাণীকিৰ
ৰচনাত নোহোৱা কথাৰ অৱতাৰনা হোৱা
নাই, কিন্তু বাণীকিৰ ৰচনাত থকা কিছুমান
ঘটনাক অতিৰঞ্জিত কৰাৰ সুযোগো গ্ৰহণ কৰা
দেখা গৈছে । অৱশ্যে “পখীসৰে উৰয় যেন
পখা অনুসাৰে”ৰ দৰে অসমীয়া মানুহৰ অন্তৰত
সবল হাশ্বৰস সঞ্চাৰ কৰিবলৈহে প্ৰয়াস
কৰিছে । অনাহাৰে পণ্ডিতজনকো তেওঁ
বঞ্চনা নকৰি মূলত আছে নে নাই বিচাৰ
কৰি চাবলৈ প্ৰত্যাশ্বান জনোৱাৰো সাহস
বিচাৰি পাইছে,—

“পণ্ডিত লোকৰ যে অসন্তোষ উপজয়
হাতযোৰে বোলো শুদ্ধবাক ।
পুস্তকে বিচাৰি য়েবে তৈতে কথা নপৰাঁহা
তেবে সবে নিন্দিবা আমাক ॥”

(লঙ্কাকাণ্ড ৫৬/২৩-২৫)

এতিয়া বাল্মীকিৰ ৰামায়নত থকা দুই
এটা ঘটনাত অতিৰঞ্জনৰ অনুলেনন ঘটোৱাৰ
দৃষ্টান্ত দেখুওৱা যাওক । বাল্মীকিৰ ৰামায়ণত
কৈকেয়ীৰ দাসী মন্ত্ৰবাহী কেৱল তেওঁৰ দুহিতু-
তুল্যা (কৈকেয়ী ধাত্ৰী যিহেতু) কৈকেয়ীৰ
সুখ আনন্দৰ পৰিকল্পনা কৰিয়েই ভবিষ্যতে
যাতে কৌশল্যাৰ অনুগ্রহৰ প্ৰাৰ্থী হ'ব লগা
নহও তাৰ কাৰণেহে ভৱতক বজা পতাৰ
সংপোন দেখিছিল আৰু কৈকেয়ীৰ প্ৰতি থকা
দশবথৰ অকৃত্ৰিম প্ৰেমৰ নিদৰ্শন দেখিয়েই
এই সুবিধা আদায় কৰিবলৈ দিবলগীয়া বৰ
ছুটাৰ কথা কৈ কৈকেয়ীৰ মন প্ৰলুব্ধ কৰি
তুলিছিল, কিন্তু লৌকিকতাৰ প্ৰতি দৃষ্টি ৰখা
কৰি মাধৱকন্দলীয়ে তাৰ মাজতো এটা গুপ্ত
বাসনা সূমুৱাই দি সাধাৰণ ধৰণৰ মাইকী মানুহৰ
হৃদয়খন যে কদৰ্য্যতাৰে ভৰা তাকে দেখুৱাই
মানুহৰ অন্তৰত হাস্তৰসৰ জোৱাৰতু লিছিল,—

“বয়সত মই বৰ ভৱতত কৰি ।

কামবশ ভৈলে সিটো দোষক নধৰি ।

বিদিতে কুমাৰে য়েৱে লাজ কিছু কৰি ।

গুপ্তৰূপে তথাপিতো হৈবো পাটেখৰী ॥”—

অৱশ্যে, এই ধৰণৰ সংযোগৰ দ্বাৰা হাস্তৰসৰ
সঞ্চাৰ হ'লেও মূলচৰিত্ৰৰ মহত্ব লাঘৱ কৰাৰ
কাৰণে দোষাশ্ৰয়ী হৈ পৰিছে । আকৌ,
পিছমুহূৰ্ত্ততে উক্ত চৰিত্ৰই শত্ৰুঘ্নৰ দ্বাৰা
লাঞ্চিত হৈ কথমপিহে প্ৰাণৰক্ষা পোৱাৰ
কাৰণে একেবিলাক পাঠকৰে পুতৌ লাভ
কৰিবলৈও সমৰ্থ হৈছিল ।

মাধৱকন্দলিৰ ৰচনাত এনে ধৰনৰ দুই-
চাৰিটা তৰল বৰ্ণনাৰ চিত্ৰই মূল কাব্যৰ
সৌন্দৰ্য্য কিছুপৰিমাণে লাঘৱ কৰিছে যদিও
অধিক গুণত দুই চাৰিটা দিশৰ হিচাব নো-
লোৱাৰ দৰে, সেই বিলাক দোষো এৰাই
যাব পাৰি । মাধৱকন্দলিৰ ৰচনাত সুন্দৰত্বৰ
আভাস পোৱা যায় সুন্দৰাকাণ্ডত- বৰ্ণিত
বিষয়ৰ ক্ষেত্ৰত । সুন্দৰাকাণ্ডত চিত্ৰিত কৰা
সকলো ঘটনাই সুন্দৰ আৰু ইয়াত অঙ্কিত
প্ৰধান প্ৰধান চৰিত্ৰৰাজিৰ সৌন্দৰ্য্যও সকলো
দিশৰ পৰাই সুন্দৰ বুলিব পাৰি । কবিৰ
ভাষাত ক'বলৈ গ'লে,—

“সুন্দৰ ত্ৰীৰামৰ সুন্দৰ লক্ষ্মণ ।

সুন্দৰ যে সুগ্ৰীৱ সুন্দৰ কপিগণ ॥

সুন্দৰী জানকী সীতা জগতৰ আই ।

সুন্দৰাকাণ্ডত কিছু অসুন্দৰ নাই ॥”

সুন্দৰাকাণ্ডত থকা সুন্দৰত্বৰ সন্ধান
কৰিবলৈ গৈ আমি দেখিবলৈ পাওঁযে,
লৌকিকতাৰ প্ৰতি প্ৰলুব্ধ কৰিয়ে বাল্মীকি

। বটাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ।

বচনাৰ বহুতো ঘটনাৰ সাল-সলনি ঘটাই লৌকিকতাৰ পৰশ দিবলৈ যত্নপৰ হৈছে । আনহাতে, সুন্দৰাকাণ্ডৰ প্ৰতিটো চৰিত্ৰৰ মাজেদি মানৱীয়গুণ আৰু মহত্বখিনিও স্বাভাৱিকৰূপত ফুটাই তুলিবলৈ সমৰ্থ হৈছে । উদাহৰণ স্বৰূপে, সীতাৰ বিবহত কাতৰ ৰামচন্দ্ৰৰ প্ৰতি ভাতৃ লক্ষ্মণৰ সাহসনা প্ৰদান, সুগ্ৰীৱ আৰু শ্ৰীৰামচন্দ্ৰৰ প্ৰতি আনুগত্যবশতঃ নল, নীল, হনুমান জাম্ববান, অঙ্গদ প্ৰভৃতিৰ সীতাৰ সন্ধান বিচাৰি উদ্ধাৰণ হোৱা চিত্তৰ বিৱৰণ, পক্ষীৰাজ জটায়ুৰ ভাতৃ সম্পাতিৰ ভক্ষ্য বানৰগণৰ প্ৰতিও তেওঁলোকৰ মুখত ভাতৃৰ মৃত্যুৰ বতৰা লৈ অহা ৰামচন্দ্ৰ আৰু সুগ্ৰীৱহঁতৰ বিৱৰণ শুনি আনন্দ আৰু সহানু-ভূতিবশতঃ সীতাৰ সন্ত্বেদ প্ৰদান আৰু ৰাৱনৰ ৰাজ্যলৈ যাবপৰা পথৰ বিৱৰণ দান, শ্ৰীৰামচন্দ্ৰৰ দূতৰ আগমনত সম্পাতিৰ এসময়ত সূৰ্য্যৰ তাপত দগ্ধ হৈ যোৱা পাখিৰ পুনৰ গজ্জন হোৱা প্ৰক্ৰিয়া আৰু ইয়াৰ ফলত জন্মা অপৰিসীম আনন্দৰ সন্তাৰ, সম্পাতিৰ পুত্ৰ সুপাখাই পিতৃৰ প্ৰতি দেখুওৱা শ্ৰদ্ধা আন্তৰিকতা আৰু কৰ্ত্তব্যবোধৰ নিদৰ্শন, লক্ষ্মাৰ অৱস্থিতি সম্পৰ্কে দিয়া সম্পাতিৰ বিৱৰণ আদিয়ে সমৃদ্ধ সুন্দৰাকাণ্ডৰ সৌন্দৰ্য্যৰ সঁচাকৈয়ে জ্বলনা নাই ।

সুন্দৰাকাণ্ডৰ নৱম অধ্যায়ত হনুমন্তই গৈ ত্ৰিকুটপৰ্বতৰ ওপৰত অৱস্থিত দ্বিতীয়

অমৰাৱতীসদৃশ লক্ষ্যপুৰীৰ সৌন্দৰ্য্য দৰ্শন কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে । তেওঁৰ সকলো কাৰ্য্যই অগ্ৰয়্যাসে সম্ভৱ হৈ উঠাৰ কাৰণে সম্ভৱ-লাভ আৰু শতযোজনৰ পথয়েন তেওঁৰ কাৰণে একোৱেই নহয়, কোটি যোজনৰ পথো যেন তেওঁ অতিক্ৰম কৰিব পাৰিব, এনে মনোভাৱৰ বৰ্ণনাই পাঠক মাত্ৰকে বিস্ময়ত হতবাক কৰি তুলিব পৰা বৰ্ণনাৰ মাধুৰ্য্য আৰু “ত্ৰৈলোক্যৰ দীপ” বুলি নমস্কাৰ জনাই অন্তা-চললৈ যাব খোজা সূক্ষ্ম লক্ষ্যৰ সৌন্দৰ্য্য আৰু অলপ সময় দৰ্শন কৰিবৰ কাৰণে ক্ষন্তেক অপেক্ষা কৰিবলৈ কৰা অনুৰোধৰ বৰ্ণনাও অতি সুন্দৰ আৰু স্বাভাৱিক

হৈ পৰিছে । লক্ষ্যৰ চৌপাশে তেওঁ দেখিবলৈ পালে, চতুৰ্দ্দিশে আবৃত হৈ থকা সুন্দৰ গড়, নগৰলৈ যোৱাৰ পথত দেখা পালে সুন্দৰ বননি সুশোভিত পহুম-পুখুৰী, জলাশয় আদি নানা মনোৰম স্থান । শাল, তাল, তমাল গমৰী, সৰল, পিয়াল, অশ্বথ, কপিথ বট, আম, জাম, নাগেশ্বৰ, নাৰিকল, ত্ৰীফল কমলা, কৰ্দ্দৈ, খেজুৰ, আমলখি আদি (অসমত থকা) নানাধৰণৰ ফল । ফুলৰ মাজতো তেওঁ দেখিবলৈ পালে,—

“কদম্ব, গুলাল, পাৰিজাতক আশেষ
সেৱতী, মালতী, গুটিমালীষে বিশেষ ॥
বাৰয় বসন্তে অনুকূলে বহে বাৰ ।

। বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ।

যড় ঋতু নছাড়য় কোকিলৰ ৰাৱ ॥
অনেক আছয় পশু চটক আশেষ ।
সুবৰ্ণ মানিক মনি ৰতন বিশেষ ।”

(পৃঃ ২৫২)

কেৱল সেইয়াই নহয় . লক্ষা নগৰী যে কেৱল
প্ৰকৃতিক সৌন্দৰ্য্যৰ লীলাভূমি নহয় , যক্ষপুৰী
আৰু দেৱগন্ধৰ্বৰ নগৰীৰ দৰে ৰাৱনৰ লক্ষাপুৰীও
বিচিত্ৰ বিশিষ্ট নাগৰীকেৰে পৰিপূৰ্ণ । পণ্ডিত
বিদ্বান , সজ্জন পৰিজন , কৃষক বনিক , সৈনিক
আৰু মালযোদ্ধা আৰু ক্ৰিড়াবিদ সমূহেৰে ,
সমৃদ্ধিশালী নাগৰিক সকলৰ বাসস্থান বুলিব
পাৰি । তেওঁৰ দৃষ্টিত লক্ষাৰ সকলো প্ৰজাই
যেন নিজকে 'নিজে'লৈ অতিশয় ব্যস্ত আৰু
সুখী জীৱন যাপন কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছে ।
সকলো ক্ষেত্ৰতে তেওঁ যেন প্ৰতাপী ৰাৱনৰ
অৰ্ধশত প্ৰভাৱৰ মহিমাকেই উপলব্ধি কৰিব
পাৰিলে । ইয়াৰ জড়িততে , এজন বিদেশীৰ
চকুত অগ্ৰ দেশৰ সৌন্দৰ্য্য আৰু ঐশ্বৰ্য্য যে
কিমান লোভনীয় হৈ পৰিব পাৰে . তাৰেই
দৃষ্টান্ত যেন ফুটাই তুলিবলৈ সমৰ্থ হৈছে ।
যেনে ,—

“ঠাৰে ঠাৰে দেখন্ত ৰাক্ষসে পঢ়ৈ বেদ ।

শাস্ত্ৰসৰ পঢ়ন্ত শুনন্ত অবিচ্ছেদ ॥

সুবৰ্ণৰ হংসলাড় , আলি চক্ৰবাক ।

সুবৰ্ণৰ শৰলি ধৰয় জাক জাক ॥

ৰঙ্গমনে কৌতুহলে ৰাক্ষস মিলিলা

কৌতুহলে খেলায় সুবৰ্ণৰ ঘিলা ॥”

(পৃঃ ২৩২)

সেইদৰে , ৰাৱনৰ অন্তৰ্ভূত সৌন্দৰ্য্য
বৰ্ণনা আৰু ৰাৱনৰ বিচিত্ৰ অট্টালিকা আৰু
আৰাম - বিৰামৰ বৰ্ণনা , পত্নীসকলৰ ৰাৱনৰ
প্ৰতি থকা প্ৰেম আৰু একনিষ্ঠা আৰু সুবৰ্ণ-
লতাৰ দৰে বাগৰি থকা ৰাৱনৰ প্ৰিয় পত্নী
মন্দোদৰীৰ সৌন্দৰ্য্যৰ বৰ্ণনা , তেওঁক সীতা
বুলি ভুলকৈ ভৱা আৰু পিছত মুখত মদিৰাৰ
গন্ধ পোৱাত আৰু সীতাতকৈ এহাত চুলি
কমকৈ থকাৰ হিচাব পাই সীতা নহয় বুলি
দৃঢ়চিত্তে ভাৱি লোৱাৰ ধাৰণা আদি সঁচাকৈয়ে
বৰ মধুৰ আৰু হাস্যস্পদ হৈ পৰিছে আৰু
এই ক্ষেত্ৰত মাধৱকন্দলিয়ে লৌকিকতাৰ পৰশ
ঢালিবলৈ যত্নপৰ হৈছে । মন্দোদৰীৰ সাতহাত
চুলি আৰু সীতাৰ আঠহাত চুলিৰ জোখ
লগলৈ যোৱা বৰ্ণনাও অতি হাস্যস্পদ হৈ
পৰিছে ।

সেইদৰে , মূল বাৰায়ণত হনুমন্তই
বিৰাল সদৃশ সঙ্কুচিত কায়ালৈ ৰাৱনৰ
অন্তৰ্ভূত পৰিত্ৰমণ কৰাৰ বিৱৰণ নাই ।
তাৰ বিপৰীতে হনুমাণে লক্ষাৰ অধিষ্ঠাত্ৰী
দেৱীক পৰাভূত কৰিহে নগৰৰ ভিতৰত
প্ৰৱেশ কৰাৰ বৰ্ণনা আছে । আকৌ লক্ষাৰ
যাত্ৰাপথত হনুমাণক বাধা জনোৱা “সিংহিকা”ৰ
ঠাইত ছাঁয়াগ্ৰাসী আঘাৰিকাৰ কথাহে উল্লেখ
কৰিছে । ইয়াৰ দ্বাৰা এটা ক্ষেত্ৰত বাস্তৱতা
আছে যে , আকাশেদি দূৰন্তগতিত উৰি যোৱা
কপিৰাক বাধা দিবলৈ ছাঁয়া দেখিয়েই গ্ৰাস
কৰিব পৰা শক্তিৰ অধিকাৰী গৰাকীয়েহে

। বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ।

তেওঁৰ যাত্ৰাত আউল লগাব পাৰে । সেইদৰে মূল ৰামায়ণৰ ৰাৱনৰ আন এগৰাকী পত্নী ধান্য়মালিনীয়েহে সীতাক কাটিবলৈ যাওঁতে বাধা প্ৰদান কৰাৰ কথা আছে, কিন্তু মাধৱ কন্দলীয়ে ইয়াত মন্দোদৰীকহে উপস্থাপন কৰি দেখুৱাইছে । বাল্মীকিয়ে ময়দানৱৰ কথা মহিষী মন্দোদৰীক অন্তেষপুৰৰ বাহিৰলৈ লৈ যাব খোজা নাই, কিন্তু মাধৱ কন্দলীয়ে আকৌ দেখুৱাব খুজিছে যে, ৰাৱনে প্ৰধান মাহিষীৰ বাহিৰে আন পত্নীৰ কথাত গুৰুত্ব নিদিবও পাৰে । তদুপৰি, মন্দোদৰীৰ সৌন্দৰ্য্যক সীতাৰ সমপৰ্য্যায়ত ৰাখি, তেওঁৰ গুণ আৰু মাধুৰ্য্যক অভিহিত কৰি ৰাৱনৰ পত্নীৰ প্ৰতিও যথোচিত মুৰ্খাদা দান কৰিছে । সেইদৰে, মূল ৰামায়ণৰ বহুত ঘটনাই কন্দলীয়ে সুন্দৰাকাণ্ডত সংক্ষিপ্ত কৰি দেখুৱাইছে । উদাহৰণ স্বৰূপে, মূলৰ লঙ্কাৰ সৌন্দৰ্য্য আৰু ঐশ্বৰ্য্য বৰ্ণনাক সাতোটা অধ্যায়ত সম্পূৰ্ণ কৰিছে, কন্দলীয়ে কিন্তু তাক এটা অধ্যায়েতে সামৰিলৈ অতিশয়োক্তিৰ পৰা বিৰত কৰিছে । এইদৰে, ৰামায়ণৰ প্ৰতিটো কাণ্ডতে কন্দলীয়ে প্ৰয়োজন বোধ কৰি মহাকাব্যিকৰ বোল ৰাখি

ঠায়ে ঠায়ে বঢ়া-টুটা কৰি ঠায়ে ঠায়ে লৌকিকতাৰ পৰশ চালি হান্তবসৰ উদ্বেক কৰিবলৈ গৈ গ্ৰন্থখনিক উপাদেয় কৰি তুলিছে ।

ছয়োদশ ৰামায়ণৰ তুলনাত্মক আলোচনা কৰাৰ থল বহুত আছে, যদিও নিৰ্দিষ্ট এটা প্ৰৱন্ধৰ যোগেদি তাক বিশ্লেষণ কৰি দেখুওৱাটো সম্ভৱপৰ নহয় কাৰণে, কেৱল সুন্দৰাকাণ্ডৰ অৱলম্বনলৈয়েই তেওঁৰ মৌলিকত্বৰ বেৰাফণ দেখুৱাবলৈ প্ৰয়াস কৰা হ'ল । কবি কন্দলিৰ স্থানীয় পৰিবেশ স্থাপনৰ দক্ষতা, অলঙ্কাৰ, উপমা, কবি-প্ৰসিদ্ধি আদি প্ৰয়োগৰ অপৰিসীম ক্ষমতা অনুপ্ৰাস আদিৰ সহায়ত শব্দচয়নত সুসমা টালিব পৰা কবিত্বশক্তিৰ মহত্বই অসমীয়া সমাজত তেখেতৰ ৰামায়ণখনৰ স্থান সদায়েই অপৰিবৰ্তনীয় কৰি ৰাখিব । তদুপৰি শঙ্কৰদেৱ, মাধৱ দেৱ প্ৰভৃতি পৰবৰ্ত্তী যুগৰ কবিসকললৈ কাব্যৰচনাৰ পথ মুকলি কৰি থৈ যোৱাৰ কাৰণেই শঙ্কৰদেৱ বন্দিত এই “অপ্ৰমাদী কবি” জনৰ গোৰু চিৰদিন শাৰদী আকাশৰ জোনৰ দৰে অগ্নান হৈ থাকিব ।

শ্ৰীকৃষ্ণৰ বাস যাত্ৰা;

এটি পৰ্যালোচনা ।

অধ্যাপক য়নোমোহন নাথ

মানুহৰ সামাজিক জীৱনত আৰু ধৰ্মীয় আচাৰ অনুষ্ঠানত পূজা বা মেলাৰ অতীব প্ৰয়োজন আছে । সেয়ে যুগ যুগ ধৰি আমাৰ সমাজ জীৱনত এই পূজা বা উৎসৱবোৰে আৰু ধৰ্মীয় আচাৰ অনুষ্ঠানে এটি সাংস্কৃতিক সৃষ্টি বৈ অনাৰ লগতে ভাৰতীয় জন জীৱনত আধ্যাত্মিকতা আৰু সমন্বয়ও বাহাল ৰাখিব পাৰিছে ।

বৰ্ষা ঋতুৰ আমনি লগা দিনবোৰৰ পিচত যেতিয়া শৰৎকাল আহি পায় তেতিয়া প্ৰকৃতিৰ এটি নতুন ৰূপত মানুহৰ মনবোৰ মুকলি হৈ পৰি যায় । সেয়ে শৰত কালত হোৱা বিভিন্ন পূজাৰ বাবে উঠলি মুঠলি মন এটালৈ সকলোৱে অধীৰ উপেক্ষাত থাকে । এই পূজাৰ বতৰ বা শৰৎ কালত হোৱা 'বাস পূজা' বা 'বাস মেলাৰো' কিন্তু এক তাৎপৰ্য্য আছে । 'বাস পূজা' বা 'বাস মেলা'ক জন সাধাৰণে লৌকিক দৃষ্টিৰে আনন্দ উৎসৱ বা বং বহইচৰ মেলা হিচাপে গণ্য কৰে যদিও তাৰ মাজেদি আধ্যাত্মিকতাৰ বেঙনি এটাও প্ৰদৰ্শিত হোৱা দেখা যায় । শ্ৰীকৃষ্ণৰ বিভিন্ন লীলাসূচক

আখ্যান বিজৰিত কাৰ্য্যৰ প্ৰতীক স্বৰূপ-বিভিন্ন মূৰ্ত্তি প্ৰদৰ্শন বাস মেলাৰ এটি অগ্ৰতম আকৰ্ষণ, য'ত শ্ৰীকৃষ্ণৰ মাহাত্ম্যসূচক আধ্যাত্মবাদৰ প্ৰকাশ পাইছে । তাৰোপৰি মেলাত থকা অন্যান্য মনোৰঞ্জনৰ অনুষ্ঠান আৰু জাকজমকতাও মানুহৰ আনন্দ বিনোদনৰ প্ৰজ্জীয়াহে । সেয়েহে দেখা যায় 'বাসপূজা' বা 'বাস মেলা'ৰ ক্ষেত্ৰত এটা তত্ত্বমূলক আৰু সংস্কৃতিমূলক সম্পৰ্ক জড়িত আছে ।

ভাগৱতৰ 'দশম স্কন্ধত' থকা শ্ৰীকৃষ্ণৰ বাস যাত্ৰা খণ্ড এটা তাৎপৰ্য্যপূৰ্ণ অধ্যায় । 'বাসলীলা' খণ্ডৰ আধ্যাত্মিক আৰু সামাজিক তাৎপৰ্য্য বিচাৰ কৰাও কঠিন কাম । শাস্ত্ৰ মতে 'বাস'ৰ অৰ্থ নৃত্য । এক বিশেষ নৃত্য বিশেষৰ নাম 'বাস' । 'বাস' নৃত্যক হিন্দীশক নৃত্যও বোলে । মুঠতে বিচিত্ৰ তাল বদ্ধ আৰু গতিযুক্ত বহু নৰ্ত্তকীৰ মাজত এজন নৰ্ত্তক মণ্ডলকাৰে কৰা নৃত্যৰ নাম 'বাস নৃত্য' । "নৰ্ত্তকীভিৰনেকাভিঃ মণ্ডলে বিচাৰিকৃতভিঃ । যত্ৰৈকো নৃত্যতি নটঃ ॥"

ভাগৱতৰ টীকাৰাৰ শ্ৰীধৰ স্বামীয়েও বাসৰ

॥ বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ॥

কথা ব্যাখ্যা কৰোতে “বহু নৰ্ত্তকীয়ুক্তো নৃত্য বিশেষঃ।” বুলিয়েই ব্যাখ্যা কৰিছে। পিছৰ কালত লোকমুখত পৰি নৃত্যৰ ঠাইত ‘বাস পূজা,’ বাস মেলা আদি ৰূপে নামাকৰণ হলেও বাসোৎসৱৰ আধ্যাত্মিক নাম বাসযাত্ৰা বা বাসলীলাহে। এই বাসলীলা শ্ৰীকৃষ্ণৰ গোপীসকলৰ লগত কৰা ভক্ত আৰু ভগবন্তৰ মিলন বা প্ৰেম লীলা। জীৱৰূপী প্ৰেম-প্ৰকৃতিৰে সৈতে প্ৰেম মূৰ্ত্তি শ্ৰীকৃষ্ণৰ নৃত্য-ক্ৰীড়া বা লীলাৰ নাম ‘বাস’। শাস্ত্ৰমতে ভগবন্তৰ নিত্য ধামত সৰ্বদা জীৱৰূপী প্ৰকৃতিৰে সৈতে বাসলীলা চলিয়েই আছে। বৃন্দাবনত মাথো শ্ৰীকৃষ্ণই মায়া-মানুহৰ ৰূপ ধৰি জীৱৰূপী ভক্ত গোপীসকলৰ লগত কাম-ক্ৰীড়াৰ মাজেদি জীৱাত্মা আৰু পৰমাত্মাৰ স্মৃদ্ধ মিলনৰ তাৎপৰ্য্য জাগতিক ৰূপত দেখুওৱা হৈছে। শাস্ত্ৰমতে — “সৰ্বং খন্দিং ব্ৰহ্ম।” অৰ্থাৎ ব্ৰহ্ম ভিন্ন জগতত আৰু একো নাই। তেওঁ ‘একমেবা দ্বিতীয়ম।’ অৰ্থাৎ জগতত তেওঁৰ বাহিৰে আৰু দ্বিতীয় কোনো নাই। কিন্তু ব্ৰহ্ম এক হৈও বহু — “একোহং বহুশ্চাম।” গতিকে বৃন্দাবনত গোপীসকলৰ লগত কৰা বাস লীলা বা প্ৰেমলীলাও ভগবানৰেই মহিমা। শ্ৰীকৃষ্ণই ঘোষণা গোপীনীৰ লগত একেই বহুধা হৈ একে সময়তে প্ৰতি গোপীনীৰ লগত নৃত্য কৰা

দেখুৱাইছে। বাস মেলাবোৰত শ্ৰীকৃষ্ণ আৰু গোপীনীৰ লীলামূচক বিভিন্ন মূৰ্ত্তি আৰু কৃষ্ণই অগ্ৰাণ্য অম্লৰ দানবক বধ কৰাৰ মূৰ্ত্তি-বোৰ দেখি লৌকিক দৃষ্টিৰে চোৱা সৰ্ব সাধাৰণ অজ্ঞ মানৱে বিৰূপ ধাৰণ কৰা দেখা যায়। জাগতিক কামনা বাসনা পূৰ্ণ সাধাৰণ ক্ষেত্ৰত এনে ধাৰণা হোৱা স্বাভাৱিক। কাৰণ বাস মেলাৰ বাহ্যিক জাকজমকতা আৰু লৌকিক আনন্দ-উৎসৱৰ লগত ভাগৱতৰ বাসোৎসৱৰ আধ্যাত্মিক তত্ত্বমূলক দিশটো মূৰ্ত্তি প্ৰদৰ্শনতকৈ ব্যাখ্যাৰে হে কৰিব পাৰি। যি কি নহওক আমাৰ সমাজৰ লগত অতঃপ্ৰত ভাৱে জড়িত ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানবোৰৰ মাজেদি যেনে পূজা, মেলা উৎসৱ আদি লৌকিক আনন্দ উলাহৰ জৰিয়তে ভগবানৰ প্ৰতি ভক্তি ভাৱ আৰু ধৰ্মীয় আনুগত্য প্ৰদৰ্শনৰ আদৰ্শ নিহিত হৈ আছে।

বাসলীলাৰ তাৎপৰ্য্য :—

ভাগৱতৰ ‘বাসলীলাত’ — শ্ৰীকৃষ্ণক সাধাৰণ মানুহ ৰূপে গণ্য কৰা হোৱা নাই। তেওঁক জগতৰ পতি — ‘পূৰ্ণ-ব্ৰহ্ম’ ব্ৰহ্মাণ্ডৰ গৰাকী ৰূপে হে দেখুওৱা হৈছে। আৰু গোপী-সকলক কৃষ্ণৰ একান্ত ভক্তৰূপে দেখুওৱা হৈছে। গোপীসকলৰ কৃষ্ণৰ প্ৰতি থকা ভালপোৱা বা কাম-লিপ্সাক শ্ৰীকৃষ্ণই কেনেকৈ পৰীক্ষা নিৰীক্ষা কৰি কাম ভাবেৰে ভক্তক

লাভ কৰিছে তাক দেখুৱাইছে । লৌকিক দৃষ্টিত মানুহে মানুহৰ প্ৰতি থকা ভাল পোৱাত কাম লিপ্সা থাকিব পাৰে কিন্তু ভক্তই ভগৱানক ভাল পোৱাত কাম লিপ্সা থাকিব নোৱাৰে । শ্ৰীকৃষ্ণক মানৱ ৰূপে ললে গোপীসকলক দ্বিচাৰিনী বুলিব পাৰি, কাৰণ তেওঁলোকে শৰৎ কালৰ পূৰ্ণিমাৰ ৰাতি কৃষ্ণৰ বাহিৰ ধ্বনি শুনি কামাতুৰা হৈ পুত্ৰ, স্বামী, গৰু-গাই, ঘৰ-সংসাৰ এৰি মাজ ৰাতি যমুনাৰ পাৰলৈ ল'ৰি আহিছিল । কিন্তু শ্ৰীকৃষ্ণ পৰম পুৰুষ, পূৰ্ণ বৃদ্ধ, মানৱৰূপে অৱতাৰ ধাৰণ কাৰী পুৰুষ । তেওঁৰেই পৰমাত্মা আৰু গোপীসকল জীৱ । ঈশ্বৰে জীৱক লৈয়ে জগত সৃষ্টি কৰিছে । গতিকে জীৱে পৰমাত্মাৰ লগত মিলি যাবলৈ সদায় চেষ্টা কৰি আহিছে । বাস লীলাত সেয়াই দেখুওৱা হৈছে । শ্ৰীকৃষ্ণৰ লগত গোপীসকলে কেলি কৰাত দোষ ধৰিব নোৱাৰি । আকৌ শ্ৰীকৃষ্ণই কামক জয় কৰাৰ অৰ্থে যেতিয়া গোপীসকল তেওঁৰ ওচৰলৈ আহে তেওঁ সাধাৰণ মানবীয় পুৰুষৰ দৰে কামাতুৰা নহৈ গোপী সকলক উভতি যাবলৈ উপদেশ দিছে, নানা ভয় দেখুৱাইছে । শঙ্কৰদেৱ বিৰচিত কীৰ্ত্তনৰ বাসলীলা খণ্ডতো এই বৰ্ণনা আছে । কৃষ্ণই গোপীসকলক পৰীক্ষা কৰিছে এইদৰে—

“হৰ্ষোৰ ৰজনী প্ৰেত পিণ্ডাচৰ গতি ।

ঐত নাথাকিবা তোৰাসৰ স্ৰীমতী ॥”

(কীৰ্ত্তন)

অৰ্থাৎ— একেই ঘোৰ নিশা, তাতে নৃশংস আণী থকা সেয়া নিৰ্জ্জন বন । এনে ঠাইত অবলা নাৰীৰ পদে পদে বিপদ । গতিকে কৃষ্ণই তেওঁলোকক উভতি যাবলৈ কৈছে ।

আকৌ কৈছে—

“উলটি ব্ৰজক যাহা কান্দে শিশুগণ ।

তাসম্বাক প্ৰতিপালি পীয়ায়োক স্তন ॥”

(কীৰ্ত্তন)

অৰ্থাৎ ব্ৰজলৈ উভতি যোৱাক, পলম নকৰিবা । তোমালোকৰ পতি পুত্ৰ গৰু-গাইক প্ৰতিপালন কৰি সুখেৰে থাকা । এনেকৈ বহুপ্ৰকাৰে কৃষ্ণই গোপীসকলক ভক্ত হয় নে নহয় তাৰ পৰীক্ষা কৰিছে । গোপীসকল কিন্তু উভতি নগল ।

“চিন্তিত গোপিনী পেখয় নিৰাশ,

তনু-মন জামৰে নয়নে যবে বাৰি ॥”

(কীৰ্ত্তন)

গোপীসকলে কান্দি কান্দি কৃষ্ণৰ চৰণ ভিক্ষা কৰিবলৈ ধৰাত শ্ৰীকৃষ্ণই তেওঁলোকৰ মনোবাঞ্চা পূৰণ কৰে । অৰ্থাৎ বাস নৃত্যত প্ৰবৃত্ত হয় । ভাগৱত বা কীৰ্ত্তনত বৰ্ণিত বাসলীলাৰ কৃষ্ণ আৰু গোপীৰ মিলনৰ তাৎপৰ্য্যও ভক্ত-ভগৱন্তৰ মিলনৰ তাত্ত্বিক দিশ । এয়েই বাস-পূজা বা বাসমেলাৰ তাৎপৰ্য্য ।

কাৰ্ণা

মানুহজন নাই মানুহজন আছে

(মংকেশ্বৰ বসুমতাৰী ছাবৰ সৌৱৰণত)

মোঃ জাহান উদ্দিন

সেই যে চকুযোৰ মুদি দিলে
চকুযোৰ আৰু মেল নাথালে ।
মানুহজন নাই । কোনে কয় ?
এইমাত্ৰ মোৰ লগত কথা পাতি গল ।
মানুহজন নাই । সঁচাকৈয়ে নাই ।
মানুহজন আছে । সঁচাকৈয়ে আছে ।
মই জী থাকোঁ মানে থাকিব ।
স্মৃতিৰ দাপোণত এপাহি বস্তু জবাইহে ।
কেনেকৈ পাহৰিম মানুহজনক
অহৰহ কানত বাজি থাকে
ভাৰত বুৰঞ্জী , ইউৰোপ বুৰঞ্জী ।

এটি কবিতা

পঙ্কজ শৰ্মা

শিলবোৰৰ খুন্দা-খুন্দি
পৃথিৱীত জুই ,
নেতাবোৰ যেন একো একোটি ভোমোৰা
মগজুত টকাৰ বাগিছা ।

প্ৰেম

বিশ্বজিৎ ৰায়

মোৰ সন্মুখেৰে
সদায় অহা যোৱা কৰিছিল
এজাক দেওঁলগা বতাহ ,
মোৰ হৃদয়ত জ্বলা জুই কুৰা নুমাৱলৈ
তাই আজি নাই ।
মই যেন আজি অসহায় ,
কিয় বাক ?
আজি মোৰ কলিজাৰ তেজবোৰ
নিঃশেষ হ'ব ধৰিছে ,
তাৰেই নাম হয়তো প্ৰেম
এবুক গভীৰ প্ৰেম ।

এটি চিত্ৰ

তপন কলিতা

সিহতে ,
ই'মানকৈ হেচা - ঠেলা
আৰু উদ্ধৃতি খাইছে কিয়
এপাহ শেৱালী ফুলৰ বাবে ?
সেয়াতো ফুল নহয়
সৌন্দৰ্য্যৰ বুকুত কাঁচলী উদঙাই ৰখা
মোৰ হৃদয়ৰ অশান্ত পখীটিহে ।।

শীতল যুদ্ধ

অবিনন্দ বসু

নিয়তিৰ নিষ্ঠুৰ পৰিহাসত জন্মিলো মই
নাজানো কেতিয়া আৰু কোন কক্ষনত !
আজি বাতৰি কাকতৰ হেডলাইনবোৰ দখল
কৰিছে

উগ্ৰপন্থী আৰু সন্তাসবাসীসকলৰ কাৰ্যকলাপে
পৃথিৱীৰ ইমূৰৰ পৰা সিমূৰলৈ
প্ৰস্তুতি চলিছে যেন এক শীতল যুদ্ধৰ ।
মহাভাৰতীয় যুদ্ধ যে এখন হ'ব সন্দেহ নাই
তথাপি মানুহে সংগ্ৰাম কৰিছে জীয়াই থাকিবলৈ
কলকজাৰ শব্দ আৰু মটৰৰ ঘোৰঘোৰনিৰে
চেপ্টা কৰিছে মানুহে পাহৰি যাবলৈ
ভৱিষ্যতৰ নিষ্ঠুৰ আৰু ভয়াবহ দিনবোৰ
কিস্ত পাৰিছে জানো ? পৰা নাই, নোৱাৰে ।

লক্ষ্য

পৰম্ভাবন্দ পাটগিৰী

আমি পথিক
আগবাঢ়ি গৈ আছে
গৈ থাকিম
যেতিয়ালৈকে লক্ষ্য স্থান নাপাওঁ ।
কিস্ত আমাৰ লক্ষ্য ?
আমি ক্লান্তহীন বাটৰুৱা

গৈ আছে, নাজানো শেষ ।

আদি আছে, অন্তও আছে
মাথো ধৰা ধৈৰ্য্য ।

পবিত্ৰ মনোভাবেৰে গলে
লক্ষ্যত উপনিত হ'ব ।
লক্ষ্যত উপনিত হলে জীৱন ধন্য ।

অবগাহন

ভাবশ বেজবৰুৱা

নিৰ্লিপ্ততাৰ জোনাকত আৰুতো নুধোওঁ হুহাত
অবুজ হৃদয় !
বুজনিও নেমানে ।
হৃদয় হৃদয় যোৱা দিনালৈকে টোপাটোপে
নিগৰিছিল

হুগাল হুনিশাত ।
আদৰ্শিনি হুখশিল হৈ ব'ল হৃদয়তে ।
এতিয়া সিঁহত প্ৰহ্লাদ !
এতিয়া সিঁহত মেঘনাদ !
নিৰ্লিপ্ততাৰ জোনাকত আৰুতো নুধোওঁ হুহাত ।
যোৱা দিনালৈকে কঙালহৈ ৰোৱা হুহাতত ।
হৃদয় আৰু সিদ্ধান্ত
সূৰ্য্য হৈ জ্বলে পলে - পলে ।
মন আৰু মগজুৰ কোহে কোহে বই
বিবেকৰ শৰ — ধাৰ ।
তেজৰ ঘোঁৰা,
জামু ক'ল হুচকুৰ পতাত !
নিৰ্লিপ্ততাৰ জোনাকত আৰুতো নুধোওঁ হুহাত ।

সময়ৰ চক্ৰ

দিপালী দত্তবৰুৱা

গৈ আছে সময় তাৰ নিৰবিচ্ছিন্ন গতিত
সাক্ষী হৈ অগণনা ঘটনা পৰিঘটনাৰ
সময়ে সৃষ্টি কৰিছে নতুনৰ
নতুন পুৰণি হৈ আৰু পুৰণিয়ে বিদায় মাগিছে
এয়হঁতো সময়ৰ চিৰন্তন চক্ৰ

তুই বছৰৰ আগতে বঙাইগাঁও কলেজৰ
মুকুলি পথাৰৰ চৌহদলৈ
আমি আহিছিলোঁ। জ্ঞানৰ অন্বেষণত

তুই বছৰে আমাক কি শিকালে
আমি কি শিকিলোঁ। সেয়া সময়ে ক'ব
কিন্তু বহুত চিনাকি গভীৰ হৈ গ'ল
হৃদয়ত সাঁচ বহুৱাই থৈ গ'ল
অলেখ স্মৃতিয়ে

এই সময়ৰ চক্ৰয়ে

পৰাজিত সৈনিক

মিল্লী বড়া

মোৰ মুখৰ পৰা হোলোকা হোলোকা
তেজ ওলাইছে।
তেজৰ লগত গৈছে
মোৰ দেহৰ জীৱিত কনাবোৰ

মই উদাস দৃষ্টিৰে চাইছো,
এই বহল আকাশলৈ।
জীৱন যুদ্ধত পৰাজিত
মই—

পজু জীৱন কটাইছো।
লগৰী মাথো মোৰ
অতীতৰ সুন্দৰ স্মৃতি,
ভঙা চিঙা কিছুমান আশা।
তথাপিও মই আজি
মৰিব বিচৰা নাই
পৰাজিত সৈনিক হলেও
মই সৈনিক।

স্বাগতম

মনোৰঞ্জন মজুমদাৰ

হে নবাগত তোমাক স্বাগতম,
তোমাতে লুকাই আছে,
নৱ প্ৰভাতৰ বাঙলি কিৰণ।
তুমিয়েই কুৰি শতিকাৰ
নৱ জাগৰণ।
জ্ঞান বিজ্ঞান সংস্কৃতি চৰ্চ্চা হ'ব
তোমাৰ লক্ষ্য।
তুমিয়েই সভ্যতাৰ জলন্ত সাক্ষ্য।

সংক্ৰান্তি

শ্ৰীদৰ্শনা বৈশা

দিনটোৰ শেষৰ সূৰ্য্যৰ অৱশিষ্ট
বশ্মিখিনিৰ ধূসৰ পোহৰ পৰা

ঘূলিটোৰ পানীখিনি মঙলাৰ হাতৰ পৰশত
কঁপি উঠিল, যেন শুই থকা এজাক সৰীসৃপ
সম্ভাৱ্য বিপদৰ উমান পাই আঁতৰি গৈছে।
ধূলিৰে পোত খোৱা চকু দুটাত মাৰিবলৈ
বুলি এচুল পানী উঠাই লব খোজোতেই
দেখিলে পানীত ছাঁ টো কঁপি থকা তাৰ
নিচেই কামৰ গছজোপাৰ গাই দি বগাই
আহিছে এটা দীঘল সাপ। খন্তেক সময়লৈ
পানীতেই সি চাই থাকিল গছৰ গাত মেৰাই
মেৰাই ক্ৰমে ওপৰলৈ আহি থকা সাপটোৰ
টুকুৰা টুকুৰ প্ৰতিবিম্বটোলৈ। তাৰ প্ৰথমতে
বিৰক্তি উপজিল পানী খাবলৈ সময়কম
নিদিয়া বাবে অলপ পিছতেই অনুভূত হ'ল
সেই বিৰক্তিৰ ঠাই অধিকাৰ কৰিছে এটা
ভয়ে, জীৱনৰ ভয়। এইবাৰ পলায়নবাদী
মনোভাৱ এটাই তাৰ সবচিন্তা দখল
কৰিলে।

পলাবলৈ বুলি উচ্চপিচাওঁতেই ভৱিত
কিবা এটা লাগি মৰ্মৰ শব্দ এটা যেন
উঠিল; দেখিলে সাপটোৰ কেইটামান কনী
তাৰ ভৰত ভাগি গৈছে আৰু সেই ভগা
চোকোৰাবোৰৰ মাজৰ পৰা লিকুলিকাই
ওলাই আহিছে কেইটামান অপৈনত পোৱালি
সাপ।

এইবাৰ সি সচেতন হ'ল; সাপটো
গছজোপাৰ গুৰি পালেহি; তাৰ পৰা মাত্ৰ
পাঁচহাত নিলগত। তাৰ ভৰিকেইটা যেন
নচলে; শৰীৰ যেন জঁঠৰ হ'ল, তেনে লাগিল
মঙলাৰ। তাৰ মূলস্তৰ দেহাটো কঁপি উঠিল
আকৌ এবাৰ।

জীৱনত বহুবাৰ এইদৰে নিজকে
সমৰ্পন কৰি আহিছে মঙলাই বলীজনৰ
ওচৰত। এনে পৰিস্থিতিত তাৰ আত্মৰিক
শক্তিক ভীক মনটোৱে পৰাজিত কৰে।

মঙলাৰ ভয়ঙ্কৰ শক্তিৰ কথা বাস্তৱ
চাপৰিৰ সকলোবোৰ মহৰখীয়াৰ বিদিত।

॥ বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ॥

উত্তৰা গোনা মহ একোটাকো সহজে কৰায়ও কৰাত মঙলা সিদ্ধহস্ত । চাপৰিত থকা কাৰোৱাৰ মহত নাকী লগাবলৈ হলে সকলোৱে মঙলাৰেই সহায় লয় । সিও সৰুৰে পৰা ঘৰচীয়া, বনৰীয়া মহৰ লগত থাকি থাকি মহবোৰৰ দৰেই থুলন্তৰ, বনৰীয়া জন্তুৰ শক্তিৰ অধিকাৰী হৈছে । ভালকৈ মনত নপৰা দিনৰে পৰা সি বাপেকৰ লগত এইখন খুটিতেই এই চাপৰিতেই মহাজনৰ মহৰ পিছে পিছে ঘূৰি ফুৰিছে । তাৰ বাপেক ধনেশ্বৰ তাতোকৈও অধিক বলী আৰু বদমেজাজী আছিল, কিন্তু সি সৰুৰে পৰাই দেখি আহিছে যিজন বাপেকে উদত্ত গোনা মহ-বোৰকো ভলুকা বাঁহৰ মন্ত লাটি এডালেৰে কোবাই কোবাই পৰাস্ত কৰিছিল সেই একে জন বাপেক ধনেশ্বৰেই মহাজনৰ একোটা খঙাল শব্দত নিঃশব্দ হৈ গৈছিল । মহাজনৰ একোটা গোৰোহনিত পিছ হোৱঁকা দিছিল ।

তাৰ বাপেক এতিয়া নাই আৰু সি উত্তৰাধিকাৰীমূত্ৰে পালে মহাজনৰ গোলামী । মঙলাৰ যেতিয়া ওঠৰ বছৰ তেতিয়া তাৰ বাপেক চুকোৱাৰ দুদিনৰ পিছত মহাজনে তাক মাতি আনি টকা কুৰিটা দি বজাৰলৈ পঠিয়াইছিল; বাপেকৰ দহাশ্রাদ্ধৰ বাবে কিবা-কিবি আনিবলৈ । দহা-শ্রাদ্ধ আদি সৰু মহাজনৰ ঘৰতেই হৈ গল, মহাজনেই পাতি

দিলে, সেইবাবে সি মহাজনৰ ওচৰত কৃতজ্ঞ ।—

বাপেক চুকোৱাৰ এমাহমান সি খুটিলৈ যোৱা নাছিল যদিও মনটো উচপিচাই আছিল মহবোৰ চাবলৈ যাবৰ বাবে । এমাহমানৰ পিছত মহাজনে তাক আকৌ এবাৰ মতাই নিছিল । কৈছিল “তোৰ বাপেৰাই অতি যত্নেৰে মোৰ মহৰ খুটি ৰখিছিল । সি মৰি যোৱাত আমাৰ বহুত লোকচান হ’ল । তোৰ বাপেৰাই যেতিয়া অজ্ঞাতি ঘৰৰ পৰা মাৰক পলুৱাই আনে তেতিয়া শত্ৰুৰ ভয়ত মোৰ আশ্রয় লৈছিল । বহুদিন সি কলৈকো নোলোৱাকৈ মোৰ ঘৰতেই খাই বৈ আছিল । যেতিয়া বিপদৰ গুৰুত্ব শাম কাটিলে তেতিয়াও সি মোৰ ঘৰৰ পৰা নগ’ল । মই তাক মহ খুটিৰ ৰখীয়া পাতিলোঁ । সি বহুত যত্ন কৰি আজি ষোল-সোতৰ বছৰে মহৰ সংখ্যা এশৰ পৰা তিনিহাজাৰলৈ বঢ়ালে । বহুত কষ্ট, বহুত বিপদ অতিক্ৰম কৰিবলগীয়া হৈছে তাৰ সেইখিনি কবোতে । মই আশা কৰোঁ তয়ো একেদৰেই মহবোৰৰ যত্ন লবি ।”

এইদৰেই এদিন সি মহাজনৰ মহ-ৰখীয়া হৈ গল; স্বতঃস্ফূৰ্ত ভাৱে । তাৰ মতামতেৰ প্ৰয়োজন বোধহয় মহাজনে অনুভৱেই নকৰিলে । ইমান দিনে সি বাপেকৰ লগতে মহখুটিত আছিল যদিও বেছিভাগ সময় কটাইছিল মাৰক লগত ।

ধনেশ্বৰৰ পাচ বিঘামান মাটিও আছিল । মহাজনৰ ঘৰত থকাৰ পিছত সি প্ৰতি বছৰে খেতিৰ সময়ত দুমাহমানৰ ছুটি লৈ সেই মাটিত খেতি কৰিছিল । সেইখিনি সময়ত মহাবোৰৰ ভাৰ থাকে মহাজনৰ বাকীবোৰ মানুহৰ ওপৰত । মঙলাই হাল বাব পৰা হোৱাৰে পৰা সিহেই মাকৰ লগত থাকি খেতি কৰিবলৈ ললে, বাপেক কেতিয়াবা সপ্তাহৰ মূৰত এদিন বা দুদিনৰ বাবে আহে । মঙলাৰ পোন্ধৰ বছৰ মান বয়সত মাক চুকোৱাত মাটিখিনিও মহাজনৰ মানুহে খেতি কৰিবলৈ ললে । মাটিখিনি মহাজনৰ হাতলৈ যোৱাত ধনেশ্বৰৰ কবলগীয়া একো নাছিল ; কাৰণ এইদৰে থাকিয়েই সিহঁতে বেচ খাব পিঙ্কিৰ পাইছিল । তাৰোপৰি তাৰ অনুপস্থিতিত বেলেগ হৈ থকা ভায়েকেইটাই মাটিখিনিৰ বাবে হুমিয়াই থকা সি গম পাইছিল । সি এতিয়াও সন্দেহ কৰে সিহঁতেই মাটিৰ লাভত ঘৈণীয়েকক আক্ৰমণ খুৱাই মাৰিলে । সাতে সোতৰে সি মাটি বাৰী, ঘৰ-দুৱাৰৰ বান্ধোনৰ পৰা মুকলি হৈ মহাজনৰ বিশ্বাসী ভৃত্য হৈ খালিক মৃত্যুৰ পিছত উত্তৰাধিকাৰী-স্বত্বে তাৰ গোলামীটো একমাত্ৰ পুত্ৰৰ হাতত অৰ্পণ কৰিবলৈকে যেন ।

সেইদিনাখনৰে পৰা সিও বাপেকৰ দৰেই মহাবোৰৰ তত্ত্বাৱধান লৈ আছে । বাবৰছৰীয়া

মহ গোৱাল জীৱনত সি বহুত বিপদ পাৰ হৈ আহিছে । হাবিৰ বাঘ ; বানপানীৰ কবলৰ পৰা মহাজনৰ মহাবোৰ অতি কষ্টেৰে বচাই আহিছে মাত্ৰ দুবেলা দুসাজ খাই নিশ্চিন্ত জীৱন এটা কটোৱাৰ আশাতেই । তাৰোপৰি আটাইতকৈ ডাঙৰ কথা মঙলাৰ বাবে তাৰ গাভৰু ঘৈণীয়েক ফুলমাই মহাজনৰ বিৰাট অট্টালিকাটোৰ এটা অংশৰীয়া কোঠাত থাকিবলৈ ঠাই পাইছে, আৰামেৰে খাবলৈ পিঙ্কিবলৈ পাইছে, যাৰ বাবে সি মহাজনৰ অইনবোৰ গোৱালতকৈ নিজকে ওপৰত বুলি গোঁৱৰ অনুভৱ কৰে । ফুলমা তাৰ জীৱনৰ সৰ্বস্ব । মহাজনৰ ঘৰতে সৰুৰে পৰা কাম কৰি থকা ষোড়শী ফুলমাক তাৰ পচিশটা বসন্ত গৰকা যোৱানে এদিন অজানিতে ঠাই দিছিল মনৰ গভীৰত । সেই দিনাই সি প্ৰথম গম পাইছিল হিংস্ৰ জন্তুৰ লগত থাকি থাকি কঠোৰ হৈ যোৱা তাৰ শৰীৰৰ মাজতো প্ৰেমৰ পৰণত গলি যাব পৰা মনটো সযতনে সাঁচি থোৱা আছে । ফুলমাইও তাৰ কঠিন বাহুৰ বান্ধোনত নিজকে সঁপি দিছিল আৰু এদিন মহাজনৰ অনুমতিত তেওঁৰ ঘৰতেই মঙলা ফুলমাৰ বিয়া হৈ গৈছিল । তাৰ মনত এটাই দুখ আজি পাঁচবছৰেও ফুলমাৰ লৰা-ছোৱালী হোৱা নাই । তথাপিও তাইয়েই তাৰ জীয়াই থকাৰ প্ৰেৰণা, তাইৰ বাবেই

॥ বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ॥

সি মহাজনৰ এজাক নিৰ্বোধ জন্তুৰ লগত জীৱনটো উচৰ্গা কৰি দিছে। আৰু সেই ফুলমাৰ বাবেই আজি সি মহাজনক হত্যা কৰিবলৈ আহিছে।

ৰাতিপুৱাই সি খৱৰটো পাইছিল। আগদিনা বিহুৰ বাবে মহাজনৰ ঘৰত গাখীৰ দিবলৈ যোৱা বুধুৱাই ঢল পুৱাতেই আহি ফোঁপাই ফোঁপাই তাক কৈছিল—‘মঙলাকাই, একটা বৰ বেয়া খৱৰ আছে। তই ধৈৰ্য্য ধৰিব পাৰিবি?’

‘কি খৱৰ?— মঙলাৰ মনটো বিপদৰ সম্ভাৱনাত চিৰিং কৈ উঠিছিল।

‘কালি ৰাতি তোৰ মাইকীৰ ঘৰে মহাজনৰ চয়তান বেটাটো সোমাইছিল।’ — বহুত পৰ ৰোৱাৰ পিচত বুধুৱাই প্ৰতিটো শব্দকে সেইহাঁই সেইহাঁই উচ্চাৰণ কৰিছিল।

‘তাৰ পিছত?’— মঙলাৰ গোটেই শৰীৰত কোনোবাই যেন বিহু জুলকীয়াৰ গুড়িহে সানি দিলে। ‘তাৰ পিছত কি হ’ল?—

‘তোৰ মাইকীয়ে আপন ইজ্জত বচাবৰ বাবে তাক দাৰে ঘপিয়াই খতম কৰি দিলে।’

‘ফুলমা — ফুলমা এতিয়া ক’ত? ‘তাই ৰাতিয়েই পলাই গল। ক’ত গল পাত্ৰ নাই। মহাজনে পুলিচত খৱৰ দিছে।

মহাজনৰ মানুহেও তাইক বিচাৰি ফুৰিছে আৰু তই খঙতে কিবা গপ্তগোল লগাৰ বুলি তোক ধৰিবলৈ ভি মানুহ পঠাইছে।’

... .. সাপটো এইবাৰ মঙলাৰ নিচেই ওচৰ পালেহি। ইঠাং মঙলাই অনুভৱ কৰিলে তাৰ মনত সাপটোৰ প্ৰতি থকা অলপ আগৰ ভয়ৰ ভাৱটো ক্ৰমে ঘূৰালৈ সলনি হৈছে। তৎক্ষণাত সি ভলুকা বাহৰ প্ৰকাণ্ড লাঠিডাল হাতত লৈ উবাই ঘূৰাই সাপটো কোৱাবলৈ ধৰিলে। বহুত পৰ কোবোৱাৰ পিছত যেতিয়া সি নিশ্চিত হ’ল যে সাপটোৱে তাক খুটিবৰ বাবে জীয়াই থকা নাই, তেতিয়াহে সি সজোৰে উশাহ ললে। সি এইবাৰ ভাবিলে মহাজনটোও এই সাপটোৰ দৰেই বিষাক্ত। সাপটোৱে আগতে কোনদিন তাৰ দেখাদেখিকৈ অগ্নায় কৰা নাই; যদিও সি নজনা কৈ কাৰোবাক মাৰিছেও, কিন্তু এতিয়া এই মুহূৰ্ত্তত সি যদি সাপটো নামাৰিলেহেঁতেন তেনেহলে নিজেই সেইটোৰ আগন্তুক বলি হলেহেঁতেন।

মহাজনটোৱে তাৰ বাপেকৰ বহুত অগ্নায় কৰিছে। মহাজন নথকা হলে তাৰ বাপেক দুদিন মান অ’ত ত’ত পলাই থাকি আকৌ আহি খেতি কৰি খালে হেঁতেন; এইদৰে গোলামী কৰি নমৰিলে হেঁতেন—

কথাবোৰ সি এতিয়াহে যেন ভাবি চাবলৈ
শিকিলে । বাপেক গোলাম নোহোৱা হলে
সিও খেতি কৰিয়েই খালেহেঁতেন আৰু
তেতিয়া ফুলমাক এইদৰে অদৃষ্টৰ হাতত এৰি
দিব লগা নহলহেঁতেন ।

ফুলমাৰ চিন্তাই তাৰ মনটো আকৌ
হুগুনে জ্বলাই তুলিলে । ভলুকা বাঁহৰ

প্ৰকাণ্ড লাঠিডাল ধৰা তাৰ হাতৰ মুঠিটো
কটংকটীয়া হৈ পৰিল । সি, ফুলমা জীয়াই
থাকিবৰ হ'লে মহাজনটো এই পৃথিৱীৰ পৰা
যাবই লাগিব । আৰু সেই কমটো সি
নিজেই কৰিব বৰ বৰ গোনা মহ বগৰাই
বগৰাই ভাগৰি নোযোৱা তাৰ এই লৌহ
কঠিন হুবাৰে । সি দৃঢ় হ'ল ।

"মন আৰু বিবেক দুয়োটিৰ উন্নতি সাধনৰ বাবে

আবশ্যক একাগ্ৰতা । এই ভাৱটি থকা মানুহজনেই

পৃথিৱীত নিজ পদচিহ্ন থৈ যাব পাৰে পিচৰ চামৰ

কল্যানৰ বাবে ।"

—ইমামুন কবীৰ

ঘোলা পানীৰ গোক্ৰ

ঘৃণাল ৰায়

ধনবৰে গৰুহাল গোহালীত বান্ধিবলৈ লৈছে মাথোন, এনেতে দূৰৈত মানুহৰ মিলিত আৱাৰ শুনা গ'ল। পৃথিৱীখন যেন এতিয়া ক্ৰেন্দসী এক পাগলী নাৰী। মথাউৰীৰ পৰা ভাহি অহা মৰ্গভেদি আৰ্ত্তনাদবোৰে ধনবৰৰ অন্তৰাত্মা কঁপাই তুলিলে। সি তৎক্ষণাত গৰুহালৰ বান্ধ খুলি বৰঘৰলৈ আহিল। দুৱাৰ মুখতে সি তৰাৰ মুখামুখি হ'ল। ধনবৰৰ চকুৰ চাৱনি দেখি তৰাই লৰালৰিকৈ বিছনাখনত শোৱাই থোৱা মইনাক বোকোচাত বান্ধি ললে। তাৰ পাছত সেইখন ঘৰত মাথো গধুৰ বস্ত-বাহানি আৰু তিনিটি প্ৰাণীয়ে গৈ ওখ চাঙত উঠি থাকিল।

তীব্ৰ বেদনাত তৰাৰ বুকুখন মোচৰ খাই গ'ল।

— তুমি বাক গৰুহাল এৰাল দিলা নে?

— ৰবাহে তই মাথো কামত কৈ কথা বেছি কৰ। ধৈৰ্য্য ধৰ।

তৰা মনে মনে থাকিল।

ক্ৰমাৎ পৰিস্থিতি অধিক বেয়াৰ ফাললৈ ঢাল খালে। হঠাতে তৰাই চিঞৰি

দিলে। এডাল সাপে চাঙখনৰ খুঁত আউজী বৈ আছিল। তাই ধনবৰৰ হাতত জোৰকৈ খামুচি ধৰিলে। ধনবৰৰ চকুৰে তপত চকুলো এধাৰি বাগৰি গ'ল। বহু কষ্টৰে সি পানীয়ে মহতিয়াই যোৱা ভঁৰালটোলৈ চাই থাকিল।

... .. শেষ হ'ল। ধনবৰ আৰু তৰাৰ ঘামৰ টোপালৰে অজা চাউলমুঠিয়ে ঘোলা আৰু কলা পানীৰ সৈতে মিহলি হৈ গ'ল।

অৱশেষত ধনবৰ আৰু তৰা উঠি থকা চাঙখনো ঘোলা পানীৰ সতে যুঁজ দি দি ভাগৰি পৰিবলৈ ধৰিলে। এয়া পানীয়ে চাঙখন বুৰাই পেলাব এতিয়া। বিকট চিঞৰ মাৰি তৰা ধনবৰৰ বুকুত বাগৰি পৰিল। তাৰ পাছত তাইৰ মনত নাই।.....

বহুত ক্ষণ পাছত তাই চকু মেলি চালে। সেয়া ওচৰত কোন? দুৰ্বল চকুৰে তাই লোহিতক চকামকাকৈ দেখা পালে।

— হা! হা! কি সাৰ পালি?

তৰা চমকি উঠিল। তাইৰ গাটো

দেখোন আগতকৈ দুৰ্বল দুৰ্বল লাগিছে ।
কিস্ত মইনা ? ধনবৰ ...

লোহিতে মদৰ বটলটো পানীত দলিয়াই
পেলাব খুজি বৈ গ'ল । দূৰৈত ভেল এখনত
সেয়া ধনবৰ নহয় নে ?

ধনবৰ হিংস্ৰ চাৰনিৰে লোহিতলৈ

চাই আগবাঢ়ি গ'ল । মইনাৰ বুকু খানাক
মাত সি কেতিয়াও শুনা নাপাব । সি
বঠাপাত চুবুৰীয়া লৰা বনোজলৈ আগ বঢ়াই
দি লোহিতলৈ পোনালে । আক বনোজ
গ'ল তাৰ বন্ধু পত্নীৰ কাষলৈ । ●

★ মহাবিদ্যালয় সপ্তাহৰ আকস্মিক গল্প প্রতিযোগিতাত প্রথম পুৰস্কাৰ প্রাপ্ত ।

সাঁথৰ

- ১। উঠিলে ফৰিঙা দুই শিং লৈ,
ডেকা হ'ল ফৰিঙা দুই শিং থৈ ।
যেতিয়া ফৰিঙাৰ মৰিবৰ কাল,
তেতিয়া ফৰিঙাৰ দুয়ো শিং ভাল ।

উত্তৰ : জোণবাই

- ২। তিনিটি আখৰে মোৰ নামটি,
গৃহস্থৰ অপকাৰ কৰে দিনে ৰাতি ।
ওলোটাই কলে নাম একেদৰে বয়,
কোৱাচোন মোৰ নামটি কি হয় ?

উত্তৰ : মিগলি ।

সংগ্ৰহ- শ্ৰীশ্ৰীতি ভালুকদাৰ

এপ্ৰিল ফুল

দিলীপ দাস

বছ চেপ্টাৰ মূৰত এবিধ ভাল জাতৰ গোলাপ ফুলৰ পুলি যোগাৰ কৰি তাক ভালদৰে কই সাৰ পানীৰ যোগাৰ ধৰাৰ পিছত ই যেতিয়া ডাঙৰ হয় আৰু ফুল ধৰে তেতিয়া ইয়াক যদি কোনোবা হুণ্ট লৰাই ছিঙি লৈ যায় তেতিয়া কেনেকুৱা লাগিব বাক? ৰমেন বৰুৱাৰ ঠিক তেনে লাগিল। কিন্তু প্ৰফেচাৰ বৰুৱা এজন শিক্ষিত মানুহ। তেওঁ অলপতে নাভীহীন হোৱা বিধৰ লোক নহয়। তেওঁ ঠিক কৰিলে অ. চি, শৰ্মাক লগ ধৰি কথাটো কব, অ. চি শৰ্মা তেওঁৰ বন্ধু মানুহ, তেওঁ নিশ্চয় সহায়ৰ হাত আগবঢ়াব।

প্ৰফেচাৰ বৰুৱাই সেইমতে কাম কৰিলে। তেওঁৰ কথা শুনি অ. চি শৰ্মা অলপ চিন্তিত হ'ল। “লৰাজন আপোনাৰ ঘৰত কাম কৰা কিমান দিন হ'ল।” অনুদানী ভাষাৰে অ. চি, য়ে প্ৰশ্ন কৰিলে। বৰুৱাই হিচাপ এটা কৰি কলে — ‘প্ৰায় পাছ বছৰ মানেই হয়।’

অ. চি য়ে বৰুৱাৰ পৰা সকলো কথা গম পোৱাৰ পিছত ঠিক হ'ল যে তেওঁলোক

লৰাজনৰ গাওঁ ৰতন পুৰত যাব। অলপ পিছতে তেওঁলোক ৰতনপুৰ গাওঁ অভিমুখে যাত্ৰা কৰিলে। এটি সাধাৰণ ভঙা জুপুৰীৰ সন্মুখত তেওঁলোকৰ জীপখন ৰাখিল। পুলিচৰ জীপ দেখা পাই গাওঁৰ মানুহবোৰ মনত উৎকণ্ঠা লৈ জীপৰ কাষ চাপিল। অ. চি, শৰ্মাই জীপৰ পৰা নামি পুলিচী মেজাজেৰে এজন মানুহক সুধিলে — ‘এইটো তৰুণ বৈশ্যৰ জুপুৰী হয়নে?’

— “হয় ছাৰ।” মানুহজনে তৎক্ষণাত উত্তৰ দিলে।

তেতিয়া তৰুণে তাৰ অসুস্থ বুঢ়ী মাকক ঔষধ খুৱাব লৈছিল মাত্ৰ। হঠাতে বাহিৰত জলস্থূল শুনি সি বাহিৰলৈ ওলাল। সন্মুখত স্বয়ং মালিক আৰু তেওঁৰ লগত পুলিচ দেখা পাই সি আচৰিত হ'ল। তাক দেখাৰ লগে লগে বৰুৱাই চিঞৰি উঠিল — ‘শৰ্মা এইজনেই কালপ্ৰিট, সিয়েই মোৰ ছোৱালীক কিডনেপ কৰিছে।’

অ. চি য়ে থাপকৈ তৰুণৰ বং উৱলি যাৱ ধৰা-চোলাত ধৰিলে। কেইচৰমান মাৰাৰ

পিছত অ. চি, য়ে তাক প্ৰথম প্ৰশ্ন কৰিলে—

“ক বৰুৱাৰ ছোৱালীক কত লুকুৱাই থৈছ।”
তৰুণ আচৰিত হল। মাকৰ অসুখৰ খবৰ
পোৱাৰ পিছত দি যেতিয়া বাইদেউৰ পত্নী
এশ টকা লৈ ঘৰটো বুলি ওলাই আহে, তেতিয়া
মাধুৰী আইদেউ দেখোন বাহিৰৰ চোতালখনত
খেলি আছিল। তাক নিমাত দেখি অ. চি
শৰ্মাই তাক আৰু কেইটামান চৰভুকু মাৰাৰ
পিছত কলে— ‘বুজিছে বৰুৱা এনেকৈ নহব,
ইয়াক থানালৈ লোৱা ঠিক হব। তাতে ইয়াৰ
মুখ খোলা যাব।’

কোনোমতে চুচৰি আহি দুৱাৰ মুখ
পোৱা তৰুণৰ মাকে যেতিয়া শুনিলে পুতেকক
থানাত লৈ যোৱাৰ কথা। মাতৃ হৃদয় স্থিৰে
থাকিব নোৱাৰিলে। তাই শৰীৰৰ সমস্ত
শক্তি প্ৰয়োগ কৰি দৌৰি আহি বৰুৱাৰ
ভৰিত ধৰি, অশ্রুসিক্ত নয়নেৰে তেওঁক
অনুনয় বিনয় কৰিব ধৰিলে তাক থানাত
লৈ নাযাবলৈ। ইমান সময় খং দমাই
কৰি বখা বৰুৱাই বুঢ়ীৰ সাহ দেখি খংৰত
জিকোৰ খাই উঠিল। আৰু খংৰ ভমকত
বুঢ়ীক গুৰিয়াই দিলে। এনেই দুৰ্বল দেহা
তাতে আকৌ গুৰিখাই বুঢ়ী তাতে চিত খাই
পৰিল।

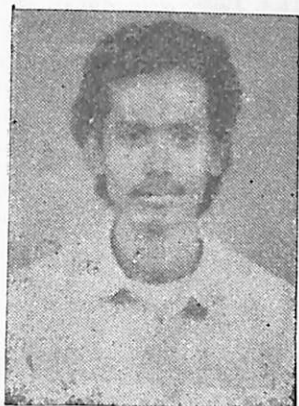
তৰুণক থানাত থৈ বৰুৱা যেতিয়া
ঘৰত উপস্থিত হল, তেওঁৰ আশ্চৰ্যৰ সীমা
নোহোৱা হল। তেওঁ দেখিলে তেওঁৰ
হেৰোৱা ন বছৰীয়া জীয়েক মাধুৰী তাইৰ
মৰম লগা মাত্ৰেৰে মাকক কৈ আছে— ‘ছোৱা
মা মই তোমালোকৰ লগত কেনেকৈ এপ্ৰিল ফুল
কৰিলো; মই পালেংৰ তলত লুকাই আছিলো,
আৰু তোমালোকে মোক বিছাৰি নাপাই
ভুলস্থূল লগালা। ‘জীয়েকৰ কথা শুনি
প্ৰফেচৰ বৰুৱাৰ মূৰটো আচন্দ্রাই কৰিলে।
এটি নিষ্পাপ শিশুৰ ধেমালিৰ ফলস্বৰূপে
তেওঁ কিয়ে পাপ কাৰ্য্য নকৰিলে। বৰুৱাই
অলপো পলম নকৰাকৈ থানাত উপস্থিত হল।

অ. চি য়ে তেওঁক দেখাৰ লগে লগে
মাত লগালে— বৰুৱা অলপ আগতে এজন
মানুহ আহি খবৰ দি গল, তৰুণৰ মাক
হেনো চুকাৰ।’ তেওঁ থিয় হৈ থকা
শক্তিকনো যেন হেৰুৱাই পেলালে। ওচৰতে
থকা চকীখনত তেওঁ বহি পৰিল। তৰুণক
দেখা কৰিবলৈ তেওঁৰ সাহ নহল।
অ. চি সকলো কথা বুজাই তেওঁ বাহিৰলৈ
ওলাল। বাহিৰত তেতিয়া আন্ধাৰৰ ৰাজত্ব
চলিছে।

: কৃতজ্ঞতা স্বীকাৰ :

- ★ অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত সুভাষ চন্দ্ৰ চক্ৰবৰ্তী ।
- ★ উপাধ্যক্ষ শ্ৰীযুত জ্যোতিষ মজুমদাৰ ।
- ★ ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক শ্ৰীযুত মনোমোহন নাথ ।
- ★ অধ্যাপকবৃন্দ সৰ্বশ্ৰীযুত সমীৰ কুমাৰ ৰায় ,
ডঃ চন্দ্ৰমোহন দাস , বীৰেন পাটগিৰী ,
যতীন বৰুৱা , তৰুণ বাহাদুৰ , আমজাদ
ভূচেইন , ৰামবিলাস ৰায়শৰ্মা ।
- ★ অধ্যাপিকাৱন্দ সৰ্বশ্ৰীযুক্তা সান্ত্বনাময়ী মজুমদাৰ ,
উমা চক্ৰবৰ্তী , ভাস্বতী চক্ৰবৰ্তী , বিনী ডেকা ,
তৰুলতা দত্ত , মল্লিকা খাখলাৰী ।
- ★ ছাত্ৰ একতা সভাৰ সতীৰ্থবৃন্দ ।
- ★ বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় 'আচু' গোট ।
- ★ বেটুপাতৰ শিল্পী শ্ৰী নিৰ্মল ৰায় ।
- ★ বন্ধু-বান্ধৱী সৰ্বশ্ৰী পঙ্কজ শৰ্মা , ৰফিকুল ইসলাম,
চক্ৰপাণি ৰায় , ৰশ্মিৰেখা বৰকাকতী , প্ৰীতি
মজুমদাৰ , দিলীপ দাস , খগেন দাস , মানিক
সেন , আকুল বাছেদ , মৃণাল ৰায় , মৃণালী দাস
ছোহৰাব আহমেদ , কিশোৰ দাস , ইলিয়াচ
বেগম , অৰ্পণ বল , ভবেশ বেজবৰুৱা , জাহান উদ্দিন ।
- ★ অগ্ৰজপ্ৰতিম শ্ৰীশংকৰ প্ৰদাস ৰায় আৰু শ্ৰীপৰেশ বৰ্মণ ।
- ★ ৰূপক প্ৰেছৰ শ্ৰীমুৱত ভট্টাচাৰ্য আৰু কস্মীবৃন্দ ।

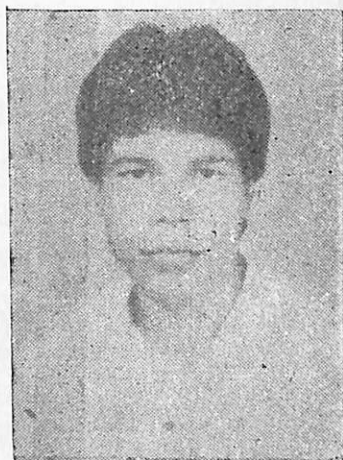
Our Talent

Mr. Abhijit Roy
Best Singer

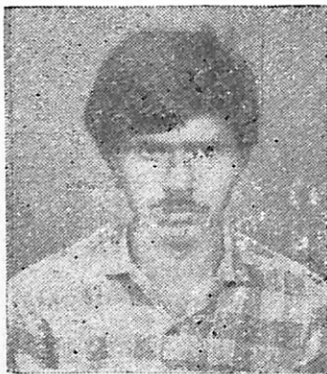
Miss. Chabirani Kalita
Best Singer

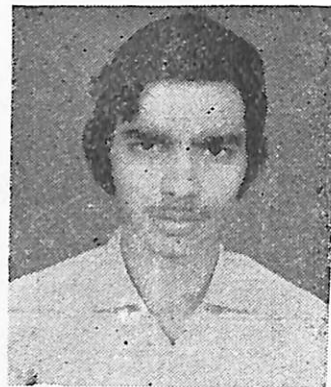
Mr. Dilip Roy
Best Athlete (Boys)

Miss Bina Choudhury
Best Athlete (Girls)

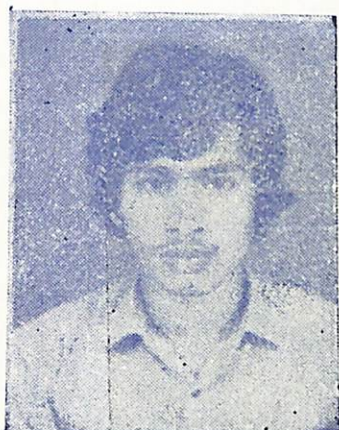
Mr. Md. Abul Khaleque
Best Orator

Anil Kumar Jalan
Secured First Class 5th Position
in B. Com, Part II Exam. , 1989

Bimal Kumar (Senior Under Officer)
has been awarded as the All India
Best Cadet in Rock Climbing Training Camp , held in Gwalior
(Organised by D. G. , N. C C) from
our COLLEGE.

Mr. Mohan Ch. Dutta
Best Social Worker

Miss. Rashmi Rekha Barkakati
Best Literary

Mr. Pankaj Sarma
Best Director

Mr. Tirap Roy Choudhury
Best Actor

Glory Of Our Debate & Symposium Section

Standing (Right to Left) Mr Arnab Baul won 1st Prize in the All Assam Inter College Debate Competition organized by Bongaigaon College Silver Jubilee Celebration Committee. Miss Rashmi Rekha Barkakati and Mr. Abdul Khaleque won the Ramani Kanta Sarma Memorial Shield of the all Assam Inter College debate Competition organized by Bijni college Sahitya chaara as the best team. Miss Barkakati and Mr. Khaleque won individually 1st & 2nd prize respectively.

Sitting : (Right to left) Mr. Tarun Kr. Bahadur, Prof.-in-charge and Mr. Anil Kumar Singh Secretary of the section.

Bongaigaon College Magazine

16TH ISSUE

1989-90

: English Section :

Editor :

Md. Abdul Khaleque

Contents :

● Literary Essay :

Danger of Population Explosion	—	Kishore Kr. Das	1
Problems of higher education and The new education policy 1986	—	J. K. Majumdar	7
National Service Scheme	—	Amzad Hussain	12
Public distribution system in Assam—An over view	—	Dr. Rabindranath Das	18

● Short Story :

The Debt	—	Barnali Das	22
----------	---	-------------	----

● Poem :

Think Awhile	—	Rinku Chatterjee	29
A song of Mother	—	Jatan Lal Jain	30
Youth	—	Rudra Kr. Day	30

Literary Essay

Dangers of Population Explosion

Kishor Kr. Das

Man is the creator of all the wealth, said Karl Marx, and without man, all other resources remain idle. Thus man is the central focal point of all development efforts. Man produces wealth and wealth is produced for the use of mankind. Hence population of a country is a crucial factor in the development of its economy. Population was one of the most important contributory factors in the early development of western countries. Increasing population provided additional hands to work and additional pockets to buy the newly produced goods. However, beyond a point, the additional population becomes a drain on our economy's limited resources, more so particularly in the case of under-developed

countries.

The issue of population growth has made policy-makers worried in all overpopulated parts of the world. Excessive growth of population is behind almost all material problems of contemporary times such as uncontrolled and haphazard urbanisation, growing unemployment and increasing pressure on land and environment.

In terms of the size of population, India is the second largest country in the world, next only to China. India's population constitutes nearly 15 percent of the total world population while her geographical area is only 2.4 percent of the world area. With such a huge population to support on so small an area,

the country finds itself in a great difficulty in making any significant dent on its poverty and economic backwardness. India's national income which is barely two percent of the total global income, clearly shows the tremendous strain of population on her economy. According to the 1981 Census Report the total population of India as on April 1, 1981 was around 685.2 million. Population in India is now increasing at the rate of 2.5 percent or by over one crore of people per annum. Thus during the thirty years viz., 1951-1981, India's population has increased by about 324 million. The decade 1971-81 alone recorded the highest growth in population of about 137 million people giving a growth rate of 25 percent during this decade as against the previous growth rate of 24.8 percent recorded during 1961-71. This is quite an alarming rate of popula-

tion increase particularly in a developing country like India. It is estimated that at the present rate of increase, population of India may cross the frightening figure of one thousand million (100 crores) by the end of this century. The greatest threat to India's development is its population. Population explosion outpaces all production and resources of our economy. Let us try to analyse in what ways the growth of population hinders the development of an economy.

Population Growth and National Income : Increasing population has eaten up much of the additional income that has been generated in the economy during the period of every Five year plan. As is evident from the national income data, the national income of India (at 1970-71 prices) recorded almost a three fold increase between 1950-51 and 1980-81.

However there was a population increase of more than 32 crore persons during this period. Consequently, the per capita income failed to record any significant rise. Thus as against a three-fold increase in national income, the per capita income has gone up barely by fifty percent over this period of nearly three decades. Again between 1980-81 and 1987-88, real national income (at 1930-81 prices) recorded as 36 percent rise, but the rise in per capita income was less than 18 percent.

Increasing burden of unproductive population :—Unproductive population means those persons who are not engaged in employment. Increasing population with the growing number of children, old persons adds more to the unproductive population of the country. When the growth rate of population increases, more people are added to the unproductive age group

while a smaller number of people cross this age group to become productive workers because the earlier rate of population growth has been small. Thus the proportion of unproductive population to the total population increases. The proportion of unproductive population in India according to the census of 1981 stood at 62.5 percent.

Population growth & unemployment :

Rising population may create the labour force for a developed economy. But in an under developed country like India a fast growing population aggravates the unemployment problem. The back log of unemployment at the end of Second Five Year Plan was estimated at 9 million and at the end of the Third Five Year Plan it was 12 million. The Fourth and Fifth Five Year Plans ended with still larger figures of unemployment. By the end of 87-88, the number of unemployed persons in India

was estimated to be over 30 million. A large number of unemployed persons i.e., unproductive consumers have to be fed and clothed. So, productive resources have to be diverted away from economic development.

Population Growth & Food shortage :

Fast growing population in India has resulted a food problem in the country. In the process of economic development income elasticity of demand for food goes up. Then a large quantities of food will have to be imported and ultimately we will lose our valuable foreign exchange. Between 1956 and 1987, net availability of foodgrains increased from 63 million tonnes to 133 million tonnes but during the same period, population increased from 397 million to 781 million. Consequently, per capita domestic availability of foodgrains increased from 431 grams to 465 grams signifying a very small increase of only 8 per cent in 28 years. All this has happened

because the population increase has been very fast during these years.

Population Growth & Capital Formation :

One of the most serious consequences of rapidly growing population on the economic development of a country is that it hampers the country's capacity to save and ultimately the growth of capital formation. Since much of the additional income has to be spent on maintaining the additional people, the volume of savings becomes lower. For example, the net rate of domestic saving, which had reached 13.5 percent of the net domestic product in 1980-81, came down to 11.1 percent in 1987-88. Similarly, the rate of net capital formation came down from 15.2 percent of the NDP in 1980-81 to 13.3 percent in 1987-88. Population Growth and the Burden of Education, Medical care, Environment!

Pollution, Housing problem, Social Conflict :- A high rate of growth of population also creates some problem for an developing economy like India. In our country, the present growth rate of population is 2.2 percent per annum and in the same time number of children also increases at a faster rate and Government is bound to expand their expenditure on education. Expenditure on education is a social investment in men and this type of increases the productivity of labour force. But time lag in this regard is very long, so the direct effect in raising output per unit of investment is very low. Expenditure per pupil is estimated at Rs. 144 per year. The population in the age group of 6-14 being 156 million in 1981 increase in expenditure on education will work out to Rs. 2,246 crores per year. The expenditure on university education

will have to be increased as a result of pressure of pupils from secondary school, the total increased expenditure on education will be still greater.

In India a faster growing population also creates the problem of medical care and expenditure on medical care and public health, this type of expenditure is increasing year after year.

A faster growing population also creates housing problem in India. But Government can not provide housing facility to every citizen of a developing country.

In most of the developing country like India, water, air and land, the basic commodities of life, are persistently getting polluted in the wake of population growth, industrialisation and urbanisation on account of industrial effluents, discharge of sewage, dust, smoke, stack emissions, solid wastes.

Bongaigaon College Magazine

In India and of the developing countries, the main causes of every social conflict is high rate of growth of production. For example, a large number of unemployed youth in most of the parts of our

country have become frustrated about their future and they have created many problems, ultimately leading to social conflict.

The value of a really great student to the country is equal to half a dozen grain elevators or a new transcontinental railway.

—William Osler

:: Literary Essay ::

PROBLEMS OF HIGHER EDUCATION AND THE NEW EDUCATION POLICY 1986.

J. K. Majumdar
Vice Principal

At present, since the year 1986, the new education policy of Govt. of India has been being in progress. The policy, decides to establish some autonomous college on priority basis, redesign courses of studies, create State Council's of higher education, create Accreditation and Assessment council, introduce alternative models of management in Universities recruit teachers by National qualifying Test, make research and development broad based, training / orientation of teachers, improve efficiency, develop youth and sports, provide education for the minorities, scheduled cast/scheduled tribes, Handicapped and women. The purpose and objective of the education policy is no doubt filled with lofty ideals and high

ambition. Some of the objectives are for - reaching and expensive. There are also the infra-structural problems and lack of timely supply of financial grants from the Govt's both Central and State.

The task forces appointed to find out the details of the practicability of the implementation of these programmes will have to study the problems and the remedial measures very accurately and cautiously so that no hindrance would appear in the path of educational progress.

In the fulfilment of the aim of autonomous colleges, the problems will naturally arise in maintaining co-ordination among different colleges of the country and also between Universities and

College in respect of courses of study, management and control, examinations and awarding of degrees. The Universities will be mere of teaching nature with limited capacity of managing the post graduate teaching and research works. The existing affiliated colleges will be independent of management and control of their respective Universities. Now the question arises, will all the colleges of the country be able to reach status of such an autonomy in true sense, though of late? It seems to be impossible. All the colleges will not be able to introduce similar courses of studies simultaneously and create discrepancies in respect of standard of education. The state councils of education may be required to work under state Govts and bureaucratic control, the impact of which may fall adversely on the colleges and Universities. The balance of their

working may be lost varying in their methods and managements from provinces to provinces. The accreditation and assessment councils with its supervising inspecting and evaluating functions may lead to classifications of colleges into different grades and even closure of some of them because of inefficiency. If not properly certified by the council in suitable time, some of the colleges will suffer financially and psychologically. The introduction of National qualifying test for recruitment of teachers may create certain problems like deprivation of candidates of locality by intrigue teaching through regional languages and under psychologically pressure on candidates, on the other hand much are being mentioned in the policy about pursuit of research work, attending of Refreshers & orientation Courses and improvement of qualifications by teachers but

without providing scopes and facilities to the teachers for their achievements in near future. It is doubtful, how long period will be needed for training all the teachers quite according to the requirements. Moreover, for the evaluation of the performance by teachers, the required equipments, tools, library and laboratory facilities are not equally available in all the colleges. Teachers cannot be engaged for sufficient times in different venues of practicing works. Moreover, because of lack of required number of teachers the papers of teaching of different natures cannot be evenly distributed among the teachers according to their choice and specialisation. The idea that one teacher must take 18 to 24 classes in a week, on any paper of the subject must also be supplemented with the thought that a teacher should be granted autonomy to

teach subject only of his choice and interest. As regards the education of the S. T. and S. C. and minority classes more colleges and Universities in the rural areas should be established so that most of such people residing in the rural areas may received higher education. Hostel facilities in the colleges and Universities should be increased to accommodate students of such communities. Women should be given scopes more to acquire technical and medical education besides general education. The conservative ideas and narrow thinkings against free women education which have been the problem of the by gone years should be totally vanished even if required by passing some suitable act. The spirit and incentive of work and the reality of life should be allowed to enjoy by the handicapped by making proper arrangements of

their training for physical improvement and capability to work.

The problems of higher education in general are infrastructural, economic, relating to management and control, in respect of discipline order, atmospheric in connection with system of examination, standard etc. Most of the centres of higher learning lack proper buildings, hostel facilities, play grounds and other sports venues, library and laboratory facilities, Auditorium etc. The human power resources can be developed only with the help of such structural equipments. Naturally, education and training remain under developed and half concealed. Both mind and physique are not perfectly and expressedly improved. So far the financial conditions of the colleges and universities are concerned, grants for a full time plan period of five years by the U. G. C. together with the matching share of

the state Govt. is quite insufficient for the continuous development of the colleges. The provision for contribution a part of the expenditure by the college from their own funds which was not required previously, has now created burden for the colleges. So in order to remove financial stringencies timely and liberal grants may be made available for the improvement of the condition of the college. Proper attentions may be paid to the improvement of the economic conditions of the teachers. The provisions for future economic protection should be implemented. The professional allowances, conveyance allowances and housing facilities may be granted to teacher. The economic benefit which are available to the Govt. servants without any amenities. The leave rules of the teachers which are at present devoid of many details should be properly revised and rectified

allowing long time medical leaves with pay for certain total diseases, special leaves on certain specific occasions, study leaves etc. Facilities for research work and training should be provided to all the teachers equally for their timely promotion. The educational institutions should be free from unjust Governmental and bureaucratic control. They should be free from political intrigues. The present unrest in the academic atmosphere is due to entry of interested and inductive political in some of the educational centres of the country. The influence of party political and vested interested groups should be uprooted from the universities and colleges. The system of examination may be reformed.

The aim of holding examination should be not to increase the number of unsuccessful candidates. The provision for betterment of results may also be awarded to the students passing Part II examination of T.D.C. allowing them to respect two papers in the subsequent years acquiring degree. Attention should be given in maintaining standard in teaching and learning by process of timely evaluation and supervision with the help techniques. The success of the country will depend on production oriented, nation building creating real for self reliance character of educational curriculum.

"A blow with a word strikes deeper than
a blow with a sword."

— Burton .

National Service Scheme (NSS).

Amzad Hussain

Lecturer & Programme officer, NSS

Introduction :

The National Service Scheme shortly known as NSS has been sponsored by the Ministry of Education & Culture (Ministry of Human Resource), Govt. of India in Collaboration with the State Govt. and Co-ordinated and implemented by the Universities of different states of India.

This is a voluntary scheme offered by the College students. The scheme was started in September, 1969 during the Five Year Plan 1969-1974.

Objectives of N S S :

There are two broad objectives of N S S —

- a) Overall objective
- b) Specific objective

Overall objective is to provide the College Students with opportunities for the utilisation of their leisure time in the service of the nation after knowing their problems.

The Specific objective is to kindle the students Social Conscience, to give them an opportunity to work with and among people, to engage themselves in creative and constructive social work, to gain skill in the exercise of democratic leadership etc.

Procedure of Participation :

In accordance with the direction of N S S programme Co-ordinator of the university to which the College is affiliated, every college forms a unit enrolling 50 or 100 students as the case may be. The college unit functions under the

guidance of a Lecturer known as the Programme officer appointed by the Principal of the College. The students participating the scheme known as volunteers. Every volunteer is to participate in the twofold programme known as (a) Regular or Normal Programme and (b) Special Camping Programme. The NSS volunteer is to work for two continued years along with their studies putting in 120 hours of service each year under Regular or Normal Programme.

Programme under NSS : Some of the important programmes which may be undertaken by the NSS volunteers are given below :—

(a) Educational Programme, such as Adult Education, discussion on eradication of social evils like Castism, Communalism, untouchability etc.

(b) Programme during emergencies— the NSS volunteers may

help the victims of natural Calamities like cyclone, floods, earthquake etc.

(c) Environment Enrichment programme, such as construction of roads, village Streets, drains and plantation of trees, their preservation and upkeep etc.

(d) Social service programme, such as work in hospitals, orphanages, homes for the aged etc.

(e) Health & Family Welfare Programme, Such as mass immunisation, health education, population education etc.

Besides these, any programme may be undertaken according to the desirability and local needs.

Special Camping Programme : The Special Camping Programme was started in 1972-1973. Each college Unit is to hold a Special Camp for 10 days generally during the vacation. The expenditure is borne by the Govt. of India sharing with the State Govt in the ratio 7 : 5

Bongaigaon College Magazine

respectively. Special Camp is arranged in a backward village or Slum area of the town with the Co-operation of the local people. During the camp days a close relationship is established with the local people to know their problems and every effort is made to solve their problems and the matters are drawn to the notice of the Govt. A Socio-economic survey is conducted in the locality for this purpose.

NSS at Bongaigaon College : There is a unit of 50 volunteers in the College. The programme of the College participated in the programme Officers. Orientation course for 15 days at Santiniketan in 1979. The volunteers are participating in different activities under Normal Programme. A Special camp for 10 days was held on 15th September, 1981 at Dolaigaon village to offer voluntary service to the adjoining area. The special camp was declared open by

Sri S. C. Chakrabarty, Principal Bongaigaon College unfurling the NSS flag in the morning of 15th September, 1981. He advised the volunteers to maintain discipline and order in the camp.

Besides 36 NSS volunteers (29 boys and 7 girls.) the following Lecturers and local persons participated in the camp.

Participation by Lecturer :

1. Mr. J. K. Mazumder
2. „ C. M. Das.
3. „ M Basumatary.
4. „ R. N. Kumar.
5. „ G. Talukdar.

Participation by Local People :

1. Mr. Manasha Ray
2. „ Gajen Choudhury
3. „ Ratikanta Choudhury.
4. „ Durgeswar Ray.

Many works were performed by the volunteers with the help of the local people and guidance of the programme officer and other

lecturers. Among the different works performed by the volunteers one important work can be mentioned here is that one K.M. road beginning from BOC to Dolaigaon was repaired. On the concluding day (24/10/81) a function was organised to mark the occasion. Amongst the important invitees Late Sita Nath Brahmo Choudhury, Ex-president of Assam Sahitya Sabha, Mr. Uttam Ch. Brahima, the then president of College G.B. and Mr. Binanda Ch. Pathak, Ex-Head master of Birjhora H. E. School were present. They made valuable speeches and expressed satisfaction on the performance of the NSS volunteers specially in plantation works. Late Brahma Choudhury, the chief guest of the function distributed the certificates of proficiency amongst the Campers.

Thereafter, no Special camp could be held due to the non-release of fund by the University

authority.

Programme at the University Level :

There are at present more than 70 Colleges under Gauhati University having NSS units. There is a Programme officers' Forum under Gauhati University which meets twice a year to discuss different matters concerning NSS. Every year university level orientation-cum-special camp for volunteers leaders and Programme officers is held where four volunteers along with the P. O from each College Participate. Our College participated thrice in the 5 days university level camp at North Gauhati College from 3rd June to 7th June, 1982, Kaliabor College from 29th July to 2nd August 1989 and Goalpara College from 13th July to 17th July 1990.

The following four volunteers of Bongaigaon College unit participated in the camp held at North Gauhati College in 1982 :-

- 1) Mr. Sarbeswar Barman.
- 2) Miss Malina Deka.
- 3) Mr. Manoj Kr. Mazumder.
- 4) Miss Rekha Roy.

Besides the volunteers and the P. Os the following persons and officials delivered speeches and participated in the seminar.

1. Mr. N. Thillai Nayagam, Executive Director, Nagaland Peace Centre, Kohima.
2. Deputy Programme Officer, N E Region.
3. Mr. B. N Das, Programme Co-ordinator, G. U.
4. Health Officials of State Directorate of Health Services.

Again the following volunteers of our College Participated in the University level Camp at Koliabor College in 1989 :—

1. Mr. Mohan Ch. Dutta
 2. Md. Abdul Khaleque.
 3. Mr. Ranjit Barman.
 4. Mr. Krishna Kanta Chouhan.
- 33 Colleges participated in this

Camp inspite of high floods. Six groups were formed for the efficient management and work of the camp. The group (Dhanbar Dal) which was led under the guidance of P. O of Bongaigaon College was adjudged as the best group.

Besides Sramdan, Seminars and Cultural functions were organised everyday. Seminars on 'New Education Policy' 'Ecology' etc. were organised. In the Seminar Dr. U. Deka, Prof A. Kalita and Mr. Harandra Nath Dev Goswami, Chief Conservator, East Assam Participated. On the concluding day a function was organised which was presided by Mr. D. K. Hazarika, Principal Kaliabor College.

In 1990, University level Annual Camp was held at Goalpara College from 13th July to 17th July, 1990. 40 Colleges participated in the Camp. From our College the following students

along with the Programme Officer participated in the Camp :-

1. Kamal Chakraborty
2. Abdul Khaleque
3. Kishore Kr. Das
4. Pradip Kr. Sarkar

The volunteers, participated in different programme such as Sramdan, Seminar, Quis, Cultural Programme in the events etc. In the concluding function, Mr. D. P. Barooah, V.C., G. U., Dr. B. Chakraborty, Regional Programme Adviser, NSS. Dr. R. Sarmah, Secretary P. G. Classes, G. U. and

Dr. Prabin Das, Director of Sports and Youth Welfare and Programme Co-ordinator, NSS, G. U. participated.

The success of NSS programme depends on the sincerity of the Volunteers and P. Os, fund released by the govt.; Co-operation of the teachers, general people and different govt. departments/officials such as D. C, S.D.O, Health & Medical Dept., P. H. E. Dept. Social forestry Dept. Voluntary Organisations, PWD etc. ●

"Success often comes to those who dare and act, it seldom goes to the timid who are ever afraid to the consequences."

— Jawahar Lal Nehru

PUBLIC DISTRIBUTION SYSTEM IN ASSAM— AN OVER VIEW

Dr. Rabindra Nath Das

Public distribution system is essentially designed for the equitable distribution of the scarce and every day used commodities. When there is scarcity of such commodities and the prices of the commodities rise and at the same time when the free market mechanism fails to satisfy the requirements of the poorer section of the community, then there is the need of public distribution system.

The operational success of the public distribution system and the strategy to achieve it will depend on the nature of market environments in which the system shall operate and the degree to which the decision makers are able to perceive and link the role of public distribution market in the state.

Almost all the essential commodities of mass consumption of the state of Assam are procured from outside, the supply of which on the other hand depends upon the level of production of the supplying states. In the present inflationary situation and scarcity prove economy of the country, as a whole slight shortfall in production leads to disproportionate variation in supply, distribution and prices. Unscrupulous traders take full advantage of this situation and exploit the consumers as they like. The public distribution scheme got a new impetus by its inclusion in the new 20 point programme. It is to be admitted that because of the Democratic character and service oriented role, the

Co-operatives is considered as the only reliable agency for the successful implementation of the public distribution scheme with more enlightened co-operators and more efficient managers.

During the later part of the second world war (from 1943-44) when war came nearer to Assam, scarcity of many essential commodities like rice, flour, yarn, cloth, sugar, salt, kerosine etc. was keenly felt throughout the state. The ordinary channel of trade could not operate effectively in this period due to the transport bottlenecks and procurement difficulties. Government encouraged the formation of co-operative societies to distribute essential commodities to the public.

The state Federation has in this respect dual role to play, Efficient public distribution system requires a nexus among production, distribution of the selected

commodities of mass consumption. The state Federation should maintain a regular contact with the source of production, arrange procurement of the selected commodities, maintain adequate stock and distribute these commodities through the net work of the primary consumer societies in the urban areas and through multipurpose societies, (G. P. level societies in case of Assam) in the rural areas. For the purpose of procurement and transportation and collaboration of national co-operatives like National co-operative Agricultural Marketing Federation (NAFED) may be much help.

The entire state of Assam was Covered by public distribution system. The co-operatives in Assam have provided a structure for public distribution system but the policy decision regarding this, such as issue of commodities to the

whole-salers and retail sellers, allocation of margin, quantum of allocation are decided by the state Food & Civil Suppliers department.

The public distribution system introduced in the state since 1st August 1975. Essential commodities which were earlier distributed through a net work of 11,549 individual fair price shops in the state were distributed through 700 G. P. S. S. with 669 branches and 17,325 individual fair price shops in rural areas of the plains districts, 35 LAMPS with 349 retail outlets and 84 other Co-operatives in rural areas of the hill districts. Besides, 23 whole sale co-operatives, 130 primary stores and 2196 individual fair price shops maintained the public distribution system in the urban areas in 1984-85.

In addition to this, STATED have also maintained 102 retail outlets in urban and semi-urban

areas in the state.

The basic problem felt in running the P.D.S. in the state is one of the availability of commodities. This is mainly due to late arrival/delivery of commodities against Govt. of India monthly allocation. Further the delivery was not uniform through-out the state and some of the districts like Cachar and Dibrugarh face difficulties in getting the allotted quota. The building of a buffer stock within the state for un-interrupted supply during the lean month may need serious consideration.

It is often criticised that the public distribution system as run today has a direct bias in favour of urban areas mainly in terms of quantity works per unit of consumption. It is also stated that certain commodities like edible oils, kerosene, controlled cloth etc. are sent to the rural areas as and when available of

essential commodities supplied through P. D. S. when market price in rural areas tend to be higher in lean seasons. It is criticised that subsidies meant for rural people have misappropriated by various agencies involved.

An efficient public distribution system requires nexus between production, transportation, storage

and distribution function. Any weak link in the system can throw it out of gear and detract from its efficiency, since public distribution system is a multi-agency undertaking co-operated and integrated approach to its administration is essential for fruitful functioning. ●

**"A good book is the precious life-blood
of a master-spirit, embalmed and
treasured up on purpose to a life
beyond life."**

— MILTON.

Short Story :

The Debt

Barnali Das

This was more or less a peaceful town in eastern India. That is why the communal violence came as a shock to most of its residents. The disturbances started sometime in the afternoon and gradually spread all over. The riot followed the usual pattern of looting, arson and stabbings.

Some inhabitants like Major Jha were blissfully ignorant of the whole affair till the evening. His residence was situated in one of the outskirts of the town. The locality was thinly populated. Major S. N. Jha had purchased his building after retirement because of its comparative seclusion. He disliked crowds and the noise that went with them.

The only other person in the household was Masud, his servant-cum-cook who was in his service for the last 25 years. Major Jha had been an unmarried man. Over these years Masud had got accustomed to the whims and angularities of his master's character. He had got used to the frequent shouts and beratings directed towards him by his employer.

This particular evening Major Jha followed his usual routine of finishing his bath, putting on his kurta and pyjama, standing in front of his mirror to trim his rather ferocious looking moustache and then opening the cupboard to bring out the bottle

of whisky and soda-water which were to be placed on the cane table on the verandah running along the upper story on the rear of the house. Here he consumed in peace three to four pegs of the stimulating beverage and then went for dinner sharp at 8-30 P. M.

"Masud, come here. Where are the soda-water bottles?" He shouted. Masud's face was pale and downcast as he came into the presence of his employer. Rather hesitantly he said, "Saab, there is no soda water."

"What! you fool! Why did not you bring in fresh stock? The Major looked unbelievably towards his servant.

"Saab, I could not go out. There is a Hindu-Muslim riot in the town. If they had seen me on the road, they would have killed me." Masud's voice was visibly shaken.

"If you were so scared to

move out, why didn't you tell me? I'd have gone myself to Abdullah's shop and got them. You know very well that I can't take whisky without soda." Major's voice was full of irritation.

"Saab the shops are all closed. Abdullah's shop was looted and then set on fire. Abdullah has been killed. His body is lying on the road, Saab." Masud said in a choked voice.

"What! Abdullah killed! What were his neighbours doing? Where was the police?" Major Jha cried out in a shocked voice.

"Huzur, no one came out to save Abdulla. The police have not been seen in this area since the disturbance began."

Any idea how and why this criminal nonsense started? Asked Major Jha. "Saab Enanuel, the gardener of Desai Saab, who was passing by our door told me that the whole thing started from a

quarrel between two boys who found a rubber ball lying on the street. One boy was a Hindu, the other was Muslim," replied Masud.

"Two street urchins fight about a rubber ball and a riot starts ! This country has really gone to the dogs. The bloody politicians are responsible for this mess," yelled Major Jha.

A loud banging sound was heard. The collapsible gate, which guarded the entrance to which the stair-case went down from the upper floor, was being violently shaken.

"Huzur, the rioters are here. They have come for me. They will kill me. What will happen then to my wife and my children, Huzur ? Please save me Saab." Masud wailed in agony.

Major Jha calmly put the dressing gown on and started for the stairs. Then he changed his

mind, came back into the room, opened the cup-board, put his old service revolver in the pocket of his dressing gown and went down the stairs to meet the callers. Meanwhile, the sound of rattling the closed collapsible gate was getting louder.

"What's the meaning of all these ? Are you going to break the gate, you scoundrels ? Do you know how much it cost me to put it there ? Are you going to pay for the repairs if it is broken ?" The barking parade-ground voice and the hawk-like look which once froze many a jawan to immobility had not lost its magic completely. The mob fell silent. The knocking of the gate was stopped.

The mob was headed by a local 'dada' whom the Major had seen once or twice earlier on the roads invariably in an inebriated condition. The Major had great contempt for those who could not

hold their drink. He lookd straight at the 'dada' now and asked him firmly, "What do you want ?"

"We have come for Masud , your bearer ,," came the reply.

"Why ?" roared the Major.

"There is a riot going on in the town. In the Purana Mahalla the Muslims have killed some Hindus. We want retaliation," claimed the 'dada' and a growl of approval went up from the mob.

"Why do'nt you show your bravery by going to the Purana Mahalla and by rescuing the Hindus there ? What has Masud got to do with it ?" asked Major Jha.

"Its a question of an eye for an eye, blood for blood ,," shouted a pock-marked young man who was standing behind the 'dada'. "You must hand over Masud to us." This was frenzied cry from the mob.

"That I simply can't do," The Majors voice was cold as steel. 'Number one, good helps are very

difficult to get. I know that Masud is an old crook but he is a damn good cook. He is a negligent but obedient servant. Number two, only six months back he took a loan of Rs. 2,000 from me to purchase a buffalo. He is supposed to repay the loan in 40 instalments through a monthly deduction of Rs. 50 from his salary. So far only four such instalments have been realised. I am yet to get Rs. 1800 from him. This is hard-earned money obtained through honest labour and not through smuggling and bootlegging. I simply cannot afford to lose it by allowing you to take away Masud from me.'

"We dont want to argue with with you. Hand him over or we will break the gate open.' The 'dada' shouted at the top of his voice.

"Very well, suddenly the Major's voice dropped down to a

deadly calm. "You pay me Rs. 1,800 here and now and take him away."

In his wide experience the 'dada' had sometimes been paid money for killing people. Sometimes he had taken a human life or two for his own pleasure. Now he was being asked to pay money from his own pocket if he wished to put someone out. He was flabbergasted. He looked at the Major and came to the decision that the man must be totally mad.

At this stage, a short fat man, with markings of sandal wood paste on his forehead came forward and said in a soft voice dripping with concern, "Sir, please think about your own safety. You are living alone in this house with a Muslim. He might kill you or poison you."

Major Jha roared with laughter. "You must be carzy man. Masud ... oh ... Masud trying to

kill me ! I could beat the life out of him with one hand. And don't talk about poisoning. I know Masud for 25 years."

The crowd lost its patience. Someone from behind threw a piece of brick which hit the gate, broke into two and one piece landed on the foot of the Major. This was the last straw for the retired Army officer. He took out the revolver and fired over the head of the crowd. The mob immediately retreated to a respectful and safe distance. "You children of bitches ! you swine ! Why don't you come nearer. This time I'm going to shoot straighter and lower." The Major was trembling with anger.

The sound of a motor engine was audible at some distance. Soon it came nearer. Suddenly the mob melted away. A police van came to a halt in front of the

Major's residence. An inspector and some armed constables came out of it. The inspector was known to Major Jha. His name was Mr. K. P. Sing.

Inspector Sing saluted the Major. "Has there been any disturbance here, Sir? We heard a shot," he asked.

"Where had you people been so long? A gang of ruffians came to get my servant Masud. I had to fire the revolver to scare them away," Major Jha stated with disgust.

"Sorry, Sir, We had been busy in the Purana Mahalla where the situation is very serious. We were short of men. Now that additional reinforcements have come in, we are able to control the situation," Inspector Sing replied in an apologetic tone. "Sir, it'd be better if you let your servant come with us. We have opened a relief camp for the

Muslims at the Central. Municipal School. He will be safer there for the time being," he said.

"Yes ... perhaps that'd be better. It is going to be an infernal nuisance without Masud but let us not take risks, Major Jha mumbled. Then he raised his voice and asked Masud to come down,

Masud had been a witness to the entire episode. He had sat frozen with fear on the landing of the stairs and had looked through the railings, remaining unseen by the mob. He came down the stairs with unsteady steps.

Major Jha looked suspiciously at Masud. "Why you are reeling from side to side? You haven't been at the whisky meanwhile, you rascal; have you? I am going to break your head if you had been there."

Masud move his head in a

tired and silent negative. "Saab, I thought my end had come. My blood had turned into water." He handed over the key of the gate to his master. His hand was still trembling.

Major Jha opened the collapsible gate. Suddenly Masud sat down and embraced his knees. "Huzur, I owe my life to you," he sobbed. "No. You owe me only Rs. 1,800," said the Major with a smile, in an unusually soft voice. His tone, however changed in a minute. "There, there ... enough of this weeping. Go with this police Saab and do exactly what he suggests. Here you may need some money. Take this twenty

rupee note. This I will adjust against your salary later on." The Major had brought out his baggy purse which almost always remained in close proximity of his body.

Masud entered the police van. Inspector Sing saluted the Major once more. "I am posting two armed constables at the corner, Sir. They have orders to shoot at the slightest hint of trouble." He declared. The van started on its way.

Major Jha closed the gate. He retraced his steps up the stairs. The evening had turned sour, he thought. A drink was badly needed. For once, it was going to be whisky, with plain water. ●

**"Nature never did betray,
The heart that loved her."**

— Wordsworth.

: Poem :

Think Awhile

Rinku Chatterjee

There she is,

You see her in front of your house—

Her hands stretched forward

Begging only a piece of bread !

That she, the aged woman,

Expects a little kindness from you,

You, who is blessed with much—

Should sacrifice a little for the sake of a wretched life,

Having no light, no sweetness, no happiness and hope for life.

You are the big guns of this civilized society—

But there, she and others like her

Are just a cog in machine.

This society honours, garlands and praises you

For your noble deeds,

But you know very well that in reality you hate them,

Because of their poverty, dirt and hunger.

You often stand on a platform and deliver a speech,

You feel sorry for them and shed crocodile tears ,

But that's of no use.

Think once again —

Your iron will may save a few or even a single life ,

Your refusal may ridicule your financial and social position

And future may blame you too !

You know that those who advise you

Are also armchair critics ,

So, be and help to be a good samaritan.

: Poem :

A Song Of Mother

Jatan Lal Jain

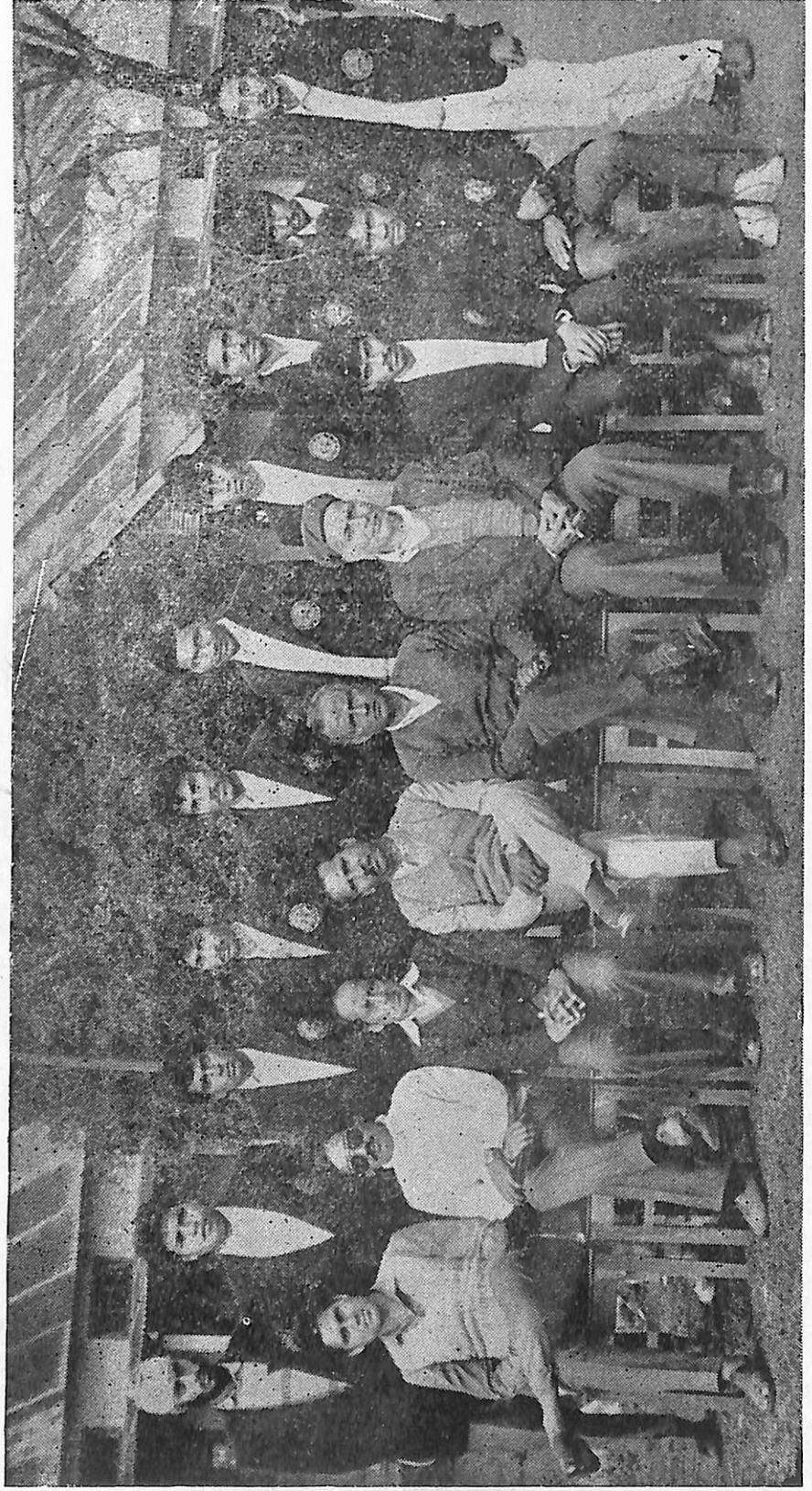
Youth

Mr. Rudra Kr. Dey

'M' is for the million O Dear earth, are we born here ?
Things you give me When we breathe do we feel great ?
'O' is for that We always remain sad,
you are growing old Surrounded with despair, terror and crime
'T' is for the tears Bound with rockets and weapons and drug
That were shed to save me One day this earth would blast.
'H' is for your heart So, what's the use of living in the dark ?
As good as gold This world is not for the youth.
'E' is for your eyes We the youth is sitting idle ;
For every thing to see No one tries to understand us ,
'R' is for the right and The burden of responsibilities ;
Right you can be , Creeps in like a black Serpent
Put them together Sorrow showers on us like rain ,
And spell 'Mother' And the Sea of Cruelty drowns us.
That means a lot
To all of us. ●

Bongaigaon College Students' Union Society

Executive Body : 1989 - 90

Sitting (From Left to Right) :— Prof. P. Sharma (i/c , Social service) Prof. T. K. Bahadur (i/c Debate & Symposium) Prof; M. M. Nath (i/c Literary) Prof. B. Patgiri (i/c Games & Sports) Principal S. C. Chakrabarty (President) Vice Principal J. K. Majumder (i/c , General) Mr. M. R. Majumder (Asstt. General Secy.) Mr. N. Barman (General Secy.)

Standing (From Left to Right) :— Mr. B. Singh (C/R H. S. 2nd yr. (Com) Mr. R. P. Yadav (Boys' common Room Secy.) Mr. A. K. Singh (Debate & Symposium Secy.) Mr. M. R. Medhi (C/R B. Com 1st. yr.) Mr. R. K. Roy (Fine Arts Secy.) Mr. D. C. Roy (C/R H. S. 1st yr Com.) Mr. B. Roy (C/R H. S. 1st yr Arts) Mr. J. C. Baruah (Games & Sports Secy.) Mr. M. A. Khaleque (Literary Secy) Mr. A. K. Malakar (Social Service Secy.)

Absence in Photo) ;— Prof. G. Talukdar (i/c Fine Arts.) Prof. (Mrs.) S. Majumder (i/c Girls' Common Room) Dr. R. N. Das (i/c Boys' Common Room) J. P. Das (Vice President) Miss N: Khatun (Girl's Common Room Secy.) Mr. K. Barman (C/R B. A. 3rd yr.) Mr. M. Chakarborty (C/R B. Com 3rd yr.) Mr. C. Baruah (C/R B. A. 2nd yr.) Mr. L. C. Nath (C/R B. Com 2nd yr.) Miss D. Choudhury (C/R B. A. 1st yr.) Mr. K. U. Ahmed (C/R H.S. 2nd yr. Arts) Mr. D. Roy (C/R H.S. 1st yr. Morning) Mr. N. Roy (C/R H S. 2nd yr Morning)

Report :

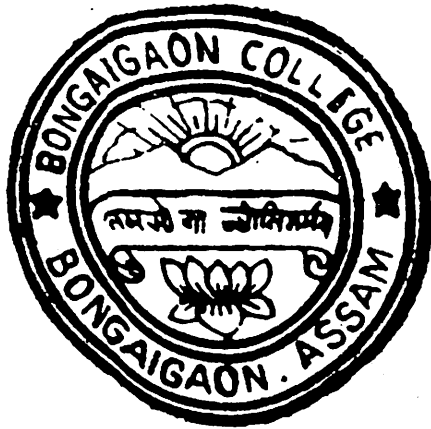
প্রতিবেদন :

Bongaigaon College Students'

UNION SOCIETY

Bongaigaon- 783 380

1989 — 90

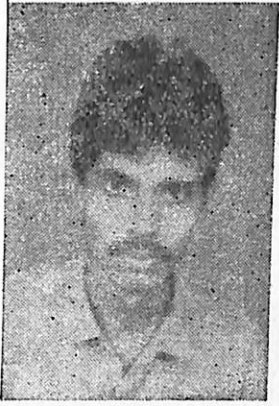
বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়

ছাত্র একতা সভা

বঙাইগাঁও- ৭৮৩ ৩৮০ (অসম)

১৯৮৯-৯০ ইং চন

॥ বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ॥

শ্রীমতাবজ্রন মজুমদার

সহ: সাধাৰণ সম্পাদক

প্রতিবেদনৰ পাতনিত মই বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ ছাত্র ছাত্রী বন্ধু বান্ধৱী লৈ আন্তৰিক শুভেচ্ছা ও কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছো, যি সকলে মোক বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় ছাত্র একতা সভাৰ (১৯৮৯-৯০) সহ: সাধাৰণ সম্পাদক হিচাপে নিৰ্বাচিত কৰি এই মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্র ছাত্রী সকলৰ সেৱা কৰাৰ সুযোগ দিলে। লগতে অধ্যক্ষ মহাশয়, উপাধ্যক্ষ মহাশয় আৰু আন আন অধ্যাপক অধ্যাপিকা মহাশয় মহাশয়া সকললৈও মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা নিবেদিতছো যি সকলৰ সু পৰামৰ্শৰ দ্বাৰা কাৰ্য্যকাল সুকলমে চলাই নিব পাৰিছো।

বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় ছাত্র একতা সভাৰ সহ: সাধাৰণ সম্পাদক হিচাপে কাৰ্য্যভাৰ পোৱাৰ দিনৰ পৰা এই মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্র ছাত্রী সকলৰ হৈ কি কৰিব পাৰিলো সেইটো আপোনালোকৰে বিচাৰ্য। বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়ৰ ভিতৰ চৰা নানা সমস্যাৰে ভৰা। এই সমস্যা সমূহৰ সুস্থ সমাধান অবিহনে এটা সুস্থ-শৈক্ষিক পৰিবেশ গঢ়ি নুঠিব। বৰ্তমান মহাবিদ্যালয়ৰ এটা জলন্ত সমস্যা হৈছে আলোচনীৰ ভাষা সমস্যা। যাৰ বাবে একাংশ ছাত্র ছাত্রীয়ে মহাবিদ্যালয় সপ্তাহো বজ্ৰণ কৰিছিল। আশা ৰাখিছো ছাত্র একতা সভাৰ সংবিধানৰ জৰিয়তে সমস্যাটোৰ সমাধান কৰিবলৈ সকলোৰে সচেষ্ট হ'ব।

অসমৰ এখন উদ্যোগ আৰু বাণিজ্য প্ৰধান চহৰ বঙাইগাঁওৰ উচ্চ শিক্ষাৰ প্ৰতিষ্ঠান এই মহাবিদ্যালয়ৰ ২৫ বছৰ পূৰ্ণ হোৱা উপলক্ষে ৰূপালী জয়ন্তী উৎসৱ

॥ বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ॥

১৯৯০ চনৰ ২৫ ফেব্ৰুৱাৰীৰ পৰা ২৮ ফেব্ৰুৱাৰী তিনি দিনীয়া কাৰ্য্য সূচীৰে পালন কৰা হয়। কপালী জয়ন্তী উৎসৱ উপলক্ষে নিৰ্মাণ কৰিবলৈ লোৱা কপালী জয়ন্তী স্মৃতি-ভৱনটো আজিলৈ সম্পূৰ্ণ হৈ নুঠাটো বৰ পৰিতাপৰ কথা। যদিও এই বিষয়ত আমি কতৃপক্ষক হেঁচা দি আহিছোঁ। আনহাতে কপালী জয়ন্তী উৎসৱৰ ঠিক দুদিন পিছতে উচ্চতৰ মাধ্যমিক শিক্ষান্ত পৰীক্ষা আৰম্ভ হয়। ইয়াৰ ফলত উচ্চতৰ মাধ্যমিক ২য় বাৰ্ষিকৰ সমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়েই কপালী জয়ন্তী উৎসৱৰ বিভিন্ন কাৰ্য্যসূচীত যোগদানৰ পৰা বিৰত থাকিব লগীয়া হয়। এই বিষয়ত কপালী জয়ন্তী উদযাপন সমিতিয়ে এই সকল ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ কথা চিন্তা নকৰা বাবে আমি অতিশয় দুঃখিত, এই কপালী জয়ন্তীৰ দিন পিছুৱাবলৈ দিয়া দাবীৰ উত্তৰত উদযাপন সমিতিয়ে জনাইছিল যে অসমৰ মুখ্যমন্ত্ৰী আৰু শিক্ষামন্ত্ৰীৰ এই উৎসৱত উপস্থিতিৰ কথা চিন্তা কৰিয়ে এইদৰে দিন স্থিৰ কৰা হৈছে। কিন্তু সময়ত এই মাননীয় মন্ত্ৰী দুজনাৰো উপস্থিতি দেখা নগল। এনে এটা মহান অনুষ্ঠানৰ ক্ষেত্ৰত ইয়াতকৈ লাজৰ কথা আৰু কি হব পাৰে।

বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় খনে আমাৰ এই অঞ্চলৰ উচ্চ শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত এক বিশিষ্ট ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি আহিছে। মহাবিদ্যালয়ত দিনক দিনে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যা বাঢ়ি গৈ আছে। ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ তুলনাত শ্ৰেণীত ডেকা-বেঙ কম হোৱা বাবে কেতিয়াবা কেতিয়াবা ছাত্ৰ ছাত্ৰী সকলে থিয় হৈ শ্ৰেণীত থাকিব লগীয়া হয়। আনহাতে শ্ৰেণী কোঠাৰ অভাৱত লাইব্ৰেৰীৰ ৰিডিং কমৰ একাংশকৈ শ্ৰেণী কোঠা হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰিব লগীয়া হৈছে। বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়ৰ যিটো চাইকেল ষ্টেণ্ড আছে তাৰো অবস্থা অতি

॥ বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ॥

শোচনীয় । যাৰ কলশ্ৰুতিত মহাবিদ্যালয়ৰ সামগ্ৰিক শৈক্ষিক পৰিবেশ আৰু সৌন্দৰ্য্যৰ লাঘব হৈছে । আশা ৰাখিছো মহাবিদ্যালয় পৰিচালনা সমিতিয়ে মহাবিদ্যালয়ৰ এই সমস্তা সমূহৰ প্ৰতি সুদৃষ্টি দিব । লগতে সমূহ বঙাইগাঁও বাসী ৰাইজলৈ মহাবিদ্যালয় খনৰ উন্নয়নত সমুচিত দৃষ্টি দিবলৈ অনুৰোধ জনাইছো ।

মোৰ কাৰ্য্যকালত মহাবিদ্যালয়ত হৈ যোৱা বিভিন্ন অনুষ্ঠান আদিত সহায় সহযোগ আৰু দিহাপৰামৰ্শ আগবঢ়োৱা মোৰ বন্ধুবৰ সৰ্ব্বশ্ৰী হেৰম্ব কুমাৰ কলিতা, ছাহিবৰ ৰহমান, শঙ্কৰ প্ৰসাদ ৰায়, নিৰ্মল ৰায়, ভবেন বৰ্মণ, আকুল খালেক, পৰেশ বৰ্মণ, দিলীপ দাস, দিগেন বৰুৱা, মানিক সেন, ধীৰেন কলিতা, ধগেন দাস, তপন কলিতা, মুক্তাৰাম মেধী আৰু পঙ্কজ শৰ্মালৈ মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছো ।

শেষত মই বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়ৰ উজ্জল ভবিষ্যত কামনা কৰিছো লগতে অনিচ্ছাকৃত ভুল ত্ৰুটিৰ বাবে ক্ষমা বিচাৰি মোৰ প্ৰতিবেদনৰ সামৰনি মাৰিছো ।

“জয় আই অসম”

বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়

জিন্দাবাদ !

বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়

ছাত্ৰ একতা সভা জিন্দাবাদ !!

শ্রীৰঞ্জিত কুমাৰ ৰায়

সম্পাদক, স্কুমাৰ কলা

স্কুমাৰ কলা বিভাগৰ সম্পাদক বিভাগৰ প্ৰতিবেদন লিখিবলৈ যোৱাৰ আগতে মই বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়ৰ শ্ৰদ্ধাস্পদ অধ্যক্ষ মহোদয় আৰু শ্ৰদ্ধেয় অধ্যাপক/অধ্যাপিকা মণ্ডলীলৈ মোৰ হিয়া ভৰা শ্ৰদ্ধাঞ্জলী নিবেদিতছোঁ। লগতে মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ ছাত্ৰ ছাত্ৰী বন্ধু-বান্ধবীলৈ মই মোৰ হিয়া ভৰা কৃতজ্ঞতা, চেনেহ আৰু প্ৰীতি জ্ঞাপন কৰিছোঁ। ১৯৮৯-৯০ চনৰ বাবে সমূহ ছাত্ৰ ছাত্ৰীয়ে মোক স্কুমাৰ কলা বিভাগৰ সেৱা কৰিবলৈ সম্পাদক হিচাবে নিৰ্বাচিত কৰি যি গুৰু দায়িত্ব দিছিল আৰু এই গুৰু দায়িত্ব পালনত মই কিমান দূৰ কৃতকাৰ্য্য হৈছোঁ। এই কথাৰ বিচাৰ শিক্ষাগুৰু বৃন্দৰ আৰু ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ হাতত। উল্লেখযোগ্য যে ত্ৰিকোণিক কলেজ নিৰ্বাচনত মই বন্ধু বান্ধবীৰ মৰম আৰু চেনেহ পাই ২৮৫ টা ভোটৰ বাৰধানত মোৰ বিপৰীত পক্ষৰ প্ৰাৰ্থী হৃজনক হেলাৰঙে হেৰুৱাই স্কুমাৰ কলা বিভাগৰ সম্পাদক হিচাবে নিৰ্বাচিত হৈছিলো। এয়া বোধ হয় ৰঞ্জিতলৈ বন্ধু বান্ধবী সকলৰ অকৃত্ৰিম মৰমৰ চিন।

১৯৮৯-৯০ চনৰ বাবে স্কুমাৰ কলাৰ সম্পাদকৰ দায়িত্বৰ কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰা মাহটো আছিল নবেম্বৰৰ ৩ তাৰিখ ১৯৮৯ ইং। মোৰ বিভাগৰ উপদেষ্টা আছিল প্ৰবক্তা মাননীয় শ্ৰীযুত গোপেশ্বৰ তালুকদাৰ মহোদয়। তেখেতৰ বলিষ্ঠ আৰু সুপৰিকল্পিত উপদেশ সমূহ মই কেতিয়াও পাহৰিব নোৱাৰিম। মোৰ মহাবিদ্যালয়ৰ কাৰ্যকাল-ছোৱাত আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ককাইদেউ/বাইদেউ বন্ধু বান্ধবী আৰু ভাইটি/ভনীটি সকলক নশলাগি নোৱাৰিছোঁ, তেওঁলোক হল সৰ্বশ্ৰী মনোৰঞ্জন মজুমদাৰ, দ্বীপেন বৰুৱা, শংকৰ প্ৰসাদ ৰায়, নিৰ্মল ৰায়, হেৰণ কলিতা, ছহিবুৰ ৰহমান, জয়দেৱ প্ৰতীম দাস, পৰেশ বৰ্মণ, কামালউদ্দিন আহমেদ, জয়ন্ত নাথ, দিলীপ শৰ্মা, ভানু দাস, মিনা দাস,

দিপালী দত্তবৰুৱা, বীতা বৰ্মন, বজু বৰ্মন, ধীৰাৱতী চৌধুৰী, ঋজু চৌধুৰী, জয়া বায়, মতহীৰ ধৰ, অশোক বৰ্মন, মুনিদ্র সিংহ, পঙ্কজ শৰ্মা, মুক্তাবাম মেধী, ভবেন বৰ্মন, চক্ৰপানী বায়, অৰবিন্দ বৰ্মন, দীপক দাস এওঁলোক সকলোৱে মোক নানা ধৰনে দিহা পৰামৰ্শ আৰু উপদেশ দিয়া বাবে তেখেত সকলৰ নাম উল্লেখ নকৰি নোৱাৰিলো।

মোৰ কাৰ্য্যকালৰ ভিতৰত কি কৰিব পাৰিলো বা নোৱাৰিলো ইয়াৰ লেখ ছাত্ৰ ছাত্ৰী বন্ধু বান্ধবী সকলে কৰিব। প্ৰতিবছৰে মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ পালন কৰাৰ দৰে এইবাৰো কলেজ সপ্তাহ পালন কৰা হৈছিল। আমাৰ বিভাগৰ পৰা মই সংগীত, নাট প্ৰতিযোগিতা, ছবি অঁকা, আৰু প্ৰদৰ্শনী প্ৰতিযোগিতাৰ দিহা কৰিছিলো। সংসাৰ মৰুভূমিত গান সৰবৰ। সেয়ে হয়তো গানকো সুকুমাৰ কলা (fine Arts) ৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। সঙ্গীত শিক্ষাৰো এটা অবিচ্ছেদ্য অংগ। সংগীতে মুহূৰ্ত্তৰ বাবে হলেও মানুহৰ মনৰ পৰা সকলো দুঃখ হৰণ কৰিব পাৰে। সেয়ে মহাবিদ্যালয় সপ্তাহত সংগীত প্ৰতিযোগিতাৰ আয়োজন কৰা হৈছিল। দুঃখ আৰু পৰিতাপৰ কথা এই যে সংগীত প্ৰতিযোগিতাৰ পিছতে মুকলি সভা আৰু পুৰস্কাৰ বিতৰণ চলি থকা অৱস্থাতে হঠাতে বিজুলী সৰবৰাহ বন্ধ হয় আৰু সেই আকস্মিক দুৰ্য্যোগৰ সুবিধা লৈ কোনোৱা বন্ধুৱে গানৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হৈ কলেজৰ হাৰমনিয়ামটো আমাৰ সকলোৰে অজ্ঞাতে নিজৰ কৰি ললে। ই নিশ্চয় কলেজৰ বাবে শুভ লক্ষণ নহয়।

গান গাবলৈ আমাৰ কলেজত হাৰমনিয়াম আৰু তৰলাৰ বাহিৰে অশু বাজ নাই। এই দুই পদ বাদ্যকো সময়ত আমি ভাল কৰিহে কামত ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰোঁ। নাই প্ৰতিযোগিতাৰ আহিলা আৰু কাপোৰৰ ব্যবস্থা মোৰ দিনতে কৰিবলৈ সমৰ্থবান হৈছিলো। মহাবিদ্যালয় ৰূপালী জয়ন্তী স্কুমাৰ কলা বিভাগৰ ভূমিকা :-

মই সঁচাকৈ আনন্দিত যে আমাৰ কাৰ্য্যকালৰ ভিতৰতে কলেজে পূৰ্ণ যৌৱনত ভৰি দি ২৫ টা বছৰ কটালে। কলেজৰ ৰূপালী জয়ন্তী খন জাক জমক কৰি তুলিবলৈ কলেজৰ বিভিন্ন বিভাগে বিভিন্ন ধৰনে আঁচনি প্ৰস্তুত কৰিছিল। ৰূপালী জয়ন্তীখন সাফল্যমণ্ডিত কৰি তুলিবলৈ সংগীত প্ৰতিযোগিতাৰ আৰু নাট প্ৰদৰ্শনৰ আয়োজন কৰা হৈছিল। জয়ন্তীত নিমতি বহা (অসমীয়া) শ্ৰীমা (বঙালী) Refund (ইংৰাজী)

। বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ।

নাটক কেইখনৰ লগতে আৰু কেইখনমান নাটক মঞ্চস্থ কৰা হৈছিল । উক্ত নাটক কেইখনৰ মঞ্চসফল অভিনয় হোৱা বুলি দৰ্শকৰ মুখত শুনা গৈছিল । আমিও এই প্ৰশংসা শুনি আনন্দিত হৈছিলোঁ । নাট্যানুষ্ঠানৰ লগতে সাংস্কৃতিক সক্ৰিয়ৰো আয়োজন কৰা হৈছিল ।

স্থানীয় ন পুৰনি শিল্পী আৰু ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ বিভিন্ন ভাষাৰ গীতমাত পৰিবেশন কৰা হৈছিল । সাংস্কৃতিক সক্ৰিয়খনত মুখ্য অতিথি হিচাবে নিমন্ত্ৰিত কৰা হৈছিল প্ৰখ্যাত অনাতাঁৰ শিল্পী তথা শাস্ত্ৰীয় সংগীত গায়ক ত্ৰিযুত দিলীপ কুমাৰ শৰ্মা দেৱক । তেখেতৰ বহুমূলীয়া সময় নষ্ট কৰি আমাৰ মাজত উপস্থিত হোৱা বাবে, তেখেতলৈ কলেজৰ পক্ষৰ হৈ মই অশেষ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ ।

মোৰ কাৰ্য্যকালত হৈ যোৱা অনিচ্ছাকৃত ভুলৰ বাবে সকলোৰে ওচৰত মই ক্ষমা বিচাৰিছোঁ । লগতে আশা ৰাখিছো পৰবৰ্তী সম্পাদক সকলে যাতে আমি কৰিব নোৱাৰা কামখিনি সম্পূৰ্ণ কৰে । পুনৰ প্ৰীতি আৰু শুভেচ্ছাবে ।

“জয় আই অসম”

Miss Nazma Khatun

Secretary, Girls' Common Room

At the very outset I offer my thanks to all the Students' of Bongaigaon College who gave me the opportunity of Serving them by electing Girls' Common Room Secretary uncontested. I can't forget Mrs. S. Majumder, departmental incharge for her help in all respects in my tenure.

All the competitions of the College Week were successfully arranged and managed. But I noticed with sorrow that girls' friends at our college don't eager to participate in competitions. I hope this type of mentality will change in future.

Before concluding my report, I express my gratefulness to our respected Principal, Lecturers including dept. incharge, my Colleagues' Senior & Junior students for there help and guidance.

At the end, I request my teachers & student friends to Pardon my ommission & commission, if any.

Long Live B. C. S. U. S.

। বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় আলোচনী ।

শ্রীঅপূর্ব কুমার মালেকৰ
সম্পাদক, সমাজ সেৱা

প্ৰতিবেদনৰ পাতনিতে অসমৰ অস্তিত্ব বক্ষার্থে জীৱন আহুতি দিয়া জ্ঞাত-অজ্ঞাত
বীৰ শহীদ সকললৈ মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা জনাইছোঁ।

মোৰ প্ৰতি আস্থা ৰাখি উত্তেজনাপূৰ্ণ নিৰ্বাচনত সমাজসেৱা বিভাগৰ সম্পাদক
বিভাগৰ পদলৈ যিসকল ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, বন্ধু-বান্ধবীয়ে মোক নিৰ্বাচিত কৰিলে তেওঁলোকলৈ
মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ জনাই কাৰ্য্যকালৰ বিয়লি বেলা প্ৰতিবেদন লিখিবলৈ এয়া কলম
হাতত লৈছোঁ।

কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণৰ পিছতে মহাবিদ্যালয়ৰ চৌহদ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ সহযোগত চাক্কাই
কৰা হয়। মহাবিদ্যালয়ৰ চৌহদৰ বেৰত চুন দিয়া হয়। সমুখত থকা
ফুলনি দুখনো পৰিষ্কাৰ কৰা হয়। মহাবিদ্যালয় খনৰ চৌপাশে থকা বেৰৰ ওচৰত ১২৫
(একশ পচিশ) ডাল বিভিন্ন ধৰনৰ গছপুলি ৰোৱা হয়। আয় ৫০ (পঞ্চাশ) ডাল
মূলাবান গছপুলিৰ চাৰিওফালে বাহৰ বেৰ দিয়া হয়।

বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলে এই বিষয়ত যথেষ্ট আগভাগ লয়।
প্ৰকৃততে তেওঁলোকৰ উৎসাহৰ বাবেই কাৰ্য্যসূচী সুকলমে সমাধা হয়।

মোৰ কাৰ্য্যকালৰ সময়তে বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়ৰ পচিশ বছৰীয়া ৰূপালী জয়ন্তী
উদ্‌যাপন কৰা হয়। ৰূপালী জয়ন্তী উদ্‌যাপনৰ সময়তো পুনৰ গছপুলি ৰোৱা হয়
(বৃক্ষ ৰোপণ কাৰ্য্যসূচীত) তথা মহাবিদ্যালয়ৰ চৌহদত চাক্কাই কাম কৰা হয়।

যোৱা ১৪ জুলাই '৯৭ৰ পৰা ১৮ জুলাই '৯০ লৈ গোৱালপাৰা মহাবিদ্যালয়ত
অনুস্থিত হোৱা গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ৰাষ্ট্ৰীয় মেৰা আচনিৰ প্ৰশিক্ষণ শিবিৰত
অধ্যাপক ত্ৰিগুণ আমজাদ হুছেইনৰ তত্ত্বাবধানত সৰ্বত্ৰী কিশোৰ দাস, আকুল খালেক,
কমন, চক্ৰৱৰ্তী আৰু প্ৰদীপ সবৰাৰে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ হৈ যোগদান কৰে।
অপ্ৰয়োজনীয় কথাৰে প্ৰতিবেদন দীৰ্ঘলীয়া নকৰি হৈ যোৱা জ্ঞাত অজ্ঞাত ক্ৰটিৰ বাবে
সকলোৰে ওচৰত মাজনা বিছাৰি মোৰ শুভাকাঙ্ক্ষীসমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, বন্ধু বান্ধৱী, শিক্ষাগুৰু
সকলক আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰি বছৰটোৰ প্ৰতিবেদনৰ ইতিবেধা টানিছোঁ।

“জয় আই অসম”

“জয়তু বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়”

“জয়তু বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয় ছাত্ৰ একতা সভা”

শ্রীজগত চন্দ্ৰ বৰুৱা

সম্পাদক, খেল-ধেমালী

প্ৰতিবেদনৰ বুলনিত বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ ছাত্ৰ ছাত্ৰীলৈ কৃতজ্ঞতা নিবেদন কৰিছোঁ। যি সকলৰ মৰম-চেনেহৰ ফলশ্ৰুতিত ত্ৰিকোণিক প্ৰতিদ্বন্দিতাৰ মাজত বিপুল ভোটৰ ব্যৱধান এই গুৰুত্বপূৰ্ণ পদলৈ নিৰ্বাচিত হৈছিলোঁ।

২৩ তম মহাবিদ্যালয় সপ্তাহত মোৰ বিভাগৰ তৰফৰ পৰা বিভিন্ন তৰফৰ প্ৰতিযোগিতা অনুষ্ঠিত কৰিছিলোঁ। ক্ৰীড়া পতাকা জোকাৰী প্ৰতিযোগিতা উদ্বোধন কৰিছিল শ্ৰদ্ধেয় মাধৱেশ্বৰ বসুমতাৰী ছাৰে। তৃখৰ বিষয় আজি আৰু তেখেত আমাৰ মাজত নাই। এইবাৰৰ প্ৰতিযোগিতাৰ অভিনৱত আছিল গভীৰুগতিক কাৰ্য্যসূচীৰ উপৰিও টাই-কো-ৰাণ-ডো প্ৰতিযোগিতাৰ সংযোজন। মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সংখ্যাৰ ভুল্লনাত, প্ৰতিযোগীৰ সংখ্যা সন্তোষজনক নাছিল। আশা বাৰিছে। আগলৈ এনে অৱস্থাৰ অৱসান হ'ব।

আমাৰ বাবে অত্যন্ত গৌৰৱৰ কথা যে আমাৰ কাৰ্য্যকালত মহাবিদ্যালয়ে ৰূপালী জয়ন্তী উদযাপন কৰে। জয়ন্তী উৎসৱৰ তৰফৰ পৰা আয়োজন কৰা খেল-ধেমালি মোৰ বিভাগৰ তৰফৰ পৰা পূৰ্ণ সহযোগিতা আগবঢ়োৱা হৈছিল। তাৰোপৰি সদৌ বঙাইগাঁও জিলা ক্ৰীড়া সন্থাৰ উদ্যোগত স্থানীয় গান্ধী ময়দানত আয়োজিত ফুটবল লীগত আমাৰ মহাবিদ্যালয়ে যোগদান কৰি কোৱাৰ্টাৰ ফাইনেললৈকে খেলে।

প্ৰয়োজনীয় দিহা পৰামৰ্শৰে বিভাগীয় কামকাজ সুচাৰুৰূপে পৰিচালনাত পথ প্ৰদৰ্শক স্বৰূপ বিভাগীয় জ্যেষ্ঠ অধ্যাপক ত্ৰিযুত বীৰেন পাটগিৰী ছাৰলৈ সশ্ৰদ্ধ কৃতজ্ঞতা নিবেদিতোঁ। তত্ৰূপৰি মোৰ কাৰ্য্যকালত বিশেষভাৱে সহযোগ আগবঢ়োৱা সবত্ৰী দিলীপ ৰায়, বীণা চৌধুৰী, শিখা বড়া, বিশ্বজিত ৰায়, দয়াল ৰায়, চন্দ্ৰপানি ৰায়, আব্দুল খালেক, ৰঞ্জিত ৰায়, মিনা দাস, দিপালী দত্তবৰুৱা, ৰফিকুল ইছলাম, শ্ৰাম উপাধ্যায় আদিলৈ মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা বাঢ়িছে।

সদৌ শেষত বঙাইগাঁও মহাবিদ্যালয়ৰ উত্তৰোত্তৰ উন্নতি কামনা কৰি প্ৰতিবেদনৰ মোখনি মাৰিছোঁ।

“জয় আই অসম”